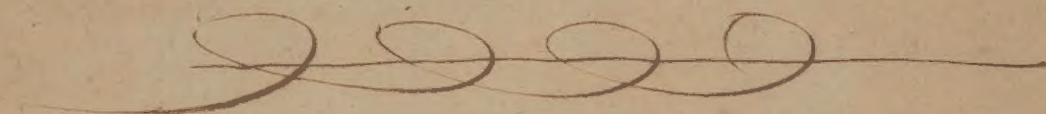
Kwerenda rzeczy menniczych polskich w metrykach koronnych

dnia 15 Września 1831. rozpoczęta.

1.)

(Rob

tenem

Littu

mus

et vi

Joha

et v

assov

deput

ctus,

et u

Eum

vyrdy

sexta

unmi

ni

(Rob

1.)

(Rok 1456 Lit. C. fol. 90.) Kazimirus dei gratia Rex Poloniae, nec non 1
terrarum Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cujavie, Magnus dux
Litthvanie, Pomeranie, Russie, Prussieque dominus et haeres, Significa"
mus tenore praesentium — quod attendentes grate fidelitatis obsequia
et virtutum merita providorum civium nostrorum de Cracovia
Johannis Landaums, Petri Kesar, Martini Molte, Langhannis
et Nicolai Kreucher fidelium dilectorum, — ipsos et eorum suc"
cessores legitimos inferiores, monetarios, seu magistros monetarum
deputavimus, creavimus, statuimus et fecimus, deputamusque, crea"
mus, statuimus et facimus, eisdemque monetae nostrae directuram,
et unionem damus, donamus, conferimus et largimur tenore praesen"
tium. (Następnie udzielenie niektórych wolności, jako to wyjęcie z pod ju"
rysdykcyi Wojewodów, Kasztelanów i t. p.). Datum Cracovie feria
sexta ipsa festi Sancti Adalberti Episcopi et Martyris, anno Do"
mini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto. Relatio Domi"
ni Vicecancellarii R. P.

(Rok 1502 Lit. L. folio 10. Decretum monete cudende) Alexander dei gratia 2

Rex

Rex Poloniae &c. — Proinde nos monetam mediorum grossorum, sub condi-
tionibus et ordinacionibus infrascriptis, sub quibus olim hanc monetam
ultimo constat cussam fuisse, cudendam decrevimus et instituimus sic, quod
ex quindecim lottis argenti puri cum admixtione viginti quinque lottis,
aeris cupri debent fieri octo floreni. Quamvis ad cudendam famosum
Stanislaum Slaher civem Cracoviensem per alias litteras nostras depu-
tavimus, tamen ejusdem monete cudende novae curam, provisionem, admi-
nistrationem et omnem dispositionem Magnifico Jacobo de Szydlowiec The-
saurario regni nostri sincere nobis dilecto committendam duximus, committimus-
que praesentibus. (Następnie do probowania tej monety wyznacza dwóch
Wojewodów i dwóch mieszczan Krakowskich, videlicet Casper Bar et
Zygfreth, którzy cztery razy na rok w Krakowie mają probę
przedsiębrać,) dopóki raz to nie nastąpi moneta nie ma być w bieg
puszczana) Ubi autem compertum foret, et aliter, quam institutum
est inventum esset, Magister monete praedictus tenebitur sua impensa
iterum conflare monetam viciatam et ex eadem materia bonam mone-

tam

tam et justum edere secundum pondus et modum suprascriptum. Cum autem approbabitur moneta per eos, qui suprascripti sunt deputatos probatores, tunc demum ipse Jacobus regni nostri Thesaurarius probatam monetam numerabit et ad servandum recipiet, idem etiam Thesaurarius argentum similiter per Magistrum cussionis praedictum probatum, solvet. Datum in Novacivitate Korczyn feria secunda proxima post octavas corporis Christi anno millesimo quingentesimo secundo, regni vero nostri primo. Relatio Venerabilis Johannis de Lasko supremi Regie Majestatis Secretarii.

(Tenże rok 1502 fol. 16 Assignatio salarii cussori monetarum) Alexander dei gratia &c. — Salarium illud, quod Serenissimus olim Johannes Albertus etc. famoso Casperbar Consuli Cracoviensi, tunc illud officium in monetario gerenti assignavit, deleratque, nos quoque assignamus et damus ~~praedicto. Datum~~ famoso Henrico Slakyer. Datum in Korczyn feria sexta post octavas Corporis Christi 1502. 3

(Rok 1526 Lit. EE fol. Litere pro Magnifico Thesaurario regni &c officinam monetariam et cussionum concernentes) Zapobiegając szkodom, jakie ~~[illegible]~~ półgroszki Swidnickie, podobne stemplem do naszych, lecz bardzo różne co do dobroci srebra i wagi w krajach naszych wyrządzają, decernimus et statuimus triplicem novam excudere monetam, 4

tam

tandem et quousque expeditius nobis et reipublicae nostrae visum fuerit, per quam monetam novam et Swidnicensem simul cum falsis et adulteratis mediantibus expellatur et defectus, qui nunc in regno in minutiori moneta est suppleatur. — Decernimus, quod Magnificus Nicolaus de Szydlowiec Castellanus Sandomiriensis regni nostri Thesaurarius &c. cusioni supradictarum monetarum praesit. — Constituimus in Magistrum monetariae Famatum Casper Beer Consulem et civem civitatis nostrae Cracoviensis, cujus probitas et in rebus istis administrandis industria a multis annis nobis perspecta est. Monetarum autem genera ista esse debent.

Imprimis oboli seu denarii, quorum mixtura sic habet, accipiendi lotti argenti puri 15, quibus addantur cupri lotti centum et ~~quinquaginta~~ quadraginta quinque, erunt in ~~compositione~~ pagamento seu compositione marcae ponderis decem, et in qualibet marca ponderis, unus cum medio lottus argenti, ex quibus fient floreni per triginta grossos decem, per decem et octo denarios in singulos grossos computando.

Ternariorum vero mixtura esse debet ex lottis quindecim argenti

puri

puri, et sexaginta quinque lothis cupri, et erunt in pagamento mar-
ce 5, in singulis marcis ponderis per lotos tres argenti, ex qui-
bus fieri debent floreni 9 grossi 20, per triginta grossos, et per
ternarios sex in grossum computando.

Mixtura grossorum integrorum esse debet ex 15 lothis argenti et
25 lothis cupri, erunt in pagamento marcae ponderis duae cum me-
dia, in singulis marcis ponderis per lotos sex argenti puri, ex
quibus fieri debent in numero marcae quinque, id est floreni per
30 grossos octo.

Effigies vero denariorum ab una parte corona cum literis Sext P.
Sigismundus Primus designantibus, ad coronae latera positis. Ternario-
rum ab una parte aquila, ab alia crux duplex cum supradictis hinc
inde literis positis esse debent. Grossorum vero ab una parte a-
quila cum textu in circulo Moneta Regni Poloniae 1526 vel cur-
rentis tunc anni numerum, ex alia parte corona superius posita,
sub qua per transversum textus ponendus, Sigismundus Primus Rex
Poloniae, et in fine sub textu insigne peculiare ejusdem Thesau-
rarii nostri, quo minus a vicinis imitari vel adulterari possint.

Singulis autem diebus sabbathi, aut quando aliqua supradictarum monetarum summa elaborata fuerit, antequam in hominum usus pro„cedat, praesentibus ibidem ad hoc deputatis, quibus hujus muneris fun„ctio delegata est per Hieronimum Bruner juratum Conflatorem (Probie) Civitatis Cracoviensis, secundum veram autem probetur et tum demum in usus hominum mittatur. Datum Cracoviae die Lunae quin„decima octobris, Anno domini 1526 regni vero nostri 20o.

(Tejże samej daty) Zygmunt przywodzę: Quomodo considerantes jacturam et damnum non modicum subditorum nostrorum, tam ex moneta Schwi„dnicensi, quae in regnum nostrum invecta, primum ad qualitatem et quantitatem mediantium nostrorum cudi cepta, paulo postquam a subditis nostris in usum recepta, longe a grano et pondere remis„sit et ita subditos nostros non parva afficit jactura, quam e„tiam varia adulterata moneta in diversis locis excussa, quae i„ta nostram imitata monetam, et a simplicioribus nullo modo co„gnosci possit, ustanawia więc do bicia powyższej monety fa„inatum Casper Ber Consulem et civem Cracoviensem Magistrum monetariae, a Hieronima Bruner civitatis Cracoviensis juratum Conflatorem, Probatorem hujus monetae. (Folio 309 Lit. EE)

2)

(Rok 1518 Lit. V. fol. 271) Edykt wywołania monety Swidnickiéy. Quoniam nuper ad nostram scientiam deductum est, quomodo civitas Swidnicensis monetam sub signis nostris et regni nostri, titulo vero et inscriptione Serenissimi domini Ludovici Hungarie, Bohemie &c regis ad exemplum nove monete nostre mediorum grossorum cum injuria et diminutione Majestatis nostre regie incepit cudere et non parvam ejus summam in provincias regni nostri emisisset, et nos attendentes quod per hujusmodi monete cussionem et emissionem splendor et decus Majestatis nostre regie imminuatur, omniumque statuum et ordinum hominibus non mediocre damnum sequitur, tenore presentium &c. zakazuje się brać i termin do wyprowadzenia iéy z kraju naznacza. Datum Cracovie feria sexta ante festum Penthecostes Anno domini 1518.

(Rok 1522 Lit. AA. fol. 14) Edykt Królewski do Starostów względem wyświecenia powyższéy monety przepisujący kary na wykraczających i konfiskaty. Datum Wilne feria secunda proxima post festum Sti Francisci Anno domini MDXXII regni nostri 16o. Rozciągniono ten Edykt do Mazowsza i Prus.

(Rok 1523 Księga ta sama fol. 220) Król nakazuje Starostie Wielkopolskiemu przestrzegania biegu téy monety i pozbycia się iéy z kraju do S. Michała, Lapso vero ipso festo Sti Michaelis proximo, nemo praedictam monetam Swidnicensem carius quam quemlibet ejus medium

(gros)

grossum pro quinque denarios minutos ubique in regno, ducatu Maso-
viae et terris nostris Prussiae, recipere, expendere et permutare, il-
lamque deinceps in ipsum regnum nostrum, ducatumque Masoviae et
terras Prussiae inferre audeat. — Ut autem ea ipsa moneta levi-
ioris facilius cognosci et caveri possit, mandamus, ut post
festum S. Michaelis repertam vel sponte oblatam, impositione,
seu percussione alicujus formae vel signi per Proconsules et Consu-
les ipsarum civitatum notari faciat. Datum Cracoviae feria quar-
ta intra octavas Corporis Christi Anno MDXXIII regni nostri an-
no 17mo.

(Tejże samej daty i treści Mandat Królewski do mieszczan mia-
sta Wydry)

(Rok 1528 Lit. JJJ Fol. 225 modus cudendorum aureorum in regno
Poloniae)

(Rok 1530 Lit. HH fol. 317) Ustanowienie mennicy Królewskiej w
Toruniu. Mennicę tę oddaje Król do wiernych rąk Nobili Josto
Ludovico Decio Secretario nostro Cracoviensi, i stanowi, a-
by bita była moneta w pięciu rodzajach: Imprimis denarios mi-
nu-

netos, quorum quingenti et quinquaginta in marcam cracoviensem pon-
deris ingrediuntur, in qua unus et medius lotthus argenti puri continetur,
In una parte aquila prutenica, in alia parte S litera sub diademate.
Item Solidi novi prutenici, quorum centum et quinquaginta novem in mar-
cam cracoviensem ponderis ingrediuntur, et continentur in marca ponderis
tres lothi argenti puri, in una parte aquila prutenica, textus Solidus
Prussie 1529 aut annus currens, In alia parte S litera sub diademate,
textus: Sigismundus Rex Polonie, Dnus Prussie. Item grossus communis,
quorum nonaginta sex in Marcam cracoviensem ponderis ingrediuntur,
in quibus sint lothi sex argenti puri, in uno latere aquila prute-
nica, textus grossus communis terrarum Prussie 1529 vel anno curren-
tis, in alio latere effigies nostra regia cum diademate, textus Sigis-
mundus primus Rex Polonie, Dominus totius Prussie, et debent esse
aliquanto contractiores, quam moderni grossi polonicales. Item tripli-
ces grossos argenteos, ~~quod~~ quorum septuaginta quatuor in Marcam
cracoviensem ponderis ingrediuntur, continenturque quatuordecim
lothi argenti puri in qualibet Marca ponderis, in uno latere effigies
nostra regia absque diademate textus Sigismundus primus Rex Polo-
nie, dominus totius Prussie, in ~~illo~~ alio latere circulus in quo nu-
merus III tres significantes, sub quo numero textus per transversum

grossus;

grossus argenteus triplex prussie 1529 aut annus currens. Item
grossi sex duplices, quorum triginta septem sint in Marca ponderis
Cracoviensis, similiter ut superius 14 lothi argenti puri in marca
ponderis, in una parte effigies nostra armata in diademate, tex-
tus, Sigismundus primus Rex Polonie dominus totius Prussie, in
alio latere aquila prutenica in clipeo, textus, grossus argenteus sex-
duplex Prussie 1529 vel annus currens. Wymienia dalej Magi-
strum Montanum Mathiam Schilling. Wspomina następnie: Quia
vero ipse Jostus homo valetudinarius, et aliam officinam Cracovie
pro republica regni nostri Polonie, nomine Magnifici Thesaura-
rii nostri providet, et difficile sibi sit semper in Prussia esse,
volumus ut ipse omnes officine officiales eligat. ~~[illegible]~~ Ordynacya ta
pierwiastkowo wydana Vilne die 15 mensis Junii 1529 dla nieobe-
cności tam Kanclerzów sub anulari signeto, następnie z ~~[illegible]~~ przy-
łożeniem pieczęci powtórzona Cracovie feria tertia intra octavas San-
cti Stanislai in Majo 1530 roku. (Komisya zaś dla porówna-
nia monety Koronnej z Pruską odbyła się w Malborgu pro
festo Sti Stanislai in Majo 1528.) ——

(Rok 1564 Lit ZB fol 375) Aestimatio ducatorum Neapolitanorum. Si-
gismundus Augustus etc. Significamus, quod cum nummos aureos Ducatos
Regales Neapolitanos appellatos, qui nobis proxime ex regno Neapolitano sunt
advecti, in usum publicum subditorum nostrorum ad commercia inter eos
exercenda proponere duximus. Niechcąc zaś tracić czasu na ich przebija-
nie, zwłaszcza że zapłata żołdu w teraźniejszej wojnie z Moskwą pro-
wadzonej jest nagłą; quare notam tantummodo peculiarem nostram, ad
effigiem eorum veterem addere jussimus, ut praesto esse posset, unde mi-
litibus debita stipendia persolverentur, quemadmodum jam de eo officinae
nostrae Monetariae Praefecto speciale mandatum extat. Dalej: pretium
singulis his nummis aureum, unius scilicet sexagenae Polonicae per sexagin-
ta grossos Polonicales computatae imposuimus, quemadmodum et imponi-
mus. Po takiejże cenie każe je do Skarbu przyjmować. Datum Vnis-
sini XVI Mai 1564.

(Rok 1569 Lit KH Fol. 298) Mając pewną wiadomość o kwartnikach i
groszach Litewskich, iż są złe i fałszywe, których już po części znaj-
duje się i pokazuje w Koronie naszej, za uchwałą i mocą Sejmu ni-
niejszego i t. d. każe je wywołać i naznacza kary za wprowadzenie
ich. Dan w Lublinie na sejmie walnym Koronnym dnia 28 miesiąca Lip-
ca, roku Pańskiego 1569, Panowania naszego 40°.

Dwie Ordynacye

(Rok 1571. Summ. fol. 15 & 18.) Król na zapłatę załogi zamku Tarwaskiego w Inflantach, Fromma[?] Szlachetnemu Walentemu Ibenfeltowi Schutzarowi[?] swemu i Jakubowi Hinry klipingowej grubej i drobnej monety Inflanckiej w zamku Kirchholmie dwadzieścia tysięcy grzywien srebra fain przemincować, a w każdej gotowej grzywnie, która na klipingi mincowana będzie ma być srebra fain lutów 10, a miedzi lutów 6. a z takowej grzywny ma się wymincować klipingów 10, każdy kliping ma być ważności swej grzywien Ryskich cztery, a polskich groszy trzydzieści. Na klipingach mają być bite znaki, któremi[?] które-śmy osobliwie od innych naszych Ibenfeltowi i Hinry podali.

Drobnej monety naznacza Król 4 rodzaje. Naprzód mają mincować monetę szelągową, których szelągów dwieście sztuk mają ważyć grzywnę Krakowską, a ma być w każdej grzywnie takowej monety srebra fain lutów półtora, a takowych szelągów 36 sztuk mają płacić 6. groszy Litewskich. Wtóre mincować mają inszą monetę, której 18 sztuk mają ważyć grzywnę Kolońską, a ma być w każdej grzywnie takowej monety srebra fain lot. 5, a z takowych sztuk każda ma płacić szelągów 36, albo groszy Litewskich sześć. Jeszcze też mają mincować sztuk 36, które także mają ważyć grzywnę Krakowską, a ma

(Margin note:) która z Niemców załoga, ustąpić bez zapłaty z niego nie chciała i poddać go temu, kto im zapłaci odgrażała się,

a ma być w każdéy takowéy grzywnie monety srébra fain łutów
5. a z takowych sztuk ma płacić każda pół grzywny Inflanckiéy,
to iest osmnaście szelągów, albo 3 grosze Litewskie. Także też in„
szą czwartą iescze drobną mincę mają mincować sztuk siedmdzie„
siąt dwie, które także mają ważyć grzywnę srébra krakowskiego,
a ma bydź w każdéy takowéy grzywnie téyże monety srébra fain
łutów 5, a z takowych sztuk każda ma płacić dziewięć szelągów
Inflanckich, albo półtora grosza Litewskiego. A ta moneta ma tak
długo bydź kowana, aż grzywien sześć tysięcy srébra fainu,
których każda w sobie ma mieć łotów 16. na nię wyjmincowane
i wyprzęgowane będą, tak aby na każdą z tych 4 monet nie więc„
cej, jak półtora tysiąca grzywien srébra fain wyjmincowali. Na
których mincach wszelkich, osobliwe znaki i napisy naszemi, od
nas oznaczone, kładziona bydź mają. Dan w Warszawie ~~dnia 16~~
o do Szelągów dnia 28 Septembra 1570, a co do drobnéy monety
nia 16 kwietnia 1571 panowania naszego 42go.

Rok 1572 MM. Folio 364 mandatum universale de moneta Littewa„ 15
nica) Uważywszy się szkody poddanych naszych WXa Litewskiego, któ„
rzy na mincy swéy Litewskiéy w tutecznych państwach naszych koronnych-
do tego czasu odnosili, uważywszy poddanych państw naszych krom

(wzgl)

nych, aby monetę Litewską pod tytułem naszym i porządkiem wszystkim robioną, w jej własnej i dawnej cenie, to jest dwa grosza Litewskie za półtora grosza polskie brali. Skoro zaś jednakże mincę nową kować postanowimy, tedy skoro jedna ta mincerz bita będzie, wszystkę którąkolwiek monetę Litewską w roku pięćdziesiąt i ósmym, aż sześćdziesiątego i piątego kowaną, o której ten edykt czynimy, mieć będą, wolno będzie do mincerze naszej według tejże ceny odmieniać; którą monetę już Mincarze nasi, według tego opisanego edyktu brać, a nową za nię dawać będą powinni. Jakoż się to wszytko przez Konstytucyą na końcu Sejmu tego, szerzej uści i obwaruje. A grosze w Tykocinie nakształt Polskich groszy wykowane, rozkazujemy też, aby tak w Polszcze, jako w Litwie wszędy ony grosze Polskie były brane. Dan w Warszawie na sejmie walnym Koronnym dnia 27 Marca roku Pańskiego 1572

(Rok 1578 Lit. S. T. Fol 362) Confirmatio libertatis Gobelianis) Stephanus etc. Expositum nobis est per aulicos Consiliarios quosdam nostros, Nobilium Joannis et Caspari Gobelianum fratrum germanorum subditorum nostrorum

nomine

nominibus, eorundem Serenissimi principis Domini Sigismundi Augusti Divi antecessoris nostri temporibus, inventionem quandam pressurae monetariae in lucem edidisse, ac ejusdem pressurae artificiosum instrumentum magnis suis sumptibus confici curasse, quod cum in commodum Reipublicae Divo antecessori nostro obtulissent, eundem Divum antecessorem nostrum, eos praeclarae sue inventionis ergo, ea libertate donasse, quod nemini liberum esse debeat, ejus ipsorum inventionis usum sibi vendicare, proinde praesentibus subditis nostris edicimus, ne infra terminum triginta annorum a data praesentium, ejusmodi pressurae monetariae instrumentum in regno et dominiis nostris facere audeant. Dat. Varsoviae die 12 Aprilis 1578 regni nostri anno secundo.

(Ta sama księga fol. 364). Significamus quod Nobilibus ac famatis Joanni, Gaspano et Severino Gobeliis fratribus germanis et Valentino Malero ipsorumque consortibus credendorum in montibus metalli feracibus sub terra metarum, ubique in regno et dominiis nostris concedimus. Dat Varsoviae die 14 Aprilis 1578.

(Ta sama księga fol. 364) Volentes multis incomodis obveniri, vigore constitutionis praeteritae conventus, instituendam nobis esse officinam monetariam duximus, cuique rei Generosum Rafaelem Leszczyński, capitaneum

rerum nostrum Rubiejoviensem, de scientia ejusdem conventus, tanquam supremum Praefectum et Administratorem ejusdem offici-nae monetariae praefecimus, dedimusque ipsi facultatem monetam in regno nostro cudendi, omniaque perficiendi, quae pertinent ad hoc negotium. – Zacharyję następnie wyroku sądu i do mennicy sprzedawać go każe, ubi marca argenti puri, seu feinsilber, sol-vetur illis pecunia nova parata et justa, octo florenis, per 30 gros-sos computatis. Datum Sandomiriae die 24 mensis aprilis 1578.

+(W tejże księdze fol. 366) Król Stefan mianując Rafała Leszczyń-skiego Prokuratorem nad mennicą stanowi: Cudet autem monetam ea modo ac hisce conditionibus, in *triplicibus* argenteis grossis, tres scilicet valentibus polonicos grossos, item in *talenis*, *mediisque tale-ris*, continebitur argentum purum alias feinsilber, cujus marca va-lere debebit florenos (per 30 grossos computando) novem et decem grossos, in *solidis* vero continebitur argentum, cujus marca va-lebit florenos (per 30 grossos) decem et duos grossos. Quodlibet vero marca argenti fein, quod aut nos ipsi aut quispiam alius in eam officinam monetariam inferemus, solvetur ibidem moneta nova

octo

octo florenis per 30 grossos computando. Tenebitur etiam ab argenti qua- libet marca quamque in eadem officina monetaria conflabitur, nobis rationem lucri, per viginti grossos solvere et numerare, argentum au- tem, quod ibidem conflandum inferetur, post duarum septimanarum decursum, parata pecunia solvetur. Quodsi etiam aurum laboratum, catena et id genus ibidem inferatur, cudet inde nummos aureos juxta ordinationem nostram, quae specialibus literis nostris continetur. Im- pensas autem omnes et quosque argenti idem generosus Leszczyński in se suscepit. Datum Sandomiriae die 24 Aprilis 1578.

(Tegoż daty Uniwersał do Żydów, aby na wsparcie tej mennicy 1000 grzywien srebra wydali do S. Jana Chrzciciela t. r. zna- śli.

(113)

(Rok 1580 Lit. W.D.D. fol. 137) Negotium cudendae monetae Jacobo Ro- kossowski Regni Thesaurario demandatum. Uniwersał w miejsce Rafa- ła Leszczyńskiego i pomera mennic Jacobo Rokossowski Thesaurario regni, Capitaneo Ostrzeszoviensi Koloviensique in Majori, Minorique Polonia supremo Praefecto, una cum Mgfico Petro a Zborów Palatino, ge- neralique Cracovien. Stobnicensi, Camenecensique Capitaneo, et in Magno Ducatu Lithuaniae Mgfico Laurentio Wojna Thesaurario Terrestri et No- tario

tanis, una cum Illustri et Magnifico Nicolao Radziwil in Birze et Dubinki duce Palatino Vilnensi. Cudent autem iidem Magnifici Thesaurarii monetam, videlicet Thaleros, medios Thaleros, grossos sex grossorum, grossos triplices, grossos simplices, grossos medios, solidos, ternarios, monetam minutam, eo qui sequitur modo et ratione. Ita nempe quod argentum, ex quo Thaleri et medii Thaleri cuduntur, continebit in se argenti mixti lotos tredecim cum dimidio, tak i inne gatunki, jako to szostaki i trojaki. Marca autem ex qua simplices grossi cuduntur argenti, continebit in se quinque lotos, tres quintas. Medii grossi juxta proportionem simplicium grossorum cuduntur. Marca ex qua solidi cuduntur argenti continebit in se duos lotos, tres quintas, duos denarios. Ternarii vero juxta proportionem solidorum cudentur. Quod vero obolos attinet, cudentur juxta antiquam consuetudinem, antea in regno et terris Prussiae observatam. Habebunt etiam facultatem duplices obolos cudendi, qui tamen cum simplicibus obolis in grano conveniant. Insignia autem tam regni, quam magni Ducatus Litthvaniae in eadem moneta sculpi, imprimique debebunt. Uniformem monetam in ducatu

Lith

Lithuaniae cum regni moneta, Magnifico Laurentio Woyna ejusdem Ducatus Thesaurario et eidem commissimus, videlicet sub eodem grano et pondere et numero specierum. Similiterque insignia tam regni quam ejusdem Ducatus in ea ut imponantur, eidem injungimus. Datum Varsoviae in comitiis Regni ~~et Magni Ducatus Lithuaniae communi~~ ~~[illegible]~~ generalibus die 5. mensis Januarii ~~[illegible]~~ 1580, regni vero nostri quarto.

(Rok 1591. Lit. WO fol. 90) Zygmunt III potwierdza dwa przywileje przez Jana Tiuleja Podskarbiego W. Koronnego Gobelissom na bicie monety w Malborgu wydane, pierwszy de data ~~[illegible]~~ Varsaviae die decima Decembris 1591 również w treści. Joannes Tiulei etc. Quum siquidem cura cudendarum monetarum in Constitutionibus regni commissa est Thesaurario regni, ideo pro debito officii nostri certum me fecisse contractum cum Nobilibus et famatis Gaspare Gobelio et Gratiano Consilis de cudenda Mariaeburgi in Prussia omnes sortes tam aureae quam argenteae magna et parva sub effigie et titulo S. R. M^tis moneta, secundum gradum et ligam in comitiis Regni anno domini MDLXXX. laudatum ordinationem. Cujus ordinationis copiam sub manu et sigillo meo eis dedi, eaque bonitate, qua in aliis locis regni, nempe Prussii et

Thoru

Dominis cedatur. Cuicunque illis esse debet commoda facultas et potestas ubique cambiandi in regno, praesertim in terris Dominii, solummodo exceptis fodinis Ilkusiensibus Cracoviensibus ac Bochnensibus, ubi autem officinae monetariae erectae sunt civitatibus, permutare et emare omnis generis tam aurum quam fabrefactum, nec non in monetam usum aurum et argentum. Pro hoc autem cudendo, monetae regiae licentia, a qualibet marca puri argenti, sedecim solidos grossorum continente, grossos quindecim, et a qualibet marca hungaricali grossum unum (quod vulgo Schlegschatz nuncupari solet) solvere quotannis ad thesaurum regium debebunt et tenebuntur. Sed ab eo onere superadicto exempti et liberi esse debent, juxta morem in omnibus officiis monetariis usitatum auri ponderis drachmarum quinque vel decem, qui ad honorem Regiae Majestatis sub effigie ejusdem ad honorarium hinc inde distribuendo cudi solent. Stemma quoque meum cum signo aliquo illorum huic monetae exprimant, ut ab Ilkusiensi et Posnaniensi, aliisque omnibus officiis dignosci et discerni possit.

Drugi Daty Varsoviae die 14 Mai 1590 obejmuje ordynację Mennicy stanowiącą, że talary, półtalary, szóstaki i trojaki

bite

bite być mają ze srebra 13½ próby. Moneta autem, ex qua simplices quasi cuduntur, continebit in se quinque lotos tres quintas, medii quasi juxta proportionem simplicium. Moneta ex qua cuduntur solidi, continebit in se duos lotos, tres quintas, duas decimas. Oboli cudentur juxta antiquam consuetudinem. Duplices oboli cudi possint, qui tamen cum simplicibus in grano convenire debent. Data potwierdzenia przez Króla. Datum Niepołomicis die 15 mensis Septembris, anno domini 1591 regni nostri quarto.

Rok 1593 Lit. WO fol. 49) Facultas cudendae monetae in Prussia Gobelio. Te same dwa przywileje, jak wyżej w statucie Podkanclerzego Jana Tarnowskiego oblatowane i przez Króla potwierdzone. Datum Varsaviae die 12 Martii 1593.

Rok 1599 Lit. WV. fol. 169) Ordynacya Firleja Podskarbiego W. Koronnego de officinis monetariis. Wspomina, iż za podniesieniem wielkich cen, jako talerów i czerwonych złotych i zdrożeniem złota srebra nie zda się być rzecz podobna, aby według ordynacyi Króla Stefana monety drobniejsze bez znacznej szkody mogły być bite, jednak iż zmiana takowej ordynacyi ~~b~~ nie może być czyniona sine speciali autoritate Sejmu Walnego, przeto ordynacya Stefanowska zostawuje się.

się w swoiey mocy do dalszey informacyi i rezolucyi Seymu przyszłego.
(Mówi daley) Postanowiłem za Probiersa Generalnego ~~[illegible]~~ Sławnego
Pana Caspra Mincarza dawnego mennicy Olkuskiey, którego i wiarę
i biegłość w tey rzeczy mincarskiey, iest mi dobrze zalecona nie tylko
od wielu ludzi ale też i iego samego przez tak wiele lat w mennicy
swey i wszystkimi mincarzami Króla Jegomości Olkuskiey. Będzie tedy
powinien przerzeczony Pan Casper jako iuż Generalny Probierz obieżdżać
na każdy rok mennice wszystkie Koronne, jako nayczęściey to bę-
dzie mógł uczynić czasu pewnego, nie naruszaiąc bycia swego w któ-
rey mennicy. Tam wolno mu będzie pieniądze wszelakie, które w mien-
nicy zastanie zważyć i sprobować, także i inne pieniądze, któreby
na stronie z którychkolwiek Mincarzy nadzieiana; tamże w tey menni-
cy będzie mógł ważyć i probować. <u>Każdy Mincarz powinien będzie</u>
<u>Cechę pierwszą tego miasta, gdzie się mincuie na swey monecie kłaść</u>
<u>żeby każdego z nich moneta była rozeznana, wybiiaiąc insygnia kró-</u>
<u>lów na monecie, tylko Królewskie na wierzchu, a Podskarbiego</u>
<u>Koronnego pro tempore będącego iako</u> [illegible] <u>na spodku.</u>

Dalej ma tego doglądać, aby przy każdej mennicy byli tak mincarze, jako i probierze przysięgli, na wiarę Królowi JMci i Rzpltej, a nie ma bydź żaden Mincarz i Probierz przy jednej mennicy odmieniany, jeno za dołożeniem się przez tego Probierza Generalnego mie albo na ten czas będącego Podskarbiego Koronnego. Następnie forma juramenti przy każdej mennicy. Tenże Pan Lusper ma się starać o takowego rzemieślnika, któryby te wszytkie mennice ukrainienskie odrysował z przepisaniem szramelu każdej dla publikowania ich i ostrzeżenia wszytkich ludzi pod uniwersałem JKMci. Na którego rzemieślnika i drukowanie uniwersałów osobno się koszt ze Skarbu Króla JMci naznaczy. Działo się w Lublinie dnia 22 Grudnia 1599. Król zaś potwierdził te ordynacyą w Warszawie dnia 20 Lipca 1599.

(Rok 1602 Lit. VC Fol. 225) Facultas cudendi obulos et ternarios Civitati Posnaniensi concessa. Sigismundus etc. Ea fuisse in divos antecessores nostros civium Posnaniensium promerita, ut voluerint ipsum antecessores nostri singularis benevolentiae et liberalitatis suae in eos extare argumenta, quod cum in aliis rebus multis, tum vel in hoc apparet, quod Serenissimus Vladislaus rex antecessor noster facultatem illis cudendae nummismae obu-

larum

tonum monetae concessit. Cujus usum cum multo post cives ob cau,
sas intermisissent, supplicatum nobis est i t. d. Quare non modo
praedictum cudendae minutissimae obolorum monetae facultatem civitati
communitatique Posnaniensi praesentis nostri diplomatis autoritate, inno,
vamus et confirmamus, ratumque esse volumus, verum etiam ut nostram
regiam benevolentiam erga civitatem eandem testatam relinquamus, ter,
narionum quoque, hoc est ejus generis monetae, quae tres minutos
obolos continent, cudendi potestatem facimus, ea tamen lege et
conditione, ut moneta ista cudenda in grano et pondere probitateque
sit per omnia similis et correspondens monetae ejusmodi, quae Di,
vi Sigismundi primi et Sigismundi Augusti tempore cudebatur, si,
gno vero solito et consueto consignetur, atque forma antehac ci,
tata patitur. Datum Cracoviae die 5 septembris 1602.

(Rok 1623 Lib. TF folio 504) Oblata ordinationis cudendae monetae.
Delegowani z seymu przywoławszy Wardzynów Gdańskiego, Króle,
wieckiego, Wileńskiego i Warszawskiego, ustanowili następującą stopę
menniczą:
1, Talarowi tęż ligę, albo bonitate intrinseca i tęż liczbę lutu być

mu

in ligę ma być sześć łutów srebra szczerego a dziesięć łutów przysady. Liczba sztuk ma być 168 na grzywnę Mincarską, to iest mieszaną co czyni na grzywnę fein albo szczerego srebra sztuk 448, a na sto-te ważące 22 złotych i 12 groszy.

2.) Orty mają trzymać in bonitate intrinseca łutów jedenaście srebra szcze-rego, sztuk ma być na grzywnę mieszaną 26, a na grzywnę szczerego sztuk 40 i 8/11, co czyni po szesnaście groszy ważące sztukę każdą, sto-tych dwadzieścia i jeden, i groszy 21 i pieniędzy jedenaście.

3) Szostaki i trojaki mają trzymać łutów 7 i quintel jeden, sztuk ma być na grzywnę Mincarską, kiedy potroynych sto, a szostaków pięćdzie-siąt.

4) Grosze mają trzymać in qualitate intrinseca fein łutów cztery, quin-tlów dwa, z tego sztuk 193 na grzywnę Mincarską, a na grzywnę fein sztuk 686 i 2/9. co czyni złotych dwadzieścia i dwa i groszy dwadzie-ścia i sześć, denarios 4.

5. Szelągi mają trzymać srebra szczerego łutów dwa szetna, sztuk ma być na grzywnę Mincarską 300.

Takie tedy praescriptum i pedem cudendae monetae uczyniwszy vigore officii nostri podaliśmy z podpisami rąk naszych Panom Podskarbim obojga narodów, prosząc Jchmościów, aby przestrzegali, jakoby iedna

ligę

liga i niedzielna, póki dalszej ordynacji Rzeczpospolita na przyszłym da Pan Bóg sejmie nie uczyni, w Mynnicach drugiej nazadów rachowany była. Działo się w Warszawie 13 mensis Martii 1623. Rafał Leszczyński z Leszna Wojewoda Bełzki, Adam Kossobudzki Castellan Wyszogrodzki, Mikołaj Wolski z Podhajec Marszałek najwyższy Koronny, Łukasz Opaliński Marszałek Nadworny Koronny, Mikołaj Daniłowicz Podskarbi Koronny, Mikołaj Dwoliński Skarbny JKMci W.Księstwa Litewskiego. Potwierdzenie Królewskie Varsaviae feria sexta ante Dominicam oculi 1623.

(Rok 1628 Lit. T.L. fol. 163) Datur negotium Nobili Jacobo Jacobsonio officinarum monetariarum ~~[illegible]~~ regni et Magni Ducatus Lithuaniae Praefecto generali, ut assunta cussione minoris monetae, talenos ad novum talerorum Imperialium, addit. Datum Varsaviae die 11 Januarii 1628.

Idem quietatur, quod aliquot abhinc annis rem monetariam juxta nostram ac thesauri nostri ordinationem ipsi exhibitam, omni studio ac fide sua curavit, ac pensionem de usu et commodo monetali officinae Cracoviensis et Bydgostiensis toto tempore administrationis suae in hoc officio usque ad primam Januarii anni hujus 1628 ad thesaurum nostrum pervenientem, plene ac integre Thesauro Regni solvit ac tradidit. Varsaviae die 10 Januarii 1628. Sigismundus Rex

---

(Rok 1629 Lit. Tm. fol. 309) Oblata litterarum Magnifici Hermolai Li„
gęza Thesaurarii regni, ordinationem rei monetariae et cretaudum initum
cum Jacobo Jacobsonio in se continentem. Hermolaus Ligęza Th. praesentem
ordinationem modo qui sequitur, juxta ordinationem anni 1623 praescripsi.
Primo quoad officinam Cracoviensem attinet, debent in ea sextuplices et tripli„
ces grossi cudi, ex marca mixta, quae in se continere debet fainsilber,
seu argenti puri lotones septem, et unam quintulam, unum vel duos
denarios minus vel plus, aeris vero lothones octo et tres quintu„
las. Ex qua mixta marca, sextuplices cudi debent 50 et medius plus
minus. Triplices autem centum, uno vel altero minus vel plus. Pro quali„
bet autem marca mixta in sexduplices aut triplices reducta, senoraggij
loco dare debent 15 grossos. Porro si forte contingeret et in eadem offici„
na Monetaria Cracoviensi sesqui grossi, sive trimarci Polonicales necessa„
rio essent cudendi; quaelibet marca mixta, ex qua cudi debent in se
continere debet, sex lotones fainsilber, minus uno denario seu duobus vel
plus, pro qua thesauro persolvi debent 13 grossi monetae polonicalis.
Cum etiam evenire solet, ut mercatores Armeni argentum quod habent,
pro nulla alia pecunia, quam pro partibus unius floreni, sive thaleri
vendant, ideoque ego consentio, ut quo exportatio talis argenti, et importa„
tio talerorum externorum unius floreni prohiberi possit, hujusmodi par„
tes thaleri Cracoviae confletur. Et ex marca quae in se puri argenti
10 lotones continent, decem tantum partes cudi, proque iis thesauro sol„
sij

ri debent viginti grossi. In officina vero monetaria Bydgostiensi ex una marca mixta, undecim lothones feinsilber ~~continente~~ et 5 lotones aeris continente, cudi debent octones 28. Item semigrossi ex qualibet marca mixta, sex lotones feinsilber et decem lotones aeris continente, cudi debent octum sexaginta octo. Porro ex marca mixta quatuor cum dimidio lotones feinsilber et undecim cum dimidio aeris lotones continente cudi debent grossi Polonici 193. Marca solidorum continere debet feinsilber duos lotones, et quatuordecim lotones aeris, ex qua marca solidi confici debent trecenti. Cum etiam evenire solet, ut mercatores Armeni argentum, quod habent pro nulla alia pecunia, quam pro partibus unius floreni, sive thaleri vendunt, Idcoque consentio, ut pro exportatio talis argenti, et importatio talerorum extraneorum unius floreni prohiberi possit, hujusmodi partes thaleri Bidgostie conflentur, et ex marca quae in se puri argenti decem lotones continent, decem tantum partes cudi debent. Istae vero partes floreni in regno hoc recipi vel dari non debent, et si forte acciderit ut reciperentur, valorem triginta grossorum provincialium singuli excedere non debent, pro qualibet ergo istarum supra speci-

ficata

fientarum sortium monetarum totone fruisilber Thesauro solvi debent, quatuor solidi, hoc est pro marca fainu viginti et unus grossus et solidus unus. Datum Varsaviae die ~~#~~ 7 Junii anno 1625. Stanislaus Ligeza Supremus regni Thesaurarius. Król potwierdził dnia 25 Marca 1629. --

---

(W tejże księdze fol. 314) Oblata literarum Magnifici Nicolai Danilowicz Thesaurarii Regni continentium in se substitutionem ad officinam monetariam Joannis Has de Dresno Saxoni in locum Jaxonii. Datum Varsaviae die 27 Martii 1629.

(W tejże księdze fol. 327) Joannes a Zurów Danilowicz Dapifer regni, Chelmensis, Thesauri regni Administrator, post mortem parentis sui Nicolai Danilowicz Thesaurarii regni quietat Examinatores officinarum monetariarum. In Bidgostiensi Honestos Joannem Hase Dresdensem, et Joannem Lippe, in Varsaviensi honestum Stanislaum Braunar. Datum Varsaviae die 18 Januarii 1625.

(W tejże księdze fol. 330) wzmianka quod ab anno 1616 ad annum 1622 thalerus a 45 ad 75 grossos et Hungaricus a 75 grossis ad quatuor florenos Polonicales actus fuerat.

+

(W tejże księdze fol. 323.) Sigismundus etc. Significamus quod cum Nobilis Jacobus Jacobsonius, servitor noster et monetariarum officinarum administrator, a nobis petiisset, ut sibi testimonium bene ui administratae ab eo tempore, quo post adeptam administrationem Nobili Conrado Bremero, eandem officinae Bidgostiensi primum, deinde explorata ipsius integra fide, studio, diligentia, peritia, Vilnensi, Varsaviensi, Cracoviensi denique monetis administrandis praefecissemus, dare dignaremur, eundemque de toto opere monetali, officinarum administratione, proventus regalis, sive seniorajii solutione absolvimus, quietamus, liberumque et immunem praestamus, — non gravatim assensum nostrum praebuimus i t. d. Datum Varsaviae die 22 Martii 1625.

(W tejże księdze fol. 333) Sigismundus etc Significamus, quod Nobilis Jacobus Jacobsonius provisionem de usu et commodo monetali officinae Cracoviensis a principio usque ad ultimum Junii currentis anni, Bidgostiensis etiam usque ad decimam nonam Julii, quo die propter Ducis Sudermaniae in Ducatum Prussiae impressionem factam, operae monetales cessarunt, ad Thesaurum nostrum pertinentem, per Generosum Petrum de Lewonia Kemiński, Curiae Regni Pincernam, Capitaneum Bidgostiensem, plene

ass

ac integre Thesauro regni statuit ac reddidit. Datum Varsaviae die 10 Augusti 1626.

Wołuwitowania takiej zmiany się w mnogiej kirbie, ostatnie Varsaviae die 7 Martii 1632. Jakubson mianowany iest Officinarum Regiarum Praefectus Tigenhoviensis.

(Rok 1623 Lit. TO fol. 154.) Oblata literarum Generosi Leonński Inspectoris rei monetariae, justificationis auctionis monetae. Petrus de Lwowice Lwowski, Praefectus Culinae Curiae Regiae, Capitaneus Bidgostiensis, Regens Cancellariae Minoris, significo hisce meis praesentibus quorum interest universis. Multorum sermonibus et calumniis id sparsum et deductum esse, monetas regias, atque adeo officinas monetarias, in causa fuisse, quod sortium majorum (talerorum) valor auctus fuerit, sed cum valor hic et aestimationis accessiones, prout id summa diligentia a me inquisitum est et conspectum, a centum prope annis coepisse, immo monetis atque officinis et operis monetalibus cessantibus, taleri a 36 grossis, usque ad 42 grossos et amplius processisse, facile comperi frivolam illorum opinionem esse, qui cusionem sesquigrossorum, quos poltoraki vocant, causam fuisse asserunt excessus talerorum, aliarumque sortium aestimationis. Quippe compertum est et sine dubio in multorum adhuc versatur memoria, annis superioribus supra millesimum sexcentesimum septimum 8, 9, 10 liberam triplicium grossorum, et aliarum monetarum, argentique commercii, Dantisci

et in aliis regni partibus fuisse facultatem, ex quo post modum in Pomeraniam devecto, regni quasi percussi, atque vicissim Dantiscum et in regnum advecti, inter homines libere erogati sunt, quae fraus talis annis fere 5 aut 6, antequam a Regia Majestate sexgrossi cudi mandarentur, duravit. Satis enim notum est annis 10, 11, 12, 13 autem campsoriam viguisse, maxime triplices, seu ut vocant Dutthones graviores exponderatos in Belgium devectos fuisse, ex quibus deinde solidi conficiebantur. Quoniam Imperatoris insignibus sigillabantur, et signabantur, in Germaniam quoque invecti, pro Schrekenbergeribus expensi sunt. His ita aliquot annis durantibus, cum Germania talibus nummis repleta fuisset, factum est ut auctio majorem sortitum paulatim quoque sumeret, quod annis 3, 4ve antequam a Sua Regia Majestate monetae cudi coepissent, factum fuit adeo ut majores species per Germaniam magis ac magis carius fuerint, quam hic in regno Poloniae. Nunc cum hic talerus valoris 47 grossorum esset, in Germania jam 48 grossis fuit aestimatus, quo ipso mercatoribus, commercia in Germania tractantibus, taleros hic coemendi et in Germaniam devehendi, ansa praebita fuit. — Quo factum ut monetae Cracoviensis Praefectus anno 1622

cum

cum permissione S. R. Majestatis depravator triplices grossos cudi curave-
rit, cui Dominus Jacobson se opposuit, ego hoc Maj. Regiae retuli
et obtinui, ne ditthones illi amplius cuderentur, mox anno 1623 con-
flictio facta, ac ordo rei monetariae scriptus. — Quia ergo in comitiis
regni 1627 multae habitae fuerint confusiones, atque obtentum, est
Sua Regia Majestas omnem monetae cessionem intenderet, et Dominus
Jacobson Regiae Majestati exposuit, non incomodum fore, si ex illo
quod in regno superest argento, taleri cuderentur. i t. d. — Quod ~~ergo~~ si
quis dicat, quid ergo de Orthonibus Gedanensibus actum est, aut quo pervene-
rint, hanc mercitionem dicimus, ac certum est, eosdem magna copia coemptos,
et in officinas Belgicas exportatos fuisse, in quibus longe viliori Regu-
lis provenientes pecunia cudi potest, aetui pro 17 grossis aut majoris etiam
diversitati, per Armenos in Turciam fuere vecti et exportati, Bidgostien-
ses vero orthones et sesqui grossi, vulgo półtoraki, ut et triplices
ac sexduplices grossi, qui ab anno 1623 cussi Cracoviae per expende-
rationem fuere exquisiti, et partim in Germaniam partim Elbingam
in officinas monetarias transmissi, atque in hodiernam diem transmit-
tuntur, et nisi vigilior intervenerit inquisitio et cautio, brevi in locum
bonae nostrae monetae, habebimus deteriorem. Datum Varsaviae
die 20 Novembris 1632. Oblatum ~~die~~ in Cracovia die 26 Marca 1633.

(W tejże księdze a folio 163) znajdują się obloty pokwitowań Jakóbsona de re monetaria, jako to pro anno 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, i 1627, 1628 i 1629 —— oraz świadectwo miasta Bydgoszczy, gdzie mennica była umieszczona.

(Roku 1662 Lit. S0 fol. 11.) Oblata 4 Reskryptów względem Mennicy. Wiemy Jan Kazimierz &c. patrząc na teraźniejsze zniszczenie Rzeczypospolitej, a że te miasta nasze, z których mennica bywać zwykła, w ręku są nieprzyjacielskich. Do tego uważając z jaką wielką niewygodą się dzieje, że mennicy w koronie nie masz otwartej, i chcąc aby i rzeczpospolita i ludzie tego potrzebujący, wygodę swoję mieli, i żeby to które kościoły różne w państwach naszych na poratowanie i obronę Rzeczypospolitej, in fidem publicam dają, bite być mogło, Mennicę ex ~~Senatusconsulto~~ senatus consilio otwieramy, a onę Wu Stefanowi Korycińskiemu, Kanclerzowi Wu Koronnemu, Warszawskiemu, Czerskiemu &c Starości Naszemu w zawiadowanie poruczamy, warunkujemy przy nim Liwiusza Boratiniego Sekretarza naszego do administracyi i sprawowania jej, z całą jej dependencyą, któremu Wu Kanclerzowi wolno będzie,

kie, gdzie najlepiéj będzie rozumiał, lubo w jednéj, lubo w kilku
miast wszystkich swoim kosztem wystawić i otworzyć. Tak iednak że
by w nich przyjść do dalszéj determinacyi i deklaracyi naszéj
tylko orty i szostaki bite były, <u>które orty</u> próby jedenastéj, a z
grzywny jednéj sztuk 32, i szostaki szóstéj próby, a z grzywny
sztuk 53 być mają z tą deklaracyą, iż z tego co nad wszyst
kiemi unkosztami i wydatkami ~~mennicznemi~~ z kościelnego srebra,
iednego mennica nie ma mieć pożytku, ale wszystko ma być oddane
i na pożytek Rzeczypospolitéj obrócone być ma. A że być ma
że, iż oprócz srebra kościelnego, inne też srebro mennicy dostawać i
bićby się trafiło, tedy i to in fidem Wgo Kanclerza od dozorcy
tnim mennicy dajemy i całe przeznaczamy, który od fideles mamo
przez nas pomieniony mennicę trzymając, przed rzeczą nam i Rzpltéj
tkie, jaki będzie mógł, obmyślić będzie powinien. Działo się we Lwo
wie dnia 1 Marca 1656.

<u>Drugi</u> konsens Senatorów na otwarcie pomienionéj mennicy tyże daty.

<u>Trzeci</u> Andrzéj Trzebicki Biskup Krakowski wiadomo czyniemy, iż
sekretarz ziemski Urodzony Pan Hieronim Pinocci, który lata temu,
wziąwszy na się arendę mennicy Lwowskiéj i zawiadowanie około

bicia srebra kościelnych, o to prośbę wnosił, aby do tejże mynicy Grodzie przysięgły iemu był obmyślony i przydany. A iż na ten czas osoby takiej nie było od nanus, ani zamieszanie ojczyzny, tudzież i gwałtowna potrzeba pieniędzy skąd inąd się zasięgnąć nie dopuściła, tedy wzięło tejże Pana Pisarzego, aby sam jako urzędnik przysięgły tego się podjął, jako z miłości i z życzliwości swojej ku ojczyźnie tej, uczynił. Ufiarawszy mu, że integra iego fidei, jako we wszystkiem, tak i w tem wiara zupełna miała być dana. Dan w Krakowie 10 Aprilis 1660.

[illegible] ~~[illegible]~~ Bogusław Hrabia na Lesznie Leszczyński, Podskarbi W. Koronny, Jenerał Wielkopolski, Międzyrzecki, Osiecki etc. Starosta oznajmuję, komu to wiedzieć należy, iż JPan Hieronim Pinocci Mincmajster i Sekretarz Króla JMci uczynił dostateczny rachunek w Skarbie Rzpltej Koronnym ze srebra częścią kościelnych od JXiędza Andrzeja Trzebickiego Biskupa Przemyślskiego Podkanclerzego Koronnego wziętych, częścią też pokupionych, a we Lwowie z rozkazania Króla JMci in anno 1656 na pieniądze wybitych, których in summa, deductis expensis intulit, albo więcej za assygnacyami JKMci zapłacił złotych Polskich dziewięćdziesiąt i sześć tysięcy, pięćset sześćdziesiąt i dwa, z których go kwituję.

Datum w Poznaniu die 30 Aprilis 1658.

Rok 1666 Lib. S.H. fol 103.) Oblata juris cudendae monetae Archiepiscopo Gnesnensi, cujus tenor: Nos secundus Premyslaus Dei gratia Dux Poloniae — — quod Venerabili Patri in Christo Domino Jacobo, divina miseratione sanctae ecclesiae Gnesnensis Archiepiscopo, ejusque successoribus in Znynu (Żnin) civitate sua. et aliis in Castellania Lanciciensi (Łęcz.) ubi voluerit, [illegible] monetam habere liceat specialem, quae per totum d.„ minimum nostrum recipi debeat, sicuti nostra. Datum in Clobina anno Domini 1284, inditione XII Calendis Augusti. Przywiléj ten potwierdzony przez Zygmunta Augusta 1564 z dodatkiem, (si in eorum usu legitimo ii, quorum interest, hucusque extiterint). ——

183 (r. 1871.)

Jakubowi Gwardianowi do mincé Bydgoskiéj data in anno 1871 —

Jan [illegible] z [illegible] [illegible] Podskarbi Wielki &c.

Wielmożno [illegible] Panu o tém wiedzieć należy. Iż [illegible] [illegible] tego z powinności urzędu mego, jakoby Rzeczpospolita [illegible] jako i ab intra pieniędzy [illegible] tak ab extra [illegible] jako i [illegible] [illegible], depauperata i z swoich obnażona [illegible], [illegible] [illegible] do [illegible] fontanę obfitości srébra i złota przyjść [illegible] [illegible] Pro informatione Stanów koronnych na blizko przeszły da [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Panu [illegible] [illegible]

Hubermanowi Gwardianowi, aby w mennicy Bydgoskiej Szel[illegible] niektóre od numerum, pondus et valorem inferius specifi[illegible]dum wybił. A mianowicie

1° Bić będzie sztuki złotowe, to jest trzecią część Talera Impe[illegible]rialnego, każda z nich żeby miała,

2° W grzywnę wagi Krakowskiej, żeby nie więcej nad nr 21 wchodziło sztuk.

3° Grzywna takowej monety powinna będzie trzymać w sobie fein[illegible]nu luttów nr 12, denarów nr 2, tak żeby grzywna fein sre[illegible]żej nad f 28 nie wychodziła,

4° Więcej P. Gwardian nie powinien będzie wybić nad grzy[illegible] wien nr 200 fein, z których do każdych luttów 12 i 2 dena[illegible]rów srebra, miedzi przyjdzie tyle, żeby zmieszana z srebrem grzywnę uczyniły, z których potem sztuk takowych 21 wybić.

5° Po wybiciu pieniężnych grzywien nr 200 zamknąć mennicę powinien będzie in instanti.

6° Cunio zaś pieniędzy wyżej pomienionych ma być z jednej ~~strony~~, [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] JW Pana Stanisława Leszczyńskiego Podskarbiego [illegible]

-skiego Grodzkiego Bydgoskiego tanquam officii castrensis, którego Pan Gwardian attestationem officiosam otrzymać powinien. Ostro-wania, [illegible] [illegible] et Quadae wszystkich pieniędzy. Dan w Warszawie die 7ma Julii 1671 anno.

r. 1665

Uniwersał na kwestię szelągów i ortów złotowych. Jan Kazi-mierz na Krasnym [illegible] Wielki Koronny, Mazo-wiecki, [illegible], [illegible] [illegible]. Wszystkim — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible], iż jako [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], osobliwie jednak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Uniwersałami ogłosić [illegible]; [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i W. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Zygmunta Trzeciego, Władysława [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] pana [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] anno 1661 bite in suo valore [illegible] [illegible] usque ad annum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mają, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], iż bez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] i [illegible]

[illegible]

[illegible] był [illegible] tylko [illegible] wspomnienie, aby [illegible]
[illegible] * kanonu i [illegible] [illegible] [illegible]
ligi, jako i [illegible] [illegible] blisko [illegible] [illegible]
[illegible] bez [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

w Warszawie dnia 8 Stycznia 1665.

[illegible] (r. 1663)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Jan Kazimierz [illegible] [illegible] do wiadomości [illegible], iż [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anni 1662 do [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] z jako [illegible] [illegible]
[illegible] ciężkości wyswobodzić i kiedykolwiek do porządnego [illegible]
pokoju [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], aby [illegible] [illegible] [illegible] był [illegible] i [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] publicznie i [illegible] [illegible] publicznych
na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible], aby w [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] był
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] —

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] grosz [illegible], albo [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] w groszowe, i [illegible] talarów [illegible]. bo,

[illegible] [illegible] [illegible] srebra szyku [illegible]. Te

[illegible] tey monecie nie tylko [illegible] koronney, ale co na-

dewszystko, całość i zdrowie Rzeczypospolitey [illegible] dat

[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

i wsi [illegible] [illegible], aby pomieniona monetę

pro currenti tey Rzeczypospolitey monetę mieli, i oną bez

wszelkiego braku brać się nie wzbraniali. Dla większey

[illegible] i pewności przy przyciśnieniu pieczęci Skarbowey

[illegible] podpisaliśmy się ręką. Dan w Lwowie dnia 15

[illegible] Anno [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

r. 1659

~~(A tego Księgi) Uniwersał / Skarbowy Monice / Srebrny~~:

[illegible] na [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible] każdego stanu człowieka, [illegible] [illegible] [illegible],

[illegible] [illegible] [illegible], jako wielkie [illegible] Rzeczpospolita

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Krasiński
Podskarbi
W. Koronny
Brzozowski,
Lucinski, No-
woniayski &c
Starosta

szynku, a zatém przez uważenie w postronnych państw

monety fałszywéy, ale osobliwie szelągów różnych ciężniata:

które żeby do ostatka przemysłem tak każdemu szkodliwemu

zarosłujący między obywatelami obojga narodów istoty monet,

ty dobréy nie wyniszczyły, przez coby ostatnie na Rzeczpospolit

(strzeż Boże) exitium przyjść musiało, JKról. Mość Pan

nasz Miłościwy naradziwszy się z Stanami Koronnymi i

WXstwa Litewskiego na seymie blisko przeszłym Warszawskim

(r. 1659) złożyć raczył Commissyą Mynicznę dla sprawy

nia monety, gdzie JchmoŚć Panowie Commissarze stosując

się do tey że woli JKMci, i Constytucyi Seymowey, a przy

znawszy tych, którzy by jure do tego należą dla większego

zagęszczania szelągów obcych i wnętrznéy szkody rozdysponowali:

bonum Reipublicae proficiunt et ~~[illegible]~~ privatis, bicie szelą,

F Miedzianych sze-gów F którym pozwolił żeby z pomnożeniem samo przyłoży,

wielce uszły, tego, jako najpierwszy do swojego skutku przyszedł, i z

nie więcéj ~~[illegible]~~ powinności urzędu mego, takowe szelągi pilnie obywaciey

~~[illegible]~~

tejże

tejże Kommissiey bić zakazałem. Więc że od dnia dzisiejszego go ani ułtawiaci fabricatione z mennice wychodzą, aby jakiego między ludem zamięszania i commotionem zatrudnienia nie przyniosły, [illegible] i że odmienić to mieć chcę, aby każdy człowiek będąc pewnym takie eorundis monetae w rzęsu, one dysponował, wymiał i kiedy tego potrzeba będzie, wydawał. A jeśliby się który tak przeciwny znalazł, żeby pomienionych szelągów juxta antecedens praxim brać nie chciał, takowy i ~~[illegible]~~ t. d. (sustinuit rygor ku przestępującego [illegible] ~~[illegible]~~ wprowadzenie obrzydłe szelągów). Datum w Krakowie dnia pierwszego kwietnia 1659.

---

roku 1665

(Uniwersał na branie szelągów i orłów złotowych z liczby [illegible]) Jan Kazimierz na Krakowie [illegible] wiadomo czynię, iż jako zabiegając oczywistemu państw zguby i Rzpltej [illegible], wszelkie fatygue, osobliwie [illegible] w [illegible] szelągi wszelkie fatygue, osobliwie [illegible] [illegible] Uniwersałami wyraźnie zakazaliśmy, [illegible] [illegible] szelągi tame Koronne i W.X.Litewskiego [illegible]

Krasiński Podskarbi W. Koronny [illegible] Lucinski &c Starosta

za Najjaśniejszego Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego i teraźniejszego szczęśliwie Nam Panującego Królów Jmci, przyjęte od anno 1661 bite in usu zostawić, owszem i w usu zosta-wić mają, jako też niniejszym moim uniwersałem de-klaruję, iż bez wszelakiej wątpliwości brane podług valoru i ceny zwyczajnej, równo z teraźniejszego bicia szczero miedzianemi mennice Ujazdowskiej i Wileńskiej szelągami być powinne. Działo się w Warszawie dnia VIII miesiąca Stycznia roku 1665.

Anhang zu dem erstmahls Ao 1722 in Elbing durch den Druck herausgegebenen historischen Bericht vom pohl-nisch und preussischen Münzwesen, vom Autore Anno 1726. conf. (Erläutertes Preussen To. II pag. 592 et seqq.)

(Pag. 128 lin. 123) Dergleichen doch sehr rar.

In Danzig soll ein fürnehmer Mann derselben Güldenstück etliche hundert beisammen gehabt haben, nach dessen Tode sie unter die Erben vertheilt, und noch vor-handen sind.

(Pag. 131 lin. 7.) Die von Ao 1677 bis 1685 gemünzte

pohlnische Sechser, sind in der Danziger Probe
zum Theil nur 6 löthig, andere 5 Loth 15 Pf.
Und die Ao 1684 geschlagene Pohlnische Dütchen
auch nur 6 löthig befunden. Der 6löthigen Sechser
sind 58. Der 5 löthigen und 15 Pfen 59½, und
der Dütchen 120 Stück auf die gewogene Mark
gegingen.

Z Dicta: Lebens und Regierungsgeschichte Friedrich August
des I, oder wie ihn die Pohlen lieber nannten August II,
nach Medaillen und Münzen — von Michael Conradi
Wendischen Pfarrer zu Camenz. Leipzig 1797.

Wykład głosek

I.K. ist der Nahme des Dresdners Münzmeisters Johann
Koch. Er war zuvor vom Jahre 1686 bis 88 Münzschreiber,
aber in diesem letzten Jahre gelangte er zum Dresdner Münz-
meister, und stand unter der Regierung Churfürst Johann
Georg des III, Johann George des IV. und August II bis
1698 darinne. Er setzte zum Münzzeichen seine ersten
Nahmensbuchstaben I K und 2 ins Kreuz gelegte Pfei-
le auf alle seine Gepräge.
Martin Heinrich Omeiss (Ouniß) war ein gebohrner
Münz

Nürnberger, lernte seine Kunst bei Ernst Caspar Dür-
ren in Dresden, und war Hofmedailleur unter der Re-
gierung Johann Georg III, Johann Georg IV und in den
ersten Jahren Friedrich Augusts. Er setzte zuweilen
zum Münzzeichen nur einen Buchstaben seines Nah-
mens das O. fec., ein andermahl zwey M O. manch-
mal auch alle drey M.H.O. auf seine Münzgepräge.
Er starb zu Dresden 1703. — —
Churfürst Johann George IV. hatte im Jahre 1693 in Leip-
zig auf der Pleissenburg eine Münze anlegen lassen, wo wel-
cher unterschiedene Gepräge kamen, und Ernst Peter Hecht
war der erste Münzmeister. Dessen erste Gepräge von 1693
sind ohne Zeichen, im folgenden 1694sten Jahre setzte er
auf dieselben die ersten Buchstaben seines Nahmens E.P.H.
Münze kam noch unter der Regierung Augusts II 1695
die Figur eines Hechts, als ein Sinnbild seines Nahmens.
Also bezeichnet finden sich seine Münzen bis zum Jahre
1714. Er trat um diese Zeit in Braunschweigische
Dienste, und wird auf einem kupfernen Jetton vom Jah-
re 1728 als Münzmeister zu Zellerfeld angegeben. —
Ein pohlnischer Szostak von 1706 und 1707 dem obigen
von 1702 gleich, aber in Warschau geschlagen. Za Tyóri ko
la Minerva: Christian Wermuth, Johann Lorenz Holland,
Philipp Heinrich Müller, Johann Kittel in Breslau, Johann Georg
Schomburg, George Hautsch,

7.)

rok 1291.

(Concordia inter Boleslaum ducem Polonie et ordinem fratrum)

Nos Boleslaus dei gratia dux polonie. Ad notitiam universorum
presencium testimonio volumus pervenire, quod inter nos et dile-
ctum amicum nostrum fratrem Th. de Gatslew magistrum
domus Theutonicorum in Prussia et fratres suos super damp-
nis sibi per nostros homines Polonos illata super bonis suis in
Orlow Gurny et Slaw ac in villis suis adjacentibus tempore
guerre et discordie per nos tunc Cuyavie et civitatis Wladislaw
compositionem facimus infrascriptam presente venerabili patre in
Christo domino Wislauo Ecclesie Wladislaviensis Episcopo me-
diatore ac interlocutore salubriter instituta, aliisque nostre cu-
rie fidelibus ad hanc concordiam dantibus operam efficacem.
videlicet in hunc modum: Nos dabimus dictis fratribus pro
dampno eorum in supradictis locis per nostros homines ipsis il-
lato centum et sexaginta marcas argenti usualis in tribus terminis
solvendas, scilicet in purificatione Sancte Marie virginis sexaginta mar-
cas. Item infra octavas Pasche quinquaginta marcas. Item in octavis

beati

beatorum Petri et Pauli Apostolorum quinquaginta marcas. Ad
hujus pecunie persolvende plenam securitatem ipsis obligavimus nos
nobiscum personas infra annotatas pro fidejussoria cautione
patrem nostrum Cancellarium, Tomislaum pincernam poznaniensem,
Wenceslaum de Starygrod, Zemictam de Dupin, Nicolaum de
Parchtow, Sbilutum de Raryn, Slauanum de Brod Castel-
lanos, Roscoum Subcamerarium Gnesnensem, Sandivogium Ma-
salconem: Nicolaum subdapiferum. Mattiam Palatinum. Rozzo-
linu Inowladislav. Bezzadonem de Lagoscle. Petrum de Rarigo
Albertum Tesaurarium et Nicolaum subiudicem Castellanos
Cujaviensis Terre, aliosque homines et Pruthenos de terra Dom-
ni M. ducis Pomeranie ibidem fuisse super dampnis sepedicto-
rum fratrum ___ Fratres vero fidelitatem nobis et amicitiam
prestiterunt. Et quia sigillo proprio caremus, sigillo
Venerabilis patris nostri Episcopi Wladislaviensis usi su-
mus. Datum in Inowladislav anno Domini M° CC° LXX°
primo in vigilia omnium Sanctorum. (Pieczęć usunięta)

rok 1230

(Episcopus Christianus primus in Prussia donat ordini omnia bona que habuit in terra Colmensi) In nomine Sancte et individue tri-nitatis. Ego Cristianus primus Pruzie episcopus notum esse volo u-niversis presens scriptum inspecturis quod propter deum et ob defen-sionem sancte matris nostre ecclesie hec jam pene in partibus illis ~~desolata~~ depopulata a paganis. videlicet territorio Cholmensi fratribus de domo teutonicali quidquid habui dati ~~tam~~ mihi a duce conrado ~~quam~~ vel ab ecclesia plocensi. Ipsi vero mihi in eodem territorio supradicto contulerunt de omni aratro unam mensuram tritici et aliam siliginis et du-centa aratra, et „quinque„ kologia unumquemque de v. aratris cum omni utilitate. Testes autem donationis hujus et promissi Hermannus abbas de Lucka — — et hec permaneant inconvulsa sigillorum — Data anno incarnationis domini ~~MCC~~ M̊CC̊XXX.

---

rok 1230

(Culmense territorium Conradus dux Masovie et Cuiavie consentientibus uxore et Boleslao, Casimiro, Semovito ac Zemovislo filiis donat cruci-feris.) In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Conradus divina miseratione dux Masovie et Cuiavie cunctis presentibus et futuris

(verte)

presens scriptum inspecturis notum esse volo, quod intuitu divine
retributionis meque salutis anime propter defensionem fidelium,
uxore mea Gafia, filiisque meis Boleslavo, Kazimiro, Semovi-
to, Semimisl consentientibus dedi beate Marie et fratribus de
domo teutonica ex integro Culmense territorium cum omnibus suis
apendiciis. Ab eo loco ubi Drevantia egreditur terminos prusie
per ipsum fluvium usque ad visslam et per Visslam usque
ad Ossam et per ascensum Ose usque ad terminos prusie in per-
petuum possidendum cum omni utilitate et omnimoda libertate
et jure eorum, que esse possunt in terra ut est aurum,
argentum aliorumque metallorum omnia castores aliaque ven-
tiones quarumcunque ferarum sive in aquis. Aquarumque de-
cursibus foris, moneta, telonis et in ceteris que mihi ce-
dunt in privilegiis. Homini etiam et quicunque predictos fra-
tres impedierit in prefata possessione, quod ego tota mea
virtute defendam eos. Ipsi quoque fratres cum omni fide-
litate promiserunt mihi, cunctisque meis heredibus secundum

conven

eorum posse contra inimicos Christi et nostros videlicet omnes paganos etiam meo eorum superclite [?], una nobiscum omni tempore fore militaturos. Testes donationis hujus et promissi sunt Michael episcopus cujaviensis. Cristianus episcopus prussie. Pacoslaus senior comes. Nicolaus Cancellarius. magister Johannes Cancellarius. Gregorius subcancellarius. Ne igitur hec donatio tam utilis et necessaria aliquorum calliditate et versucia irritari valeat, seu potius integra permaneat et inconvulsa, ipsam testium inscriptione, nostrique sigilli et eorum appensione sollicite muniuimus premuniri. Acta sunt hec Anno incarnationis divine MCC°XXX' Ego Gustanus [?] Episcopus Maruensis [?] subscribo. (Pieczęć. Postać stojąca Biskupa w infule, w prawej ręce pastorał, w lewej księga, napis: Sigl. Gustavi episcopi maruviensis.)

roku 1257

"Inscriptio pacis et concordie perpetue inter Kasimirum ducem Cuiavie et ordinem fratrum) In nomine sancte

trinitatis

trinitatis Amen. Noverint omnes Christi fideles tam presentes quam futuri quod nos Kazimirus dei gratia dux Cuiavie et Lanchicie cum fratre Gerhardo preceptore fratrum domus Theutonice in Prussia et fratre H. commendatore terre Colmensis et fratre H. commendatore Cristburg & fratre H. commendatore de Thorun et quibusdam fratribus ejusdem ordinis in antiquam Wladislaviam convenientes omnem controversiam — — pax et concordia perpetua inter nos et dictos fratres stabilita. — — Ut autem omnia supra scripta inviolabiliter observentur, presentem paginam sigillo nostro duximus roborandam. Data in antiqua Wladislavia. Anno domini M° CC° Quinquagesimo septimo pridie nonas Augusti. (Wisi pieczęć. Wieża i osoba stojąca przebija smoka. Napis S. Kazimiri dei gratia ducis Lanchicie et Cuiavie)

rok 1238

113 Nos Kazimirus dei gratia dux Cuiavie presentium protestamur

terram

tenore quod talibus obligavimus nos prenominatis fratribus de domo
Teuthonica in Culmensi terra et in vicinis eidem, sive Polonia seu
Prussia, quod eorum honorem in terra ipsorum et in hominibus et in
ipsis debeamus fideliter custodire secundum justitiam quantum dino-
scitur expedire. quod a nobis et in nostris hominibus et etiam
de terra nostra ipsis et eorum hominibus et etiam bonis que
habent in possessione vel privilegiorum auctoritate in terris
predictis vel sunt in posterum justo titulo habituri — ita ut
hoc pactum nequaquam propter aliquem hominem propinquum
nobis sanguine vel amicitia violemus. Sed et cum paganis
aliisque treugas vel pacem sine ipsis [illegible] faciemus. Et
si aliquam ~~querelam~~ eorum homines contra nostros ventilaverint,
benigne talem eis facere justitiam erimus obligati, qualis in ter-
ra nostra fuerit consueta. Si autem disceptaverint nobiscum
dicti fratres pro aliquibus bonis in terra nostra, debemus cum
eis ad eadem convenire, ac secundum notitiam hominum terre ipso-
rum et nostre amicabiliter adire ab ea parte in qua nobis

anti

audivimus dictum voluntium obviare. Ceterum si unquam contra aliquem articulum predictorum presumptuose venerimus facto, vero, et hoc bona voluntate factum fuerit, venerabili patri Cujaviensi episcopo, si ab eo et ab aliis viris ydoneis moniti fuerimus, sique infra spatium unius anni et diei non emendaverimus eis secundum justiciam vel gratiam, voluntarie nos subicimus excommunicationi domini ~~episcopi~~ christi ita ut in ea tamdiu simus, quousque nos excepit emendatio supradicta. Ad promulgandam vero excommunicationem hujusmodi £ episcopum elegimus nominatum. Harum obligationum testes sunt hi. Michael Cujaviensis episcopus. Comes Bogussa Palatinus Mazovie. Abraham pincerna eiusdem provincie. Matinus castellanus Cruswicie. Johannes subcamerarius Cuiavie, Opacholz. Petrus subcamerarius mazovie. Serulaus Castellanus de Budzgow, et alii quam plures. Actum in territorio ville, que Piscowe dicitur. Anno gratie M° CC° XXX° VIII Indictione XI Tertio kalendas Julii. (Dwie pieczęci. Jedna-
niy

mniejsza, Biskup w Infule, prawą rękę wyciągniętą, w lewej pastorał trzymający, napis S. Michaelis ~~episcopi~~ Cuiavie episcopi. Większa Rycerz na koniu w prawej ręce kopję, w lewej tarczę formy ▽ trzymający, na której znajduje się wyprężony zdwojony orzeł, napis + Sigillum Kazimiri ducis Cuiavie).

rok 1304

(Obligatio Lestkonis super terra Michalovie cum donatione ejusdem sub conditionibus) Lestko dei gratia Dux Cuiavie et Dominus Junior Wladislavie universis Christi fidelibus, ad quorum audientiam presentes pervenerint salutem in omnium salvatore. Ad notitiam universorum cupimus devenire, quod cum nobis in necessitatis articulo positis, Religiosi viri frater Conradus Sack Magister Prussie ceterique fratres sui ad instantiam nostram centum et octoginta marcas denariorum Thoruniensium nobis fideliter concessissent; ac demum idem Magister et fratres ad requisitionem nostram centum et viginti marcas denariorum

Thorun

Thorunensium similiter mutuassent, nos eundem bonam
voluntatem vicissitudinaliter prosequi cupientes, ipsis obligavi-
mus ac obligamus, nomine pignoris pro supradicta pecu-
nia in solidum territorium nostrum Mydelaw cum om-
bus terminis et gadibus suis, prout ad nos pertinet et
in partem nostram ex divisione terre Cujavie facta
cum fratribus nostris predictis principibus et ducibus Cuia-
vie Premislio et Kazimiro, est hereditarie devolutum et
cum omnibus fructibus. In quorum omnium memoriam et
firmitatem sigillum nostrum presentibus est appensum.
Testes sunt dominus Jescho de Wlonchow castellanus no-
ster in Wissegrod, dominus Siffridus plebanus in Gniewe-
ko, et Mychael Item Thorunensis, Johannes Rubiz, Hin-
nus de Messe, Tydemannus de Walrode in Colmine, Johan-
nes albus in Elbingo et plures alii fide digni. Actum et
datum Thorun anno domini M°CCC° quinto Kalendis Apri-
et

Martyrii. Pieczęć pół lwa i pół orła pod jedną koroną z napisem: S. Lestkonis dei gratiâ ducis Cujavie)

---

rok 1264

(Litera testimonialis Episcopi Warmiensis super donationem castri Grudentz et aliarum villarum in terra Culmensi per Conradum ducem Mazovie Christiano primo Episcopo facta) Anselmus Dei gratia Episcopus Warmiensis, Apostolice sedis Legatus universis ad quos presens scriptum pervenerit, salutem in Domino sempiternam. Literas subnotatas, veris sigillis subscriptorum munitas vidimus, et perlegimus in hec verba. In nomine sancte et individue trinitatis Amen. Ego Conradus Dei gratia dux Mazovie et Cuiavie. Notum facio omnibus fidelibus tam futuris quam presentibus, quod venerabili domino Christiano Episcopo Prussie primo et suis successoribus pro eo, quod B. ducem Slezie, L. Wratislavien, L. Lubusien. episcopos cruce signatos et comitem Bavonem, aliosque cruce signatos, venerunt Prussiam, ad petitionem meam, Baronumque meorum, castrum Colmen per multos annos a Prutenis destructum et totaliter desolatum, reedificare cum ejus bona voluntate permisit, partem predicti Colmensis territorii quondam

cast.

castra Gueduar, Wabsko, Copriven, Willisan, Colmo, Rutk, Ve-
sin, Glumboka, Turno, Juris, Stoda cum omnibus eorum villis
et attinentijs cum utilitate libera et cum jure ducali in remis-
sionem peccatorum nostrorum liberrime donavi, dedi et sibi in
eodem dominio Colmensi certas villas ac possessiones et heredi-
tates cum earum attinentiis iure predictorum castrorum, quorum
possessionum et villarum, villas istas ad presens confero videlicet
Cosselko, Navorane, Mirzhe, Samese, Bolmino, Ostromelte et
omnes villas, quas comes Sygo in terra Colmensi habuit, Sa-
nek, Lung, Crosino, Vasumo, Wervino, Ulizlau, Berkowo,
Slonino, Volmsche, Unnugwir, Nedulyno, Crobno, Tusseple, Bela-
Dambenz, Schnowir, Postolko, Vonrino, ~~Buk~~ Buc, Woiesla,
Cendeche, Unizhe, Vanckemie, Selenz, Cedlowan, Ostrowitk, o-
muesque hereditates meas circa Coram cum earum attinentiis,
et omnes villas meas circa silvam Gunde — tam mei sigilli
quam et plocensis episcopi, et sui capituli et me non illustrium
dierum

ducum L. Polonie et H. Slesie et venerabilium patrum V.
gnesnensis Archiepiscopi consentiente, J. cracoviensi, P. Posnaniensi,
L. Wratislaviensi, L. Lubucensi, M. cuiaviensi eorum sigillorum
impressione dignum duxi roborare, nec non et aliis testibus sub,
notatis, Gothardo cancellario Masovie, Nicolao cancellario Crac,
vie, Arnoldo Masov. Marco Cracov. Jacobo Sandomirse. Dyrsco,
ne Wratislaw. Palatinorum, Pacoslao Cracov, Mystwino Sandom.
Ostafio Wislicie, Clemente Plocinensi, Theodoro cruswicie, Mar,
ricio Vladislaw. Zobeslavo Wratislaw, Stephano Boleslaw. Petro,
ne Lencicie castellanorum. Acta hec in Lonyz anno ab
incarnatione domini M° CC° XXX Nonis augusti, Regnante do,
mino nostro Jesu Christo. In hujus rei testimonium presens
scriptum nostri ac honorabilium virorum fratris Anonis
Hospital. sancte Marie Theutonice Jerosolimitan. Magistri fra,
tris Conradi de Nurenberg preceptoris Alemanie, et fratris Lo,
dewici de Baltenheim Magistri Prussie et commendatoris Bo,
emie, qui etiam supradictas literas viderunt et perlegi fece,
runt, sigillorum munimine roborauimus. Datum Thorun Anno

Dom,

domini Millesimo ducentesimo sexagesimo quarto mense fe-
bruarii. (Pieczęci pięć, z których 5ta urwana. Na pier-
wszej pozostał ślad Biskupa i napis Warmiensis episcopi.
Druga N. Panna z dzieciątkiem Jezu, napis + S. Magistri
hospitalis S. Marie + Jerus. — Trzecia N. Panna z napisem
+ S. preceptoris Allemanie. Czwarta zepsuta widać Pana
Jezusa na osiołku. Napis zatarty.

r. 1263

Nos Kasimirus dei gratia Lancicie et Cuiavie dux notum esse volumus universis presentem paginam inspecturis, quod cum inter nos ex una parte et Magistrum eorum nomine Anno et fratres domus sancte Marie Theutonicorum in Prussia ex altera multe discordie fuissent exorte super dampnis hinc inde illatis ad perpetuam pacem inter nos et fratres predictos firmandam, ad instanciam proborum virorum nos K. memoratus dux pro nobis et nostris heredibus in nobilem virum dominum Sambororum et in venerabilem patrem Wolimirum Wla-

dis

dislaviensem episcopum ex una parte, et Magistrum dnos pre-
dictus in fratrem Fredericum de Stuum et fratrem Joha-
nnem de Wageleben ex altera, et in venerabilem patrem
Heidenricum Culmensem episcopum, tanquam in veros arbi-
tros compromisimus sub pena mille marcarum argenti. —
— — In cujus rei testimonium presens scriptum nostrorum
sigillorum appensione duximus roborandum. Actum in [illegible]
Wladislavia anno domini Millesimo CC vicesimo tertio, In-
dictione sexta. Wiersze tuy jedna urwana, druga zwykła kusyńska
... Magistra Hanna, trzecia mniejsi kursywa z ozdobami.

13

rok 1233

Casimirus dux Cujavie et Lancicie confirmat donationem terre Culmensis
Cruciferis a Conrado patre duce Mazovie factam). Universis Christi fide-
libus presentem paginam inspecturis. Nos Casimirus dei gratia dux Cu-
javie et Lanticie salutem in salutis auctore. Quam perspicuis meritis
conditiones illustris principis Conradi ducis Mazovie patris nostri et
communibus utilitatibus advenerit, nullus ambigit, qui mensam rationis
... Magistri et fratrum hospitalis sancte marie Jerusal. do-
mus Theutonicorum diligenter considerat, et ab ipsis Mazovie et

Cuiav.

Cuiavie et ceteris terris adiacentibus terre Prussie impensum ad-
jutorium perspicaciter intueat. Cum enim jam Culmensis terra
finale exitium esset passa ab incursibus Pruthenorum et jam Ma-
zovia et supra memorate terre ab eorundem Pruthenorum tyran-
nide inciperent demoliri, ipsis iam pro parte maxima demo-
litis seu devastatis, cum succurrentem alium habere nequirent,
dominus dux pater noster sanissimo usus consilio, supramemo-
ratos Magistrum et fratres de domo Theutonica ad dictarum
terrarum subsidium, et ad oppressorum sublevationem, ad
constringendum Pruthenorum impetum advocavit. donans ipsis
fratribus terram Culmensem cum omni jurisdictione et iure
et utilitatibus et aliis honestis conditionibus et pactionibus se-
cundum quod in litteris supra ea donatione confectis plenius
noscitur continere. Quarum donationum tam rationabiliter f-
ctarum et videlicet supra memoratus dux pater noster valeret
magis malum et quorumlibet aliarum donationum et federum
sive pactorum cum Magistro .. et supra memoratis fratri-

bus initamus constituimus nos presentibus litteris consuevimus, ratum habendo quidquid per ipsum patrem nostrum cum di-cto Magistro et fratribus extitit ordinatum. Ratihabitionis nostre sunt testes subscripti Henricus Balcho, Conradus fratris domus Theutonice, Bubus Valentinus, Magister Johannes, Wenzlaus, Johannes de Lonswicia, Rodlaus judex et quam plu-res nobiles alii. Et ut hec nostra ratihabitio inconvulsa in perpetuum permaneat, eam sigilli nostri munimine in se vicimus. Actum in Lamnata patris nostri in Epiphania domini Anno incarnationis ejusdem M° CC° tricesimo tertio duximus roborandam.

(Pieczęć. Brama z wieżą, na bramie tarcza. Obok niej stoi ukoronowana uzbrojona osoba, w lewej ręce trzyma tarczę, na której ptak podobny do orła; prawą prze-ciąga lwa stojącego wiernie. Napis S. Kazimiri dei gratia ducis Lancicie et Cuavie.)

(Księga 45. Lit. SS. rok 1530.) Litterae universales de moneta Prussiae. (stron 30.)

(Taż księga stron. 69) Quietantia Magnifici Nicolai de Schidlowiec Thesaurarii Regni de persoluta summa ex officina monetaria debita. Kwituje go z lat $15^{27}/_{28}$, i $15^{28}/_{29}$. Wymienia ile wybił, w tych latach tak z czystego srebra, jak i monety Świdnickiej, in primis minus, cujusque generis, denariorum, ternariorum, communium (pojedynczych) triplicium, ac sexduplicium grossorum. —

(Taż księga stron. 70) Quietatio simil tak dla Podskarbiego, jako też dla zawiadowców mennicy Justa i Jakuba braci Decjuszów.

(Taż księga karta 72) Podobne pokwitowanie Thomae Gasparis Ber civis et consulis Cracoviensis Magistri officinae Monetariae

(Taż księga stron. 73.) Quietatio de aureis septem millibus excussis Josti Ludovici Decii. Wspomina król, że a die 27 Maji anni 1528, ad diem decimam Aprilis anni ~~1530~~. 1530 per ejus administrationem excussos esse aureos hungaricales sub imagine nostra in numero 7,171. —

(Taż księga stron. 41b) ~~Quietatio generalis Sum~~ Officina monetaria in terris Prussiae constituta. ~~Z~~ Zygmunt kwituje Josta Ludwika Decjusza za czas, a die quinta decima Junii 1528 usque ad quintam decimam Junii 1530. inclusive, in quibus ~~solas~~ monetas Świd. antiquorum conflata ~~[illegible]~~ et monetae ~~[illegible]~~ Ruthenicorum denariorum, solidorum et grossorum

(Księga 46 stron. 55 rok 1531) Litterae universales in terras Prussiae de valore et exceptione aureorum datae. —

(Rok 1531 Księga 47 stron. 19) Quingenti floreni civitati Thorunensi ex officina monetaria dati) Król każe mieszczanom wymienić w mennicy tamecznej dawne wyrobione pruskie denary, solvendo eis quatuor denarios leves antiquos tribus denariis novis. Prócz tego każe im wypłacić zł. 500 na lokal na mennicę zajęty i za wstrzymanie się od bicia monety.

Rok 1532

(Ta sama księga stron. 374) Litterae pro Magnifico Spitkone de Tharnów ad officium Thesaurariatus. Sigismundus &c. Significamus &c. Quia singularem virtutem et in rebus agendis dexteritatem Magnifici Spitkonis de Tharnów Castellani Zawichostensis sincere nobis dilecti, multis modis exploratam habentes, quibus nobis et reipublicae regni nostri plurimum est commendatus, cupientesque bonum intuitu illum nostrae regiae munificentiae, dignis ut par est prosequi favoribus, et ad futura nostra et reipublicae servitia, alacriorem et promptiorem efficere, Ipsi officium Thesaurariatus regni nostri, ejus virtutibus dignum, per mortem et obitum Magnifici dni Nicolai de Schidlowiecz Castellani Sandomiriensis vacans, dedimus et contulimus, damusque et conferimus, gracioseque praesentibus litteris nostris, ipsum in Thesaurarium Regni nostri praeficiendo et constituendo. Quocirca vobis omnibus et singulis Dignitariis, officialibus, aliisque subditis nostris committimus et mandamus, quatenus eundem Magnificum Spitkonem de Tharnów pro vero et legitimo Thesaurario Regni nostri habendo, ipsi de loco et proventibus ad praefatum officium Thesaurariatus, antiquitus spectantibus, seu quomodolibet pertinentibus respondeatis, et per

eos, ad quos pertinet integre respondere faciatis pro gratia nostra, harum testimonio litterarum. Datum Cracoviae feria quinta post dominicam Judica, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo (1532) Regni nostri anno vigesimo sexto.
(Dnia 22 Marca)

(rok 1532)

~~Tsie księga stron.~~ (Księga 48 stron. 429) Ludovicus Jostus summam XI millium florenorum Majestati Regiae debitor remansit. Przy złożeniu rachunków z prowadzenia mennicy Toruńskiej de duobus annis, videlicet a 15 junii 1530, ad 17 Junii 1532 okazało się było dłużnym tę summę.

(r. 1534)

(Księga 49 stron. 179) Agenda Legationis. Postulat Majestas regia, ut Lithuaniae Moneta per totum regnum Poloniae secundum hanc propositionem recipiatur, hoc est ut quinque grossi polonici quatuor Lithuanicis respondeant.

NB (1535)

(Księga 50 karta 270) Quittantia Josti Ludovici Decii. Sigismundus etc. Significamus tenore praesentium. Quia Nobilis Jostus Ludovicus Decius, Secretarius noster, Cambarius Vilnensis et officinae nostrae monetariae Thorunensis praefectus fecit nobis de eadem ipsa officina monetaria Thorunensi fidei suae commissa rationem veram, efficacem et sufficientem de tribus ~~annis~~ et ultimis annis integris incipiendo videlicet a die 17 Junii Anni 1532 usque ad diem 17 Julii 1535 inclusive. Qua die tandem labor dictae officinae jussu nostro finitus est. — Comperimus ipsum Jostum officinae nostrae monetariae praefectum nihil aliud debere et teneri ultra id quod nos pro diligenti cura et fide sua, ipsi Nobili Josto et ejusdem fratri germano Jacobo Decio et Mathiae Schilling magistro monetariae

rine de gratia nostra speciali donavimus. Datum Cracoviae Sabbato ante Francisci die secunda Octobris, anno domini Millesimo quingentesimo Tricesimo Quinto (1535) Regni vero nostri anno vigesimo nono. (Sigismundus Rex własnoręczny podpis.

(rok 1538)

(Księga 54 fol. 449.) Justificatio Nobilis Josti Ludovici Decii in causa rei monetariae.
Sigismundus. Quia ex conventu generali Piotrkoviensi in fine anni 1534 celebrato, inter alios articulos, etiam nonnihil querelarum de moneta, quam nos ex laudo omnium ordinum regni Poloniae, ac dominiorum, terrarumque Prussiae institutam in civitate nostra Thoruniensi excudendam curavimus, per nuncios ex eodem conventu in Magnum ducatum Lithuaniae ad nos missos, quasi illa infra laudum et constitutionem cuderetur, perlatum fuisset, supplicatumque nobis est, ut huic malo maturo consilio medelam adhibere dignaremur. At nos tametsi perspectam habeamus fidem et integritatem Josti Ludovici Decii Secretarii nostri, cui hoc munus cudendum injunxeramus, non tamen abjicientes subditorum nostrorum conceptam opinionem, Jussimus supranominatam officinam, ad certum diem claudere, malleumque ponere jussimus, reliquam negotii hujus examinationem, ad alium in regno nostro proxime celebrandum conventum, cui nos ipsi interesse possemus prorogavimus. Dalej mówi o przyczynach zwłoki tego interesu: Dum ea sic gererentur, nunc postulantibus sic negotiis Reipublicae ad Lithuaniam redivimus, Interim Jostus ab hostibus regni nostri captus et abductus tenebatur. Quo ex captivitate redempto, non cessavit diligenter supplicare, ut sibi locum et tempus dare innocentiam suam declarandi dignaremur. Dalej przytacza obszernie całe jego usprawiedliwienie i uznaje go niewinnym. Datum in conventu generali Piotrcoviae feria quinta ante dominicam Invocavit proxima. Anno domini 1538, Regni vero nostri 32. Sigismundus Rex scripsit

(Księga 55 stron. 68) Civitati Elbingensi cusio monetae concessa. Sigismundus &c. Signi-
ficamus &c. Quod cum subditi nostri cives Elbingenses per nuntios suos a nobis supplicas-
sent diligenter, ut cudendae monetae facultatem, quam prohibitio nostra illis interceperat,
illis concederemus, cum ob necessitati et rationibus civitatis ea re consulere, tum vero et
privilegiorum suorum usum, quae ad cudendam arbitratu suo monetam obtinent ex-
plicare et tueri possint. Nos illorum supplicationi annuentes rei primum equitate cum
consiliariis nostris diligenter inquisita, concedendum duximus, sicuti concedimus per praesen-
tes, ut juxta tenorem et formam privilegiorum suorum, quae de cudenda moneta a
praedecessoribus nostris obtinent, cudere monetam in civitate Elbingensi, sine illius a-
liquo impedimento possint et valeant. Ita tamen ut signa, vel numismata nostra
non imponant quibusvis nummis et denariis a se cudendis, sed ea forma omne ge-
nus monetae signent, quae illorum Privilegiis descripta continetur, alioquin admissio-
nem hanc nostram nullam censemus. Proinde id ita nos velle et concedere testatum
esse volumus omnibus harum quibus &c. Datum Cracoviae die dominico festi Sancti
Egidii Anno Domini 1538. Regni vero nostri anno 32. Relatio Magnifici Pauli de Vola.
(1. Września 1538.)

(rok 1539)

(Księga 57 stron. 9) Articuli superioris ~~anni~~ comitiorum. De Moneta. Sed ex eo quoque
majorem id Rempublicam regni incommodum pervenire videmus, quod cum nos jam inde
ab aliquot annis, nummos ~~cudere desivimus~~, Pruteni tamen in instituto suo perseverarint,
Quare factum nos accipimus id serio mandamus Prussiae civitatibus, ut si velint mone-
tam cudere, quemadmodum privilegia eorum in se continent, vetera, eis signa impri-
mant,

miant, nostro vero signo uti non audeant, quod nisi dicto audientes fuerint, edicto cave-
bimus, ne quispiam quis ipsi contra voluntatem nostram sub signo nostro nummos cu-
dent, his utantur. Eosque omnes e regno nostro eiciendos, atque exterminandos manda-
mus.

(rok 1539)

(Księga 59 stron. 294) Mandatum regium ad Gedanenses, Thorunenses et Elbin-
genses. Scripsimus plures litteras ad vos, quibus cessationem mallei vobis impera-
bus. Te raz mimo to nieprzestaja bić pieniędzy, wzywamy ich do stawienia
się z przywilejami na Sejmie feria tertia post diem festum Conversionis
Sti Pauli Apostoli.

(rok 1545)

(Księga 69 stron. 272) Cedula Praefecti officinae monetariae. Cedula haec oblata est a prae-
fecto officinae monetariae Sacrae Majestatis Regiae 12 die mensis novembris. Anno domi-
ni 1545 duodecima Novembris die haec informatio Sacrae Majestati Regiae Domino meo
clementissimo de ratione officinae monetariae Cracoviensis facta. Primo in hunc usque
diem sunt in officina in paratis pecuniis grossorum novorum Cracoviensium flor. 24,400
in auro nondum stampato flor. 1,829 | 15. gr. c. —

(rok 1547.)

(Księga 73 stron. 263) Quietatio M. Josti Ludovici et Joannis Decii fratrum de officinae mone-
tariae administratione. Sigismundus &c. Quia cum anno domini millesimo quingentesimo
quadragesimo quinto in conventione generali Cracoviensi, omnium utriusque ordinis Consi-
liariorum Regni accedente consilio, officinam monetariam in civitate nostra Cracoviensi

(instit)

instituissemus, in qua moneta nova grossorum communium ac aliarum pecuniarum
juxta laudum et constitutionem regni, cuderetur, et eandem officinam monetariam nos Ge-
neroso Josto Ludovico Decio Secretario nostro et Carbario Vieliensi, dirigendam, providen-
dam et gubernandam, ac ad ejus provisionem ex Thesauro nostro, summam septuaginta
trium millium sexingentorum et unius floreni, ac viginti duorum cum medio grossorum,
suae fidei dedissemus, ac commisissemus. Quam quidem officinam ipse Jostus a vigesima
mensis Aprilis anni millesimi quingentesimi quadragesimi quinti, qua officina mone-
taria de novo instaurari coepta est, ad vigesimum sextum usque decembris anni ejus-
dem, ipsius videlicet Josti obitus diem, fideliter administravit. Eo vero defuncto Nobilis
Jostus Ludovicus Decius ejusdem officinae et Magnifici Spitek de Tarnów Castellani Voy-
nicensis regni nostri Thesaurarii Notarius, et Joannes Decius fratres, ipsius olim Josti
filii, suo aliorumque cohaeredum suorum nominibus pro patre illorum (ob id quod ar-
gentum vivente adhuc patre illorum in laborem datum, in pecunias elaboratum nondum
extitit) ad sextum usque diem mensis februarii anni 1546, quo labor ad finem per-
fectus est, simili modo diligenter et fideliter administrarunt. Tenentur itaque prae-
fati Nobiles Jostus Ludovicus et Joannes Decii fratres, suo aliorumque cohaeredum
suorum nominibus, pro patre illorum de eadem officina monetaria coram Nobis suffi-
cientem plenamque rationem et calculum. In qua quidem ratione, quantum per hoc tem-
pus suprascriptum administrationis patris ipsorum argenti novi conflatum et in gros-
sos novos ac denarios minutos elaboratum sit, quantum denique pro dicto argento expo-
situm sit et quantum ex eo elaborato pro nobis proventum, ac in eosdem sumptus

expens.

expositum sit, omni nobis clare ostenderunt, praeterea quantum in ejusdem officium eo, retumine sumptus, officiales, laboratores, aedificia, ac alias omnes necessitates per hoc idem tempus expositum sit; przeto kwituje ich i ich sukcessorów i uwalnia od wszelkiej odpowiedzialności. Datum Pietrcoviae feria quinta proxima post festum Sancti Francisci, Anno domini 1547. Relatio Magnifici Nicolai Lyszkia R. V. Vice

(rok 1506–13.)

(Księga 8 stron. 470 metryki Litewskiej) Postanowienie na sejmie Nowogrodzkim brania Polskiej monety w Litwie Zygmunt stanowi, że półgroszek polski ma być brany za 4 pieniądze Litewskie, a grosz Polski za 8 pieniędzy Litewskich.

(rok 1515)

(Księga 39 stron. 162) Litterae datae ad Thesaurariatum Regni Poloniae. Sigismundus &c. Significamus &c. Quia eximiam virtutum atque benemeritorum praestantiam, ac in rebus gerendis dexteritatem Magnifici Nicolai de Schydlowiecz Castellani et Capitanei Radomiensis ac Succamerarii Cracoviensis in prospectu habentes, quibus nobis et Reipublicae Regni nostri plurimum est commendatus, cupientesque horum intuitu illum nostrae regiae munificentiae dignis ut par est prosequi favoribus, et ad futura nostra ac Reipublicae servitia reddere promptiorem, Ipsi officium Thesaurariatus regni nostri, quod vaccat per mortem et obitum Magnifici olim Andreae de Coscielecz Castellani Voyniciensis dedimus et contulimus, damusque et conferimus graciose praesentibus litteris nostris, ipsum in Thesaurarium regni praeficiendo et constituendo. Quocirca volumus &c. Datum Cracoviae die dominico festo Sanctorum undecim millium virginum anno domini 1515 regni vero nostri 9°. Relatio Reverendi in Christo patris domini Petri Episcopi Premysliensis et R. P. Vicecancell.

c

rok 1509

(Księga 23 stron. 427) Sigismundus &c Quia nos rationem cum famoso Casparbar Consule Cracoviensi et directore monetariae nostrae, de moneta per eum cussa incipiendo rationem, a festo Sancti Urbani anni domini 1508, usque ad sabbatum ante festum Visitationis gloriosissime Virginis Mariae anni praesentis, videlicet 1509, de eiusmodi pecuniis seu monetis iuxta ordinationem dictae monetae per nos et consiliarios nostros factam, &c — Kwituje go więc. Datum Cracoviae feria tertia proxima post festum Visitationis gloriosissimae Virginis Mariae, Anno domini 1509, regni vero nostri anno quarto.

(rok 1507)

(Księga 23 stron. 64) Quietatio Casparbar de fideli et diligenti administratione cussionis monetae. Quia rationem cum famoso Casparbar Consule Cracoviensi et directore monetariae nostrae, de moneta per eum cussa, incipiendo rationem a feria secunda post festum Sancti Jacobi apostoli proxima, anni domini 1505, usque ad feriam sextam post festum Scti Bartholomei anni domini 1506 proxime praeteriti, alias a die et tempore rationis factae, &c w formie powyższej. Datum Cracoviae feria quarta 1507 regni vero nostri anno primo.

rok 1508.

(Księga 24 stron. 16) Quietantia domini Thesaurarii regni data de ratione ex cussione monetae facta. Significamus &c Quia Magnificus Jacobus de Schidlowiec Castellanus et Capitaneus Sandomiriensis, Thesaurarius regni nostri sincere nobis dilectus, ex administratione monetariae, quam hoc anno praetorito incipiendo a festo conductus Paschae anni domini 1507 usque ad aliud festum conductus Paschae anni domini 1508 fideliter et dextere, cum nostra utilitate administravit &c. Datum Cracoviae feria quarta festi inventionis Sanctae Crucis anno domini 1508 regni vero nostri 2° —

(r. 1509)

(Taż księga stron. 141) Quitatio Thesaurarii de administratione monetariae. Significamus &c Quia Magnificus Jacobus de Schidlowiec Castellanus et Capitaneus Sandomiriensis, Regnique nostri Thesaurarius, de administratione Monetariae nostrae, quam anno praeterito, videlicet 1508 incipiendo a die 23 mensis Mai, usque ad diem primam mensis Julii anni domini 1509 fideliter administravit &c. Datum Cracoviae sabbato in vigilia festi Visitationis gloriosissimae virginis Mariae, anno 1509. Regni vero nostri anno tertio.

(rok 1509)

(Taż księga stron. 142) Quitatio Casperber Magistri Monetariae de administratione ejusdem monetariae. Significamus &c Quia famosus Casperber, Consul Cracoviensis et Magister seu director ejusdem monetariae nostrae coram nobis fecit rationem incipiendo eandem a tempore rationis suae ultimae factae, videlicet a die 23 mensis Maij anni proxime transacti 1508 usque ad diem 1 mensis Julii anni domini 1509. &. Datum Cracoviae feria sexta ante octavas visitationis gloriosissimae virginis Mariae Anno domini 1509 regni vero nostri tertio.

(rok 1510)

(Taż księga stron. 202) Numerus depositorum in Thesauro per Andream Coscielecki Thesaurarium acceptorum. Significamus &. Quia Reverendus in Christo pater dominus Mathias Episcopus Premisliensis et regni nostri Vicecancellarius, ac Magnificus Cristophorus de Schydlowiec Castellanus Sandomiriensis de mandato nostro intromittendo in Thesaurum regni Magnificum Andream de Coscielec Thesaurarium ejusdem regni nostri, haec omnia infrascripta in eodem conspiciendo sibi contulerunt et consignaverunt in effectu. Primo videlicet Corona cum novem pontibus. &c Datum Cracoviae feria tertia post octavas Epiphaniarum, anno 1510.

(r. 1510)

(Taż księga stron. 196) Thesaurariatus regni datur. Feria Quinta ipso die festo Sancti

Ste

(vol. 1509 Johannes Boner et Zaifried Bethman)

Stephani anno domini 1510 datus est Thesaurariatus Magnifico Andreae de Cosczelecz Castellano Visliensi, Sanocensi, Oswiencimensi et Bidgostiensi Capitaneo &c in forma Cancellariae solita.

(vol. 1510)

(Księga 24 stron 303) Calculus rationis de montania per Andream de Cosczelecz factus. Significamus &c. Quia Magnificus Andreas de ~~Schiltowiecz~~ Cosczelecz Thesaurarius regni nostri &c., licet officium Thesaurariatus longe post primam rationem cum Magnifico olim Jacobo de Schillowiecz regni nostri Thesaurario factam, adeptus est, et nunc fit, tamen de integro anno ejusce montaniae, videlicet a die 6ta Julii 1509 usque similiter ad diem 6ta Julii 1510. inclusive, sufficientem nobis fecit rationem &c. Datum Cracoviae feria secunda die festi Sanctae Magdalenae, anno domini 1510, regni vero nostri quarto.

(v. 1510)

(Tai księga stron 322) Quietatio Casperbur de administratione montaniae, incipiendo a die 6ta mensis Julii 1509 usque similiter ad diem 6 Julii 1510. Actum Cracoviae.

(vol. 1504)

(Księga 21 stron. 15) Libertatis domus Casperbar ab hospitibus. Alexander &c Significamus &c. Quia propter fidelia servitia famosi Casperbar civis et consulis Cracoviensis, quae nobis et fraternae nostrae Majestati Regiae exhibuit, hactenusque exhibet et praesertim quia Illustrissimus princeps dominus Sigismundus opaviae et Majoris glogoviae dux Germanus noster charissimus, in felici suo Cracoviam adventu, in domo ejusdem Casperbar in foro civitatis Cracoviensis sitae, hospitari, in eaque moneturum nostrarum mansiones fieri consueverunt, idcirco — domum ipsius liberandam ab hospitibus duximus. Actum Cracoviae 1504, regni vero nostri tertio

(rok 1505)

(Księga 21 stron. 25b) Alexander &c. Quia rationem cum famoso Caspare Comite Cracoviensi et directore monetae nostrae, de moneta per eum cussa, incipiendo rationem a festo trium regum anni domini 1505 usque ad festum Sti Jacobi anni praesentis &c. Datum Cracoviae 1505.

(rok 1505).

(Tai księga stron. 310) Contractus Joannis Thurzo et Joannis Boner Consulum Cracoviensium super octo millibus marcarum argenti ad monetariam per ipsos exhibendi. Mówi Król Quae quidem octo millia Marcarum argenti, ~~marca~~ (in quamlibet marcam quindecim lotos argenti computando) quamlibet marcam per 5 florenos auri boni et justi ponderis aut per 5 florenos in mediis grossis, quemlibet florenum per 36 grossos computando, solvendis, alias ipse thesaurarius (Jacobus de Szidlowiecz) Cracoviensis quatenus ei argentum modo ut praemissum est dabunt, ipse solutionem absque quavis dilacione et negligentia taliter ut praemittitur facere debebit. Datum in Brzeziny feria quinta proxima post festum Sti Michaelis anno domini 1505.

(r. 1506)

(Księga 22 stron.) 72) Decretum de monetaria 16 Marcii. Constitutum est et de, cretum, quatenus pro pecunia Jubilei argentum cematur, et ex illo in Monetaria pecuniae cudantur. Lucri vero medietas Reipublicae defensionis, altera vero medietas Majestati Regiae tribuenda est.

(rok 1506)

(Tai księga stron, 46) Admissio Caspari Magistri Monetariae regiae propter pestem de Cracovia exeundi.

(rok 1506)

(Tai księga stron. 155) Quittatio Eustachii Magistri monetariae Glogoviensis de admi nis-

D.

De administratione ejusdem monetarie ac de premiis omnibus. Sigismundus &c. Signi"
ficamus &c. Quia nobilis Eustachius de parentibus Kamien. Magister monetarie no"
stre Glogoviensis sufficientem nobis rationem fecit de monetis certo tempore, nobis com"
mittentibus per eum cusis, ac argento et premiis ex eo factis in valore, qualita"
te et compositione per nos et Consiliarios ducatus nostri predicti Glogoviensis
ordinatis et constitutis, przeto kwituje go i iego sukcesorów. — Datum Cra"
covie feria sexta in crastino Ascensionis domini Anno domini 1507.

(rok 1507)

(Księga 22 stron. 173) Quittantia Joannis Boner de administratione Monetarie
Glogoviensis per alium Sedeninum germanum suum.

(rok 1507)

(Tai księga stron. 176) Contractus cum famosis Joanne Turso, Johanne Boner et
Casparbus pro dando argento ad monetariam, Marcam quamlibet argenti puri 15
latos computandam ~~per~~ vel 5 florenis ungaricalibus in anno, vel 5 florenis in moneta,
florenum quemlibet 37 grossis computando. Datum in Lublin 1507.

(rok 1505)

(Tai księga karta ostatnia) Tytuł Zygmunta, jako Xięcia Glogowskiego. Sigis"
mundus Dei gratia Kazimiri regis Polonie natus, dux Slesie, Glogovie, Oppavie
et supremus Capitaneus per Slesiam. Datum Bude 1505.

(rok 1501.)

(Księga 19 stron. 36) Donatio tercamurientus Jacobo de Schidlowyecz. Johannes albertus Dei
gracia Rex Polonie &c Significamus &c. Quomodo serviciorum generosi Jacobi de Schy"
dlowyecz variorum habentes, quibus nobis ab ineunte etate placere studuit, cupientes"

que ipsum ob ea ipsius fidelia servicia reddere consolatum Et ad majora facere promptiorem, sibi vicethesaurariatum regni nostri per mortem olim Petri de Cu- rawanki vacantem dedimus, donavimus et contulimus, damusque, donamus et conferimus graciose presentibus litteris nostris, Burgrabiatum ipsius castri Craco- viensis, quod hucusque obtinuit, pro arbitrio nostro reservando. Datum Cracovie ante Dominicam Letare anno domini Millesimo quingentesimo primo (1501) regni vero nostri anno nono.

(rok 1501)

(Tai kniga stron. 38) Registrum omnium rerum in Thesauro regni Cracovie con- tentarum, ac in manus vicethesaurarii Jacobi Schidlowyecz consignatarum — Primo videlicet corona cum novem porcionibus, et decima porcione minore, et quelibet porcio in se continet lapides undecim majores, minores vero lapides viginti, margarithas duas &c. Datum Cracovie feria tercia post conductum pasce proxima, anno domini 1501.

(rok 1502)

(Kniga 20 karta 16) Assignatio salarii cusori Montanum Henrico Slakijer. Taka suma wymiara mu król Alexander placę, jaka za Jana Albrta Mincarz wi Casparbas wymierzona była. Datum in Conczyn 1502.

(rok 1456)

(Kniga 11 stron. 62) Nos Kazimirus &c constitutus Famosus Stanislaus Morsteyn civis et Consul de Cracovia, Advocatus Lublinensis et Magi- ster fabrice nostrarum monetarum &c. uwalnia go ab expeditione bellica, Actum Cracovie anno domini 1546.

(rok 1456)

(Księga 11 stron. 90) Kazimierz ustanawia Mincarzy mincerzy krakowskiej
dla zastęgi ich, a mianowicie Johannis Landamus, Petri Kesar, mantin
molta Langhannis et Nicolai Krudren —

(r. 1451)

(Księga 11 stron. 398) De pecunia recipienda minuta bracata. Recipi autem
debet, videlicet novem denarios pro qualibet lato medio grosso computando. Datum
in Piotrkow anno Domini 1451.

(rok 1580)

(Księga 123 stron. 308) Vicethesaurariatus curiae regni, per cedionem ad munus Thesaurarii
Regni Magnifici Jacobi Rokossowski vacans, confertur Hiacyntho Młodzieiowski Notarius
in Thesauro regni. Datum Varschoviae 16 die mensis Januarii 1580.

(tenże rok 1580)

(Księga 123 stron 440) Tenuta Kurzeroviensis et bona Sirostawice, post mortem Generosi
Hieronimi Burenski Castellani Siradiensis, datur Hiacyntho Młodzieiowski. Datum Gro-
dnae die 7 Decembris 1580.

(rok 1579)

(Księga 122 stron 396) Castellanatus Syradiensis Magnifico Hieronimo Bużeński. Quo-
niam Magnificus Hieronimus Bużeński Kurzeroviensis Capitaneus noster, Thesauraria-
tus officium regni, quod a multis annis administravit, propter ingravescentem jam
aetatem suam, diuturnis assiduisque laboribus in eo munere confectam, libere spon-
te ac benevole, in praesentia Senatorum regni nostri, in proxime praeterita con-
ventione Cracoviensi congregatorum, resignasset munus hoc, quod et serenissimis
antecessoribus nostris antea, et nobis ipsis, postquam gubernacula regni suscepimus
cum magno Thesauri Reipublicae commodo gessit; przeto powołuje go do Senatu.
Datum Vilnae die 6 Martii 1579.

(rok 1550)

(Księga 78 stron. 412) Thesaurariatus regni. Anno, die ut supra (Piotrcoviae in conventu generali Regni, Dominico die postridie festi Sanctae Annae Anno domini 1550) Datus est Thesaurariatus Regni Magnifico Laurentio Spittek ~~de Melsztyn~~ Jordan de Zakliczyn Castellano Sandecensi, qui per ouctionem ad Palatinatum Siradiensem Magnifici Spittek de Thamów Castellani Woinicensis &c vacavit. Literae in forma Cancellariae datae.

(rok 1578)

(Księga 117 stron. 157) Literae instrumenti pressurae monetariae a Joanne et Caspare Göbeliis inventi, z włamonczymy dopiskiem Królewskim do Rafała Leszczyńskiego Radziejowskiego Starosty. Datum Leopoli die 1 Augusti 1578.

(rok 1578)

(Księga 117 stron. 180) Facultas imprimendi talenos, semitalenos, triplices grossos et solidos Joanni et Caspare Göbeliis concessa. Datum Leopoli 17 Augusti 1578.

(rok 1629)

(Księga 177 stron. 309) Oblata litterarum Magnifici Nicolai Ligęza Thesaurarii Regni ordinationem rei monetariae et contractum cum Jacobo Jacobsonio in se continentium. Jakobson dział sobie przybrać na Wommika honestum Petrum Hen bez szczególnie upadła bo nie dział za nim stawić kaucyi. Następuje dalej ordynacya do bicia różnych rodzajów monet w Krakowie i Bydgoszczy. Datum Varsaviae die 7 Junii 1625.

(rok 1629.)

(Ta sama księga stron. 314) Oblata litterarum Magnifici Nicolai Danilowicz Thesaurarii regni continentium in se substitutionem ad officinam monetariam Bidgosciensem Joannis Har de Dreuno Saxonem in locum Jacobsonii. Działo się w Warszawie dnia ostatniego Sierpnia 1616.

(rok 1629)

(Księga 177 stron. 323) Oblata litterarum Suae Regiae Majestatis quietationis Nobilis Jacob,
sonii de certa administratione officinarum monetariarum Bydgostiensis, Vilnensis, Varsa,
viensis, Cracoviensis et cum approbatione quietationis Generosi Petri Kunowski et Magnifici
Thesaurarii regni. Król daje mu świadectwo bene rei administratae ab eo tempore, quo
post ademptam administrationem Nobili Conrado Brunero, eundem officinae Bidgostiensi
primum, deinde Vilnensi, Varsaviensi, Cracoviensi denique monetis administrandis praefe,
cisset. &c Datum Varsaviae die 22 Martii 1625.

(rok 1629)

(Księga 177 stron. 326) Oblata Quietationis Examinatorum, sive Probatorum officinae Byd,
gostiensis et Varsaviensis et Cracoviensis videlicet Joannis Hase de Dresden et Joannis Lippe et Stani,
slai Bierman. Datum Varsaviae die 22 Martii 1625.

(rok 1629)

(Księga ta sama stron. 327) Joannes a Turow Danilowicz, Dapifer Regni, Capitaneus
Chelmensis Thesauri regni Administrator post mortem parentis sui Nicolai Danilowicz
supremi regni Thesaurarii, quietat Examinatores juratos in monetariis Bidgostiensi
Honestum Joannem Hase Dresdensem et Joannem Lippe, in Varsaviensi vero Honestum
Stanislaum Bierman. Actum Varsaviae die 18 Januarii 1625.

(rok 1629)

(Księga 177 stron. 339) Oblata litterae Magnifici Hieronymi de Bobrek Ligeza Thesaura,
rii regni datae Nobili Jacobo Jacobsonio ratione immunitatis ab examine rei mo,
netariae et substitutionis ad hoc post mortem Joannis Hase Dresdensis Saxo,
nis, spectabilis Joannis Elsneri, który był wprzód Probierzem w mennicy Krako,
wskiej, a po zamknięciu jej w mennicy Bydgoskiej. Datum Varsaviae die 5 Martii
1629.

(rok 1580)

(Księga 123 stron. 137) Cudendae monetae negotium Jacobo Rokoszowski Regni Thesaurario demandatur. Stephanus &c. Quod licet antea facultatem cudendae monetae in regno nostro Generoso Raphaeli Leszczyński, protunc Capitaneo Radziejoviensi, de scientia praeteriti conventus Thorunensis in anno 1576 et Varschaviensis in anno 1578 celebrati, specia„libus literis nostris concesseramus, modumque et rationem ejusdem cessionis ipsi prae„scripseramus, tamen cum id negotium propter impedimenta nonnullasque difficul„tates ejusdem Generosi Raphaelis Leszczyński debitum effectum hactenus sortitum non sit, tum vero quod in proxime transactis Varschaviensibus comitiis, ab ~~omni~~„ ordinibus regni admonueramus, ut provinciam hanc rei monetariae, nemini alteri nisi Magnifico Thesaurario Regni, cui juxta antiquas consuetudines, statutaque regni, munus hoc proprie competit, demandaremus, ergo i t. d. porucza te czynność Rokoszowskiemu. Datum Varschaviae in comitiis regni generalibus die 5 Januarii 1580.

Magnifico Jacobo Rokoszowski Thesaurario regni, Capitaneo Ostrzeszoviensi, Thelona„riumque in Majori Minorique Polonia Supremo Praefecto, unacum Magnifico Pe„tro a Zborów Palatino, Generalique Cracoviensi, Stobnicensi, Camionnensique Ca„pitaneo, cujus in ea cessione mutua opera, nostris ac Thesauri negotiis et occupationibus impeditus, debebit uti.

№ 3 (rok 1582)

(Księga 129 stron. 47) Facultas quaerendi metalla in toto regno, praesertim vero in Capi„taneatu Landzkoroniensi et infra vel supra montem, quem vulgo vocant Babia gora. Nobili Nicolao Hoenel de Volpino et nunc temporis Administratori in montania Ilkussiensi, concessa. Datum Varschaviae in conventu Regni generali die 22 Octobris 1582.

(rok 1585)

(Księga 131 stron. 113) Stephanus &c. Habendo rationem Generosi Stanislai Criko-wski de Woislawice Succamerarii Cracoviensis, cum ob majorum illius, patrisque domi et militiae clarissimi &c. — assignat illi annuam pensionem septingen-torum florenorum in Theloneo minoris Poloniae. Datum Cracoviae 1585.

(rok 1585)

(Księga 131 stron. ostatnia) Magnificus Zamoyski Cancelarius Regni villas Eccle-siae Sctae Lucie in Zamoscie ad Wieprzec donat. Podpis własnoręczny Jana Zamoyskiego i pieczęć Króla Stefana.

(rok 1586)

(Księga 132 stron. 190) Stephanus &. Supplicatum nobis esse nomine Nobilis Nicolai Hevel officinae nostrae monetariae Ilcussii Praefecti, quando quidem ille constituerit novum genus ferri tale, quale Osmund vocatum ex Suecia in Prussiam, indeque in Poloniam maximis sumptibus advehi solet, modo et opere in Regno nostro adhuc inaudito conflare et conficere, relatumque nobis sit jam cum in Capitanea-tu Olstinensi nostro officinam ejusmodi seu mineram ferream Olsinor dictam reperisse, dozwala mu jéj ażeby na lat 9 od Poniedoraz Krzysztofa Gostawskiego i udziela patent swobody. Datum Grodnae die 30 Augusti 1586.

(rok 1615)

(Księga 158 stron. 191) Thesaurarietus Districtus Varschaviensis morte olim Generosi Rusiecki vacans confertur Generoso Andreae Głuchowski. Datum Varsaviae die ultima mensis Novembris 1615.

(rok 1617)

(Księga 160. stron. 215) Stanislaus Warsicki Palatinus Podlachiae, Thomam de Lereni-ce Palatinum Masoviae de summa 2000 quietat. Datum Varsaviae Sabbatho ipso die Se-

sti Sanctae Agnetis Virginis anno domini 1617.

(rok 1617)

(Księga 162 stron. 241) Stanislaus Wawrzyki Palatinus Valachiae, Varsaviensis, Ko-binensis, Osiecensisque Capitaneus, sortes suas villarum Bialle et Wawrzyce, post Generosum olim Matthiam Wawrzyki parentem suum ad se et ducem Wawrzyki Succamerarium terrae Ciradiensis, fratrem suum germanum devolutas, Generoso Alexandro Wawrzyki, Generosi olim Thomae Wawrzyki sui fratris sui patruelis filio, resignat. Actum Varsoviae in curia sua, in platea vulgo Senatoria dicta, feria sexta in crastino festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini 1617.

(rok 1617)

(Taż księga stron. 301) Quietantur executores testamenti et successores Stanislai Wawrzyki olim Palatini Valachiae. Datum Varsoviae feria quarta in vigilia festi Sancti Matthiae Apostoli et Evangelistae anno Domini 1617.

(rok 1618)

(Księga 163 stron. 58) Adjunctio Nobili Davidi Hoffman, (cui officium et cura argenti pro officina monetaria Cracoviensi in Zuppis Ilkusiensibus procurandi commissum est) in subsidium Laurentii Grubanowicz. Datum Varsoviae die 12 Octobris 1618.

(rok 1618)

(Taż księga stron. 59) Munus seu officium argenti suppeditandi ex Zuppis montium Ilkussiensium Davidi Hoffman collatum pro officina monetaria Cracoviensi. Datum Varsoviae die 12 Octobris 1618.

(rok 1535)

(Z metryki Litewskiéy księga 28 karta 15) Rozkaz do Namiestnika ziemi Zmoyskiéy względem nowéy monety Litewskiéy, która ma być brana groszy za dwa półgroszki, albo po 10 pieniążków. w Krakowie 1535

F

(rok 1622)

(Księga 168 stron. 82) Datur facultas Spectabili Jacobo Jacobsonio Embdano Magistro officinae Bidgostiensis pro coemendo argento pro officina monetaria, ea tamen conditione, ne id officinae monetariae Cracoviensi, aut illis, qui argentum ad illam devehunt, praecipue in partibus minoris Poloniae sit impedimento. Datum Varsaviae die 28 Aprilis 1622.

(rok 1624)

(Księga 169 stron. 455) Capitaneatus Crevonogrodiensis morte Magnifici Thesaurarii regni vacans Generoso Stanislao Danilowicz filio ipsius confertur. Datum Varsaviae die 6 Julii 1624.

(rok 1623)

(Księga 170 stron. 84) Famato Jacobo Jacobsonio Embdano officinae monetariae Bidgostiensis Praeposito, Praefectura ejusdem officinae confertur. Datum Varsaviae 7 Martii 1623.

(rok 1623)

(Księga 170 stron. 370) Facultas Joanni Hofer Monetario Cracoviensi ad conquirendum aurum, argentum atque alia metalla ad rem nummariam necessaria, in usum officinae monetariae Cracoviensis. Datum Mariaeburgi 20 Junii 1623.

(rok 1623.)

(Ta-ż księga stron. 371) Similes Litterae pro Joanne Smidt Monetario Varsaviensi. Datum Mariaeburgi 20 Junii 1623.

(rok 1624)

(Księga 172 stron. 36) Thesaurariatus regni morte Magnifici olim Nicolai Danilowicz vacans, Magnifico Hermolao Ligeza de Bobrek Castellano Zawichostensi confertur. Datum Varsaviae 30 Decembris 1624.

(rok 1624)

(Księga 172 stron. 63) Nobilis Jacobus Jacobsonius rei monetariae Prae-
fectus in numerum servitorum recipitur. Datum Varsaviae die 29 Octobris
1624.

(rok 1626)

(Księga 174 stron. 127) Sigismundus &c. Quod cum Nobilis Jacobus Jakobson Monetaria-
rum officinarum Administrator, Tenutarius noster Tyzenhoviensis, toto tempore anni
proxime elapsi videlicet ab ultima Decembris 1624 usque ad diem ultimam De-
cembris 1625 operi monetali ex fide praefuit, proventumque nostrum regalem
sive Segnoragium ex iisdem operis officinarum monetalium Thesauro nostro de-
bitum totaliter et integre persolvit, zaco kwituje go Król. Datum Varsaviae
1626.

(rok 1626)

(Księga 174 stron. 241) Oblata Manifestationis actae per Dominos Commissarios
ad probandam monetam per S. R. M. designatos. Próbaturyńska okra-
zała, że była bita podług Konstytucyi 1623, a mianowicie, że 28 sztuk ortów,
szostaków 50, półtoraków albo drobnej sztuk 168 szło na grzywnę i próby srebrna odpo-
wiedaty przepisanym konstytucyą 1623. Datum w Warszawie na seymie
Walnym Koronnym 5 Martii 1626.

(rok 1627)

(Księga 176 stron. 136) Thesaurariatus Curiae regni Generoso Joanni a Żarów
Danilowicz Subdapifero regni, filio defuncti Supremi regni Thesaurarii, post
evectionem Magnifici Andreae Gorski ad Palatinatum Mazoviae confertur.
Datum Varsaviae die 15 Decembris 1627.

(rok 1627)

(Księga 176 stron. 163) Datur negotium Nobili Jacobo Jacobsonio Monetarum Regiarum Generali Praefecto, ut cessante cussione minoris monetae, talenos Imperialibus conformes cudat. Sigismundus &c. Quod cum per modernas belli seditiones ac turbas pauci Thaleri et Floreni Ungaricales in regnum nostrum invecti et illorum pretium valde auctum, przeto nakazuje mu bić jak naywięcy talarów na wzór Rzeszy Niemieckiey. Datum Varsaviae 11 Januarii 1627.

(rok 1627)

(Księga 176 stron. 164) Quod cum Nobilis Jacobus Jacobsonius Monetarum per regnum Poloniae et Magnum Ducatum Lithvaniae Praefectus Generalis — pensionem de usu et commodo Monetali Officinae Cracoviensis et Bidgostiensis toto tempore administrationis suae in hoc officio usque ad 1-um Januarii anni hujus 1627 ad Thesaurum provenientem plene ac integre solvit, ergo quietatur. Datum Varsavie die 10 Januarii 1627.

(Księga 130 stron. ostatnia 79b) Daty ówczesnych znakomitszych wypadków.

Grodnae in Magno Ducatu Lithuaniae Stephanus Bathor, natione Hun-
garus, Regiam dignitatem Polonicam tenens, 12 die Decembris, qui erat dies
Veneris, inter quintam et sextam horam vitam suam cum morte pie com-
mutavit Anno 1586.

Die 19 Augusti anni 1587 Warschaviae Sigismundus Suecorum Prin-
ceps in regem Poloniae eligitur post meridiem circa horam secundam.

Die 22 Augusti Vesperi circa decimam, eodemque loco Maximilianus Ar-
chidux Austriae similiter in regem Poloniae eligitur.

Die 9 Decembris eodem anno Sigismundus Suecorum Princeps et electus
rex vesperi Cracoviam venit, et vigesima octava Decembris coronatur.

24 Januarii anno 88 Maximilianus Archidux Austriae similiter in
regem Poloniae antea electus Biczyne capitur.

Serenissima Anna Archidux Caroli filia 27 mensis May Anno 92 una
cum Serenissima matre Cracoviam venit, sequenti die Dominico, qui 31
May in templo Cathedrali Cracoviensi per Episcopum Vladislaviensem co-
ronatur, et D. Georg. Radziwilum S. R. E. Cardinalem et Cracoviensis
Vilnensisque Episcopatuum perpetuum Administratorem Regi matrimonio
jungitur.

9 Septembris Anno 1593 Serenissimus Sigismundus III. Polonorum Rex
Gedano in Sueciam se contulit. Deus illum feliciter reducat.

Anno

Anna Austriaca Regina Poloniae Conjunx Serenissimi Sigismundi Ter-
tii Regis Poloniae Warsaviae 10 Februarii styli novi anno 98 moritur.
Anno Domini 1605 Die 3 ~~Februarii~~ Junij Vir Magnus et Regni Poloniae
amans Joannes Zamoyski Regni Poloniae Cancellarius, Zamościae mori-
tur.

1.)

(Księga 40 fol. 319 1526) Przywiley Floriano Civi et Calcographo Craco-
viensi na dwie mapy (duas tabulas cosmographiae particulares, alteram videlicet
nonnulla loca regni nostri poloniae et etiam Hungariae, ac Valachiae, Tur-
ciae, Tartariae et Masoviae, alteram vero Ducatus Prussiae, Pomeraniae, Samogi-
tiae et Magni Ducatus nostri Lithuaniae continentem per Venerabilem Ber-
nardum Vapowski Cantorem ecclesiae Cathedralis Cracoviensis Secretarium nostrum,
compositum, et nunquam antehac editum, magna solertia et impensa, ingenio
suique formis et characteribus, variisque picturis, et imaginibus effigia-
tam, in lucem ediderit, et tertiam universalem Tabulam seu Mappam,
totum regnum nostrum, et Masoviam et pleraque alia loca comple-
ctentem eandemque Venerabili Vapowski auctore, propediem edere intendit.

rok 1519.

Księga 33. fol. 507. Post obitum Abrahe Josephowicz Thesaurarii Magni
Ducatus Lithuaniae.

rok 1532.

(Księga 47 stron.) Concordia magnificorum Cristophori de Schidlowiec,
Spittkonis de Tarnów et Generosi Stanislai Lassocki, cum Magnifica
Anna de Thanczin, relicta olim Magnifici Nicolai de Schidlowiecz facta
occasione suae dotis et dotalicii.
Illmi Magnificus Christophorus Castellanus uti frater germanus, et praefa-
ti

ti Spilkek et Stanislaus, ratione avorum suorum et proavorum haeredes et successores ab una, — & Magnifica Anna de Thamizin relicta —

rok 1532

(Taż księga stron. 95 Quietatio successorum Magnifici Nicolai de Szydłowiec Regni P. Thesaurarii.

(Księga 48 stron. 1151 przywiley miasta Wąchocka)

(Taż Księga stron. 1178 Confirmatio litterarum Monasterii Andreoviensis) na karcie 1199 przywiley Leszka Białego roku 1222, który się tytułuje, Ego Lestko dei gratia Dux Poloniae —

(rok 1535.)

(Księga 51 stron. 76) Edictum de non imprimendis libris juris Maidebur-gensis. Tamatus Nicolaus de Lwowek bonarum ~~artium~~ disciplinarum magister, civis et scriba civitatis Cracoviensis, ut id jus denuo latina lingua donaret et in lucem educet. —

(1536)

(Księga 52 stron. 206) Nominacya Jana Tarnowskiego na Kasztelaniję Krakowską.

(1536)

(Taż księga stron. 234) Conservatio ad vitam nobilis Tobias Zagórski in Advocatia villae Zagorzyce in terra Sandomiriensi et districtu Pilznensi sita.

(r. 1432)

Oryginał na pergaminie, w którym stany Królestwa Polskiego ślubują swemu Królowi Władysławowi Jagielle, iż po śmierci jego wybiorą swym królem jednego z dwóch jego synów. Nos Praelati, Barones, Comites, Milites, Proceres, Nobiles, Civitates, Totaque communitas regni Poloniae. Scriptum et datum Posnaniae feria secunda in crastino Sanctae Trinitatis, anno domini 1432. (Mnóstwo pieczęci) między niemi:

1°) Pieczęć miasta Poznania na tarczy orzeł, pod nim dwa klucze, napis do koła gotyckiem pismem + Secretum Civitatis Poznanie.

2°) Pieczęć miasta Obornik, Orzeł jednogłowy bez korony, napis do koła + S. Civitatis de Obornic.

3°) Miasta Wschowy, Dwie osoby siedzą na tarczy, jedna ukoronowana, w lewej ręce ma berło, a prawą ma wyciągniętą ku drugiej podając jej coś. Napis + S. Civium de Fraowenstat.

(rok 1542)

(Księgi 57 stron. 316) Confirmatio testamenti Famati olim Michaelis Welther Bibliopolae et Scabini Civitatis Cracoviensis. Zawiera on: Item habeo societatem cum Marco Scharffenberg Bibliopola et Joanne Vettner, ad quam unusquisque nostrum reponit 900 florenos in auro.

(rok 1540)

(Księga 62 stron. 25) Salarium Magistro Job Architectori institutum (Job Parltffinn).

(rok 1545)

(Księga 69 stron 145) Datus est Burgrabiatus arcis Cracoviensis, morte Generosi Felicis Lipnicki vacans, Generoso Joanni Lutomirski Succamerario Siradiensi, et Serenissimi Domini Sigismundi Augusti Dei gratia Regis Poloniae, Thesaurario.

(rok 1507)

(Księga 23 stron. 64) Confirmatio litterarum Joannis Haller civis et librarum impressoris Cracoviensis exempti a solvendis exactionibus civilibus et crapo, ne a quovis ligeone.

(rok 1509)

(Księga 24 stron.) Regestrum Bombardarum (pótnobnicze). pixidum (śrubnicze) pulverum, aliarumque rerum expeditionum bellicarum concernentium per olim Regem Albertum relictarum, per magne Dobeslaum Leopoli recepta et con„ scripta, feria tertia post divisionem Apostolorum proxima Anno 1509.

(r. 1505)

(Księga 21 stron 292) o Drukarni Hallera.

(rok 1506.)

(Też księga stron. 362) Libertas Joannis Haller.

(rok 1475)

(Księga 12 stron. 200) Donatio sigilli Judicio et Juri supremo Theutonico Castri Sandomiriensis. Insigne terre Sandomiriensis In clypeo et in campo coccineo tres trabes, seu barre auree, usque ad dimidium clypei, et in secunda medietate stelle quatuordecim in suis ordi„ nibus.

(rok 1475)

(Księga też sama stron. 212) Privilegium terre Wieluniensis.

(rok 1448)

(Księga 10 stron 39) Libertas quaerendi mineras in montibus. Pozwala Kazimierz Król szukania ich kilku mieszczanom Krakowskim, między którymi

mi iest Marcus Wayl. Datum Cracovie 1448. Relacio Magnifici Jacobi [ohannis] de Conyecpole Regni Polonie Cancelarii & Capitanei Siradiensis.

(rok 1462)

(Księga 11 stron. 16) Anno domini 1462 Serenissimus Princeps dominus dominus Kazimirus dei gratia rex Polonie &c. successit in terris Masovie Ducatus Plocensis, videlicet Ravensem, Gostiniensem, et Belzensem, eodemque anno possessionem earundem adeptus est ipso duce.

(rok 1456)

(Księga 11 stron. 62) Nos Kazimirus &c. Famosus Stanislaus Morsztyno et Consul de Cracovia, Advocatus Lublinensis et Magister fabrice nostrarum monetarum &c uwalnia go ab expeditione bellica.

(rok 1458)

(Księga 11 stron. 378) Sequuntur Civitates et opida regales, spirituales et Nobilium omnium Terrarum Majoris-Polonie, per Dominos in Convencione Sredensi tarate pro ~~expedientibus~~ expediendis peditibus pro ferendo subsidio Castro Marienburg, ac hostium repressione facienda. &c —

(rok 1546)

(Księga 5 Assessor. stron. 165) Ordinatio servitii officialium ad mensam Regiam.

(r. 1578)

(Księga 122 stron. 53) Calmano Judeo Lublinensi cessio librorum Hebraicorum conceditur

(rok 1579)

(Księga 122 stron. 373) Bartholomaeo Paprocki annuae pensionis assignatio. Król Stefan przeznacza mu 40 zł. rocznie aż do dalszego czasu lepszego opatrzenia go. Datum Stobnicine 5 Januarii 1579.

(rok 1557)

(Księga 89 stron. 159) Praerogativa (ad relationem Nicolai Dzierzgowski, archiepiscopi Gnesnensis) Joanni Patruo Bibliopolae Posnaniensi concessa, ut nemo praeter eum confessionem fidei in Synodo Piotrcoviensi factae, excudere audeat ad decennium.

(rok 1578)

(Księga 117 stron. 153) Joannes Lasovides Januszowski Typographus in servitorem suscipitur. Stephanus etc. Na polecenie Jana Zamoyskiego, [illegible] Nobilis Joannes Lasovidis Januszowski constituit, autem typographicam sibi a patre suo per manus traditam, non tam sui privati, quam publici commodi causa exercere, udziela mu przywileju, pozwala szczególniej zajmując się drukiem i drukować Icones Regum et principum Poloniae, Compendium juris Poloniae, et librum quendam a Magnifico olim Joanne Comite de Tarnów Castellano Cracoviensi conscriptum, cui titulus inditus est. O sprawie i o powinnościach urzędników wojennych. Datum Leopoli die 28 Julii 1578.

(rok 1578)

(Księga 117 stron. 170) Facultas excudendi, divendendi, distrahendique librum juris municipalis et promptuarium juris provincialis Saxonici honesto et docto Paulo Scrubio civi et notario Scabinorum Leopolien,, sium concessa. Datum Leopoli 13 Augusti 1578. —

(rok 1578)

(Księga 118 stron. 3?) Protestatio Nicolai Bucellae Chirurgi Regii contra Niesplum Chirurgum quoque Regium. (Interesująca pod względem lekarskim)

(rok 158?)

(Księga 127 stron. 98) Pensionis annuae Nobili Alberto Ocsko Philosophiae et Medicinae doctori, Medico Regio, ex Thesauro assignatio. Datum Varsaviae die 15 Augusti 1582.

(rok 1582)

(Księga 127 stron. 243) Postae Sebastiano Monte Lupi concessio. Poczta ta ustanowiona była między Krakowem a Wenecją. Bieg jej odby,, wał się w dni 15 tam i nazad. Chodziła 2 razy na miesiąc. Za to pobierał Montelupi 1000 zł. z cła Krakowskiego. Datum in Niepołomi,, ce 29 Januarii 1582

(rok 1583)

(Księga 129 stron. 311) Praerogativa nomine imprimendorum Breviariorum et Mis,, salium Joanni Lazaridi conceditur.

(rok 1585)

(Księga 130 stron. 177) Cztery testamenta Króla Stefana, ostatni dato,, wa,

vany, hanc nostram ultimae voluntatis ordinationem, secreto sigillo munivimus et manu nostra subscripsimus. Dat Nepołomiciis Dominica Jubilate, Anno Domini 1585. Stephanus Rex. —

(rok 1585)

(Księga 131 stron. 107) Nobilitatio Pauli Scorbicz suique fratris. Datum Varsoviae in Conventione Regni generali feria secunda in crastino festi Sancti Matthiae Apostoli Anno Domini 1585. —

(rok 1590)

(Księga 133 stron. 473) Simon Simonides Leopoliensis, cum praerogativis infrascriptis Poeta Sacrae Majestatis Regiae declaratus. Datum Varsoviae 23 Decembris 1590. —

(Tażi księga stron. 507) Simon Simonida nobilitatur. Varsaviae in comitiis regni generalibus 18 Aprilis 150.

(rok 1598)

(Księga 142 stron. 111) Permittitur Thypographiae Zamosciensis statuta et Privilegia Regni imprimere. Datum Varsaviae in Comitiis regni Generalibus A° 1598.

(rok 1598) ✱

(Tażi księga stron. 139) Edictum ne plus quam duae Bibliotecae in civitate Varsaviensi habeantur cum commendabetur nobis Famatorum Pauli Fabricij et Joannis Modrikowski Bibliopolarum civium Varsaviensium prae aliis in eo genere singularis quaedam industria, qui conquirendis et in communem usum suppeditandis officinis quibuscunque authoribus, utilem litterariae rei hactenus navarunt operam, nadaje im prerogatywę wytrzymie trudnienia się wytaznia księgarstwem, wyjąwszy Sejmy i jarmarki, gdzie i obcym wolno przyjeżdżać z książkami. Datae Mariaeburgi 12 Junii 1598. —

(rok 1616.

(Księga 158 stron. 295) Marschalcatus Regni post olim Illmum Sigis-
mundum Myszkowski Magnifico Nicolao Wolski Marschalco Curiae con||
fertur. Varsaviae 6 Julii 1616.

(rok 1618)

(Księga 159 stron. 145) Munus Cancellarii Regni Magnifico Stanislao Zolkie!
wski, post mortem Felicis Kriski vacans; confertur. Datum in comitiis
Regni generalibus Varsaviae die 6 martii 1618.

(rok 1618)

(Taż księga stron. 151) Burchardus Kwichius Civis et Bibliopola
Cracoviensis in servitorem et Bibliopolam Regium assumitur. Datum
Varsaviae die 6 Junii 1618.

(rok 1618)

(Księga 161 stron. 209) Illustri et Magnifico Stanislao Zolkiewski Praefe||
ctura generalis Exercituum regni confertur. Datum Varsaviae die 6.
mensis Februarii 1618.

(rok 1618)

(Księga 163 stron. 81) Oblata litterarum familiae Dominorum Tinkiorum comes,
sarum. Datum Varsaviae 6 Novembris 1618.

(rok 1618)

(Księga 163 stron. 99) Concessio libertatis Petro Krugier, ne ipsi civi et Mathematico
Gedanensi, ne ipsius ephemerides, sive prognostica annua, a quopiam impri||
mantur et divendantur, sine scitu ipsius. Datum Varsaviae die 21 Novembris
1618.

(rok 1620)

(Księga 164 stron. 31) Typus Andreae Petricovii civis Cracoviensis et Typographi Regii, post mortem ipsius, Andreae Petricovio Artium Doctori Philosophiaeque Magistro filio ejus et Thomae Delabella Pictori Generi ipsius confertur. Datum Varsaviae die 18 Augusti 1620.

(rok 1622)

(Księga 169 stron. 25) Oblata litterarum instructionis a militibus postquam ab expeditione Turcica reversi sunt, nunciis suis ad Sac. Regiam Majestatem missis datae. —

(Tej księgi stron. 31.) Oblata responsi Sacrae Regiae Majestatis ad eadem puncta Instructionis nunciis militum dati. Obadwa pisma w polskim języku ważne pod względem ówczesnego stanu woyska nastręczają uwagi. Datum Varsaviae die 19 Maii 1622.

(rok 1622).

(Tej księgi stron. 91) Capitaneatus Javoroviensis Generoso Joanni Żołkiewski confertur. (Wyliczone są zasługi i śmierć jego ojca) Datum Varsaviae die 27 Augusti 1622.

(rok 1623)

(Księga 169 stron. 183) Confirmatio fundationis Templi SS. Apostolorum Petri et Pauli Cracoviae in platea Castrensi Patribus Societatis Jesu benigne donatae. Datum Varsaviae 13 Martii 1623.

(rok 1623)

(Tej księgi stron. 231) Capitaneatus Javoroviensis post mortem Generosi Joannis Żołkiewski Serenissimo Principi Wladislao confertur. Datum Varsaviae 4 Maij 162

(Księga 169 stron. 447) Commenda Posnaniensis Ordinis S. Joannis Baptistae Equitum Melitensium G. Bartholomeo Nowodworski Stipatorum Capitaneo confertur. Datum Varsaviae 1 Julii 1624.

(rok 1625.)

(Księga 173 stron. 15) Prorogatio super imprimendas Constitutiones Regni Spectabili Andreae Petricovio J. U. D. Typographo ad decennium datur. Datum Varsaviae 6. Martii 1625.

(rok 1626.)

(Księga 174 stron. 66) Conservatio Gregorii Philipowicz Bibliopolae Varsaviensis circa privilegium Martini Kiling Bibliopolae, non ita pridem defuncti. Georgius Philipowicz filiam suprascripti defuncti Martini Kiling legitimo matrimonii connubio copulatam habuit. Datum Varsaviae 20 Martii 1626.

(rok 1627)

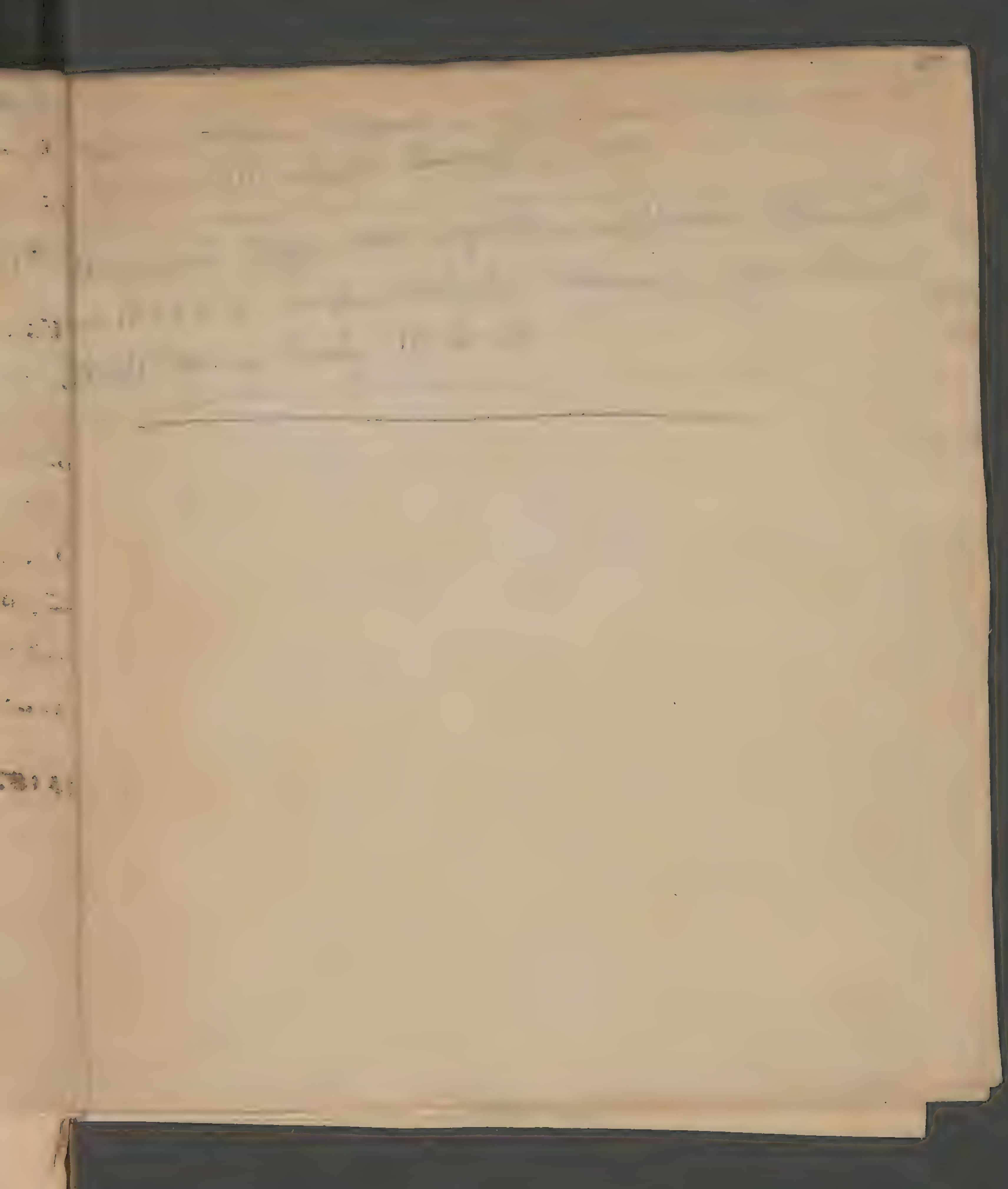
(Księga 176 stron. 135) Libera facultas excudendi libros Antonio Wosinski civi et Typografo Cracoviensi conceditur. Jako to: Dictionarium trium linguarum, Peregrinationem ducis Radziwili in Terram Sanctam, ac additamentum ad eam arabicae peregrinationis i. t. d. Datum Varsaviae die 15 Decembris 1627.

(Annus 1456 Lit. l. fol. 90.) Kazimierz Jagielończyk ustanawia Mincarzami (Magistros monetarum) w Krakowie Jana Landamus, Piotra Kesar, Marcina Molta Langhansa i Mikołaja Kwnchen, nadając im niektóre wolności.

(Księga 80. fol. 517 Rok 1565) Tomasz Szyf Sekretarz Królewski, ~~Olbu~~ ... ten ... ~~Olbusz~~ Olbernik sup. Olkuskie, vei monetariae Praefectus.

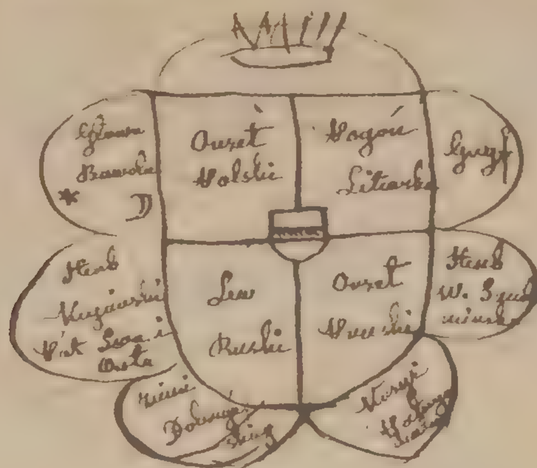
Tytuł Henryka Króla: Henricus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litt., Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volliniae, Podlachiae, Livoniae, &c. Nec non Dux Andium Borboniorum, Alvernorum, Comes Marchiae, Fore, &c., Quercy, Rovergij, Montisforti &c. Datum Cracoviae in conventu Regni nostri generali Coronationis nostrae die Sabbathi ante dominicam Invocavit proximo, Anno Domini 1574, regni vero nostri anno primo.

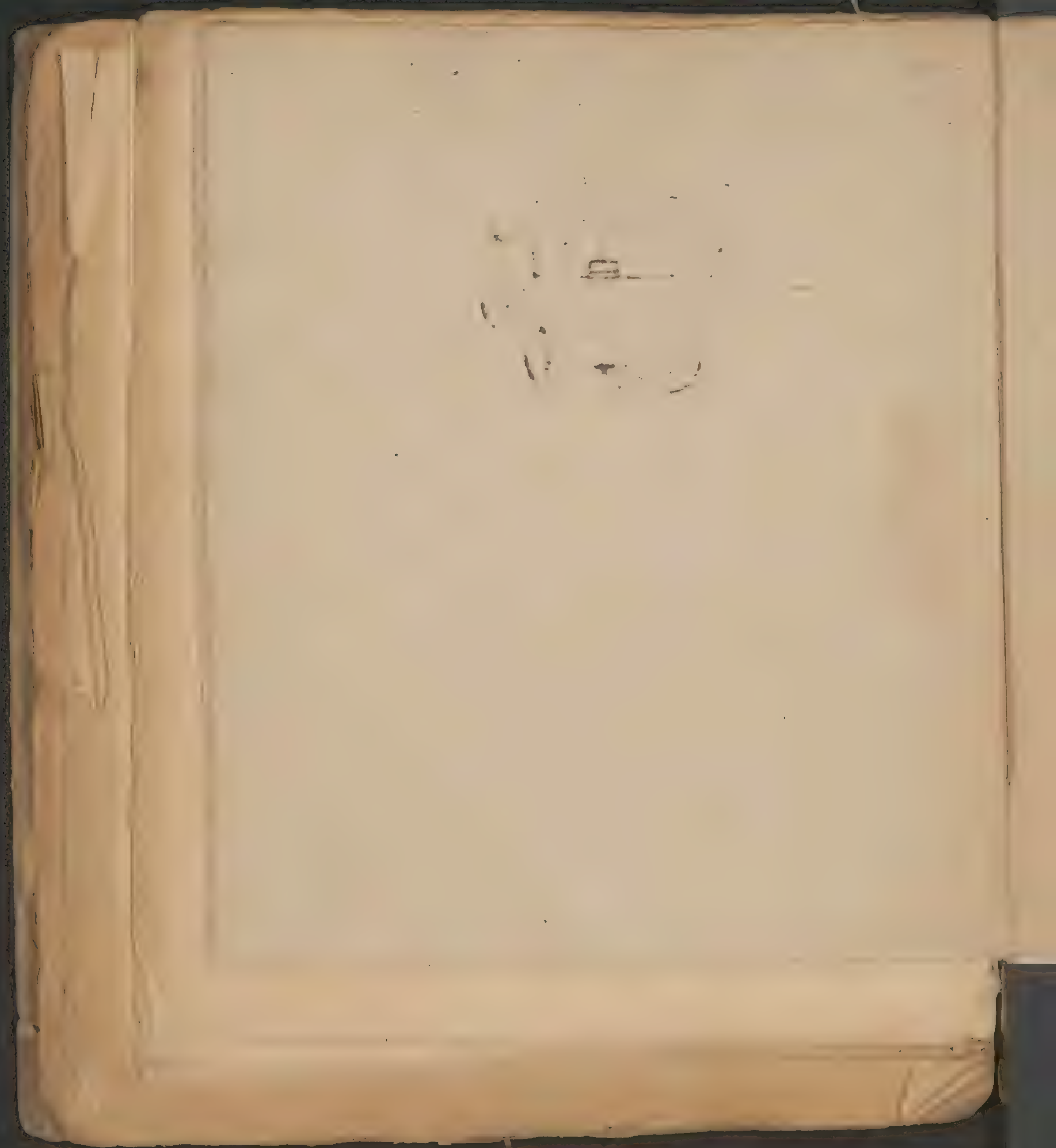
1518. Abram Jozefowicz Podskarbi W. Xięstwa Litewskiego Starosta Kowieński i Sołacki wyznaczony opiekunów i exekutorów Testamentu.

[illegible] polska [illegible] [illegible]
jest jeszcze ~~[illegible]~~ dobrze [illegible], lub co
gorsze [illegible] siła [illegible]

Alexander concedit in feudum Masoviam Janussio et Stanislao ducibus 1504.
Przywiley pargaminowy z mnóstwem wiszących pieczęci.

rok 1659.

Uniwersał Skarbowy w stronę Tabaki. Jan Kazimierz na
Krasnym etc. ostrzega, aby żaden z kupców, Mieszczanów, Kra-
marów i innych osób, którzy po te czasy tabaką handlowali, onę
na kwarty lubo sztuczną sprzedawali, więcej nie ważyli się han-
dlować tąque sub poena confiscationis omnium mercium: a po-
niewaś intra regnum i tu po Województwie już siła przyjmuje
się zażywania, przez co Rzeczypospolitej szkody się nadmierne
nie zrządzają, gdyż ten osobliwy prawnik w Skarbowy nie miał ro-
zumu, gdyż ten osobliwy przewiduje w Skarbowy nie miał wo-
stawić dyspozycji i przeto zabiegając inconwenientii a wygadza-
jąc nieco i tym kupcom, którzyby tę tabakę mieli, deklaruje,
iż takowe tabaki od publikacji niniejszego uniwersału we czte-
rech niedzielach będą powinni wyprzedać. (Następuje kary
na kontrawentów.) Na inszym przyjęciu, aby kramy jeden
kupili pod wielkimi i więcej były zordynowane,
kupcy się sama tabaka nie wygodzie kontraktów prze-
kramowych faktorów będzie warowała, oprócz których
kramów się bez osobliwej attestacji, zamiar istotnie, żadna
nie sprzedawać takowego tabaka nie będzie się godziło.
Dat. w Krasnym die prima Decembris 1659. —

Z kroniki (Summy) Europejskiej Aleksandra Gwagnina w Krakowie, w drukarni Mikołaja Loba roku Pańskiego 1611. wydanej.

Chorągiew Województwa Wileńskiego

Czerwona o dwu rogach, trzydzieści i pięć łokci kitajki w sobie zamykająca nosi z jednej strony w polu białym Wielkiego Księstwa Litewskiego herb ma, a z drugiej Kolumny starożytny herb szlachty, która z Palemonem z Włoch do Litwy przyszła, między którymi ci przedniejsi byli, Prosper Ceravinus z herbu Kolumnów, Dorsprung, który był z herbu Hipocentaura i Julianus Ursinus, to jest co Niedźwiedzia za herb nosił i Hektor z herbu Róży. Ona wszystkich w liczbie było do pięciuset, jako piszą. (Stron. 110.)

Z kroniki Stryjkowskiego, wydania Królewieckiego, stron. 364.

Pogonia herb Litewski

Narymunt, gdy siadł na wielkim Księstwie Litewskim (na sejmie w Kiernowie r. 1280) herb swój Vitaunus

Cent

(Lutawa) zostawił i spuścił bracięy swoiey, a sobie uczynił herb męża zbroynego, na koniu z mieczem gołym nad głową wyniosłym nieprzyiaciół goniącego. A to znamionując w tym herbie, iż to państwo męstwem i mieczem zawarowane, potrzebuie Pana dorosłego i męża rześkiego, któryby mieczem umiał bronić oyczyzny swoiey, a iżby nie owego goniono, ale on gonił i bił nieprzyiacioły uciekaiące. I tak mi się widzi, iż na ten urząd godnyby był Witenes, albo Wicień, który był Marszałkiem u oyca mojego, bo iest mąż do wszystkiego zdatny.

Panowie tedy Litewscy wysłuchawszy tey mowy Xiążęcia Lumnusa, albo Rimunta Pana swego przyrodzonego, po świeżem zwycięstwie do Monastera się wracaiącego z płaczem prosili, aby raczył sam nad nimi, iako dziedzic panować raczył, wszakże gdy on żadnym sposobem na to zezwolić nie chciał, przestali na poczciwéy radzie iego, i z iednostaynymi głosy tuż przy nim w

zKiey

Kiernowie wybrali na Wielkie Xięstwo Litewskie, Wiżodzkie
i Nowogrodzkie Witena pierwszym Marszałka Troydenowego
męża doświadczonej dzielności, rodem z Egragoły, jak nie-
którzy Latopiscy świadczą, z herbu i familiey starożytney
Książąt Rzymskich Kolumnów, w te krainy przybyłe
Żmudzkie z Palemonem w okrętach morzem zaniesio-
nych.
A tu się już dokończył ród Książąt Litewskich z
herbu Kitaurusa, a tylko przy udzielnych Książętach
Gimwiłu Giedroćkim, a przy Algimuntu i Mindowie
krainy Holszańskich Dzierżawach został. A poczęła
się nowa genealogia i naród Wielkich Książąt Li-
tewskich i Żmudzkich z herbu Kolumnów, i od
Pogoniey, męża na koniu z mieczem zbroynego, któ-
rych herbów od Narymunta i Mendoga Króla po-
dawnych, Witen i jego potomkowie aż do Alexandra i
Zygmunta pierwszego Kazimierzowiców, Wnuków Jagie-
łowych używali, i dziś królowie Polscy Wielcy Książę-
wie Litewscy przy onej koronacyi używają.

(O Gedyminie stron. 384)

Latopiszce też wszystkie Litewskie po Rusku pisane, których Litwa z starodawna za kronikę używa, tak sprosta a jednostajnie by ich chciał i tysiąc na jedno miejsce znieść, świadczą o Wiciniu W. Xiędzu Litewskim. Zaczęło się wielkie panowanie Wiciniowe: Kniaź wielki Wicień panował wiele lat na W. Xięstwie Litewskim, Żmudzkim i Ruskim i urodził się od niego syn imieniem Gydzimin, potém umarł W. Kniaź Wicień, po nim siadł na Wielkim Kniaźtwie Litewskim, Żmudzkim i Ruskim przerzeczony syn jego Gydzimin &c. Tamże dalej przerzeczone Latopiszca Litewskie i Ruskie, także Kijowskie Kroniki Gedymina, albo Gydzimina zawżdy własnym być synem Witenesowym świadczą, a iżby Komissyin jego (jak Miechovius, Vapovius &c. mienią) miał być, tego nigdzie ani Ruskie, ani Liflandzkie ani

ani Paprocki kroniki, ani Petrus a Duisburch, który za czasów Witenesowych i Gedyminowych historyą pisał i żył, nie wspominają. —
(Dalej zapewne fanatycznie) iżby Pana swego Witenesa miał Gedymin zabić, którego on był własnym synem niemożemy Genealogią z narodu i potomstwa Książąt Rzymskich od Palemona, albo Publiusza Libona z herbu Kolumnów i od Dorsprunga z herbu Kitaurus idącą. —

(Z Okolskiego orbis Polonus Cracoviae 1641. Tom II fol. 226)

Mohyła

Duae frameae, super quas ponitur caput Ursi cum cornibus, intra quae retinet stellam, et ad oris dextram medium lunam, in ore habet ensem; caput est coloris nigri in campo candido et luna nigra.

Origo

Arma sunt composita ex insigniis nobilitatis et palatinatus Valachiae, unum dum regibus Poloniae Valachi, (cum

cum dominium reddebat obsequia et subjectionem, tale habuit insigne dominio, dum vero in Turcarum possessionem venit, addita fuit luna, Molyziorum vero insignis et praeclarissimis familia, quia dominium multo tempore Valachiam gubernavit, descendentes ab illis eisdem armis utuntur, addendo his arma sua propria gladios evaginatos in crucem dispositos.

Ewaluacya – Trojak Zygmunta I z drucianą czapką [illegible] 1532, (bo na [illegible] Thylag [illegible]) [illegible] – Trojak Gdański tegóż r. 1538 [illegible] 7, Zygmunta III Szostak [illegible] roku 1623 [illegible] 4 2/5 Trojak [illegible] Zygm. III [illegible] Trojak Zygm. III r. 1589 [illegible] 4 1/5, Trojak Albrechta Pruski r. 1542 [illegible] 7 [illegible]

[illegible]

[illegible]

W książce [illegible] w 8 mniej udzielonej mi przez [illegible] pod tytułem „[illegible] Statutu" drukowanej w Gdańsku 1548 znajduje się [illegible] polskich:

1° Dukat Zygmunta I roku 1528 pod popiersiem L! Lit (C-V) [illegible] po bokach tarczy herbowej – Dukat 1538 [illegible] w otoku Lit. C-S. po bokach tarczy.

2° Deus in virtute Tua 1529. – Szostak Gdański 1535 (D+S) (D-VI) Szostak Gdański 1537 (VI nad herbem miasta) – Szostak ~~Toruński~~ Pruski (Toruński) 1534 (T-I) po bokach tarczy. – Szostak takiż Pruski z ~~[illegible]~~ figurą króla po pas r. 1530 z (T-I) – Trojak Gdański 15-38 – Trojak Pruski (Toruński) w czapce 1532 – Trojak Pruski Albrechta 1542 – Trojak Elbląski 1540 – Grosz Pruski (Toruński) 1530 i Grosz Gdański 1540. —

Vorsberg pariuda Ducat des Herzogs Ernst Johann von Curland: ——

Av. Geharnischtes Brustbild mit umhangendem Orden; im Abschnitt der Name d. Umschrift:
D. G. Ernest. Joh. In. Liv. Curl. et Sem. Dux.

Rev. Unter der Königl. Krone das Polnische und Litthauische Wappen in 2 Schildern, darunter J.C.S. Umschrift: Moneta – Aurea – Duc. – Curland. 1764.

Sessen   Nr 1.

New Münzbuch darinnen allerley gross und kleine Silberne und Guldene Sorten, umb wichtiger Ursach willen also fürgestellt wer den &c. Gedruckt zu München bei Adam Berg MDCIIII (oben

Der Königen in Pollen Müntzen

Ringe Pfennig, deren 18 ein Kreutzer

Pollnische Kortting zu den 3 weiss Pfennige

(1)   (2)(2)   (3)(3)

Ein halber Groschen, deren 30 ein Gulden

Ein Dütgen zu 6 Kreutzer deren 10 ~~eine~~ ein Gulden

(4)(4)   (5)(5)

Dütgen zu 6 Kreutzer, deren 10 ein Gulden

(6)(6.)   (7)(7)

Ein Pollnischer dicker Pfennig

(8)(8)

W3.

Nr 2

Valvation des Durchlauchtigsten Hochgebohrnen Fürsten und Herrn Herrn Friedrich Wilhelmen Herzogen zu Sachsen, Vormünden und der Chur Sachsen Administratoren &c der geringen kleinen und reprobirten Münzsorten, so hinfüro vor Wehrschaft nicht ausgegeben, noch genommen, sondern in den verordneten Wechsel, ihrem Werth nach, zum Bruch gebracht werden sollen.

Gedruckt zu Leipzig, durch Zacharias Berwaldt, cum gratia et privilegio, Bei Wolffgang Stürmer, Formschneider daselbst zu finden. Anno MDXCIII. (1593)

1. kwartnik Zygmunta Augusta bez liczby lat (2 Gr. 2 Pf 1 Hel.)
2. Grosz Zygmunta I koronny 1537 (7 Pfennig)
3. Grosz koron. Stefana 1580 (6 Pfennig)

⊼ Vacón tego

4. Szostak Stefana Litewski 1585 (3 Gr 5 Pfen. 1 Hell.)
5. Trojak Stefana kor. 1584 i Lit. 1583 (1 Gr. 8 Pfen. 1 Hel.)
6. Trojak kor. Zygmunta III 92 (1 Gr. 7 Pf. 1 Hel)
7. Grosz Ryski Stefana 1581 (7 Pf. 1 Hel.)
8. Półgrosek świdnicki v. 1526 (3 Pfen)

Nro 3.

Alter und Neuer Münz-Schlüssel — von des hochlöblichen Fränkischen Kreises weiland gewesenen General-Müntzwardein Leonhard Wilibald Hoffmann seeligen — (vok. ede. je sie 1682)

Gulden. Sie werden Lateins Güldin genannt, weil vormahls die Kleine, rheinische Gold-gülden derer auf einen Gulden gemüntzt, und vor 60 Kreutzer ausgegeben worden sind; nachmahls aber anno 1560 grobe silberne Müntzen, welche heutigen Tages Gülden-Groschen genennet werden, der auf die Zahl 60 Stück einem Gold-gülden gleich geachtet worden sind, sonsten machen 20 Groschen, oder 15 Batzen, oder 60 Kreutzer, oder 28 Schilling einen Gulden.

Die Thaler sind anno 1479 von Maximiliano, damahls Ertzherzogen in Oesterreich, hernach Kaiser, Erstmals geschlagen worden.
Darnach hat anno 1484 der Ertzherzog Sigismundus von Oesterreich, auch dergleichen geschlagen, sind 2 Loth Silbers schwer gewesen, und haben im feine 15 Loth gehalten, auch eines Kleinischen Goldguldens Werthe gleich gewürdiget worden.

NB. Weil denn solche dicke Pfennige, an etlichen Orten, auch sonderlich vor hundert und mehr Jahren Gold-gulden-Groschen genannt worden, daher, weil sie das Instrumentl, so viel als einen Goldgulden gleich gegolten haben.

Es wurde aber um das Jahr 1536 solchen Thalern 8 Gran ins Fein abgezogen, also dass ihre Marc nur 14 Lothe 8 Gran hielt. Um das Jahr 1546 ward solchen Thalern noch 2 Gran am Fein abgezogen, dass sie also am Fein 14 Loth 6 Gran hielten.

Danach ist ihnen nichts ins Fein, sondern im Schnitte entzogen worden, also dass 8 Reichsthaler eine Mark weniger ein Quintlein gewogen haben.

Eintheilung in halbe Thaler von einem Lothe, sammt den Orts-Thalern von halben Lothe.

Alte Groschen (Grossi Pragensis) haben 21 Stück einen Gulden gegolten.

Dukat podwójny Jana Kazimierza, z jednéj strony orzeł z herbami szwedzkiemi na piersiach, napis Annus fortunae condenitus est 1662, z drugiéj strony papiersie.

Virg. 55 stuon. 57.) Agi primum cœpit Germaniae pridie
livi Martini, anno 1530 de collocanda Illi (filio nostro) ma-
jestatis Regiae Romae filia Elizabeta, ubi cum inter ut-
triusque nostrum Legatos et Consiliarios, ultro citroque
multa collata essent et communicata, actus tamen con-
tractus fuit dictio, quem hic pro inserto haberi volumus,
cum interpretes agerent, atque matrimonii hujus con-
ciliatores Legati Illustrissimi domini Georgii ducis Saxo-
niae affinis nostri charissimi. — In quo contractus
instrumento, tametsi hoc quoque perscriptum erat, ut
singuli, atque Serenissima Domina Elizabetha virgo,
septimum aetatis annum implesset, teneremur nos
et Serenissimus Romanorum Rex nomine liberorum
nostrorum, per verba futuri temporis sponsalia con-
trahere, si commode in unum locum convenire pos-
semus, si minus per legatos nostros res confirmaretur,
in eo loco quem Serenissimus Romanorum Rex desi-
gnasset. Tamen cum multa interim accidissent, quare
rem moram huic negotio interponere fuit necesse.
Donec tandem aliquando utrique nostrum visum
est opportunum, ut cum esset Vratislaviae Serenis-

simus

simul Romanorum Rex, ibi optime negotium transigi-
retur, atque ad optatum exitum perduceretur. Eo itaque
legavimus Consiliarios nostros Reverendum in Christo pa-
trem dominum Joannem Episcopum Varmiensem, et
Magnificum Janussium Latalski Palatinum Posnanien-
sem sincere nobis dilectos, plenamque statuendi de re-
bus omnibus facultatem eis concessimus. — Ut n[e]
tertius quidem consanguinitatis gradus quidquam im-
pedimenti adferre queat, datum est nobis diploma
Romae apud Sanctum Petrum anno a Christo na-
to 1531, octavo calendas Septembris, Pontifica-
tus Papae Clementis faelicis recordationis septi-
anno octavo. Inprimis autem consensit Serenissimus
Romanorum Rex iuxta superiorem tractatum Worm-
riensem Serenissimam Principem dominam Elisabe-
tham filiam suam primogenitam Serenissimo Princi-
pi domino Sigismundo Secundo Poloniae Regi filio
nostro charissimo nuptui dare, et quod eidem cen-
tum millia aureorum Hungaricalium, pro dote
constituendi. — Postremo vero cautum est, quod
Magnificus Janussius Latalski, Palatinus Posna-
niensis virtute mandati specialis a Serenissimo

fil.

filio nostro ei traditi, se quamprimum, cum
omnia inter partes praescriptis modis pacta et
transacta sint, Oeniponte conferre, illicque di-
cti Regis nomine cum Serenissima Domina Eli-
zabetha sponsalia per verba de praesenti con-
trahere debeat, et teneatur, sicut id jam Palati-
nus praedictus cum Serenissima Sponsa egit
et transegit feliciter. Quod nos approbamus.
Cracoviae die mensis Augusti 1538. Regni
nostri 32. ——

Dodatkowe noty

(Księga 137 stron. 90) Kontrakt cum nobilibus et famatis Gasparo Gebelio et Gratiano Consalio, de cudenda Mariae=burgi in Prussia moneta, ea bonitate, quae in aliis locis regni, nempe Jllussy et Posnaniae (r. 1591) cuditur. Porwala im officinam, quam in arce Mariae=burgensi ante aliquot annos Gebelius extruxit, inde extra arcem transferendi et in loco opportuno collo=candi. Aurei ponderis drachmarum 5 vel 10, qui ad honorem Sacrae Regiae Majestatis, sub effigie ejusdem ad honoraria hinc inde distribuenda cudi solent, Schlegeschatz non tenebuntur solvere, nisi post decursum integri anni. Stemma quoque meum, cum signo ali=quo illorum huic monetae apponent, ut ab Jllussien=si et Posnaniensi, aliisque omnibus officinis dignosci et discerni possit. Datum Warsoviae die 10 Decem=bris 1591. Joannes Firlei &c.c.

(Tamże księga stron. 92 roku 1590) Firlei przepisuje rationem cudendae monetae in regno. Mają być bite: Taleri, et medii Taleri, sex grossorum grossi, simplices gros=si, medii grossi, oboli, et duplices oboli. Insigne autem tam regni, quam Magni ducatus Litthvaniae sculpi de=

Cuch. datum Varsaviae 14 Mai 1590.

Rozmaite Notaty do dziejów Polskich czerpane z metryki Koronnéy dnia 30 Września 1831.

Przemysław

po ojcu Przemysławie roku 1257 zmarłym, objął xięstwo Poznańskie, odziedziczył roku 1279 po stryju Bolesławie Pobożnym Xięstwo Kaliskie, a 1294 po Mściwoju xięstwo Pomorskie, roku 1295 (26 czerwca) królem uznany i koronowany, roku 1296 (6 Lutego) życia pozbawiony przez Margrabiów Brandeburskich z domu Anhalt.

Rok 1280 Wronki

(Transumpt z confirmatyą przez Jana Alberta r. 1493.) In nomine domini amen, ut legitime gesta immutabiliter permaneant, dignum est ut scriptis et sigillis autenticis roborentur. Noverint igitur universi presentem paginam inspecturi. Quod nos Premisl dei gratia dux Polonie domui ~~fratrum~~ Wroniensi fratrum ordinis predicatorum, villam nostram Pachanowo locatam in iure Teutonico contulimus et conferimus ad opus ecclesie et totius claustri, ac officinarum omnium de lapidibus seu lateribus construendarum; ita quod totus census in triplici grano, scilicet etiam argenti cum omnibus utilitatibus et condicionibus, que ad nos in eadem villa pertinent et possunt pertinere ad dictum operam conventus tam diu, quousque apud eosdem fratres in domo Wroniczensi omnia predicta de lateribus sint perfecta. Censum tamen solum, qui

(Sq.)

de predicta villa ad nostra servitia pertinet, nobis integre reserva-
mus, damus etiam prefatis fratribus in loco, ubi domum pro forman-
dis lateribus ~~aliisque ibi necessariis de terra~~ construxerunt, pro aisto
pro scorzanio, pro argilla fodienda, pro formandis lateribus, aliisque
ibi necessariis, de terra quantum iis videbitur expedire, ubicumque aut
cementum inventum fuerit, aut lapides hoc tempore vel futuro ipsis
fodere licet et in domum suam deducere. In omnibus etiam silvis
nostris licet predictis fratribus incidere ligna, pro omnibus necessita-
tibus domus sue, exceptis arboribus, in quibus apes sunt, mellificia
producentes, tantum etiam nostrum dictum Rechm ad piscandum —
i. t. d. — In cujus rei testimonium hanc paginam sigillo nostro
fecimus roborari. Acta sunt hec in Pornań, anno domini Millesimo
ducentesimo octogesimo idibus februarii.

---

r. 1279.

(Z kopii confirmacji drugi transumpt) In nomine patris et filii
et spiritus Sancti, cujusque aeterni et veri dei. Amen — Noverint
ergo universi presentem paginam inspecturi. Quod nos Primisl dei
gratia dux Polonie de his, que de manu domini Ulbinali accepimus, quan-
dam particulam licet parvam, ipsi deo reddimus — — dedimus ii,

(quid)

quidem fratribus predicatoribus aream pro cimeterio et eclesia eidem sancte virgini construenda et pro claustro, omnibusque officiis fratribus necessariis ac orto, in civitate Wronnni, super aquam cum utroque littore Warthe, iuxta aream ditionis fratrum — Ut autem ad laudem gloriose virginis Marie, que est spes post deum nostra prima, in prefato loco fratrum eclesia et claustrum ac omnes officine de lateribus construantur, singulis annis de moneta nostra in Poznan damus duodecim marcas argenti, quousque eadem opera plene fuerint consummata. Acta sunt hec in in Poznan anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo nono undecimo kalendas decembris. (Kniga 15 fol. 164)

ad 1290.

(Z oryginału na pargaminie, pieczęć zniszczona) — Igitur nos secundus Premizl dei gratia dux polonie notum facimus universis tam presentibus, quam futuris presentem paginam inspecturis, quod statum terre nostre in melius reformare cupientes, hereditatem nostram, que Clomno vulgariter nuncupatur, eidem hereditati alias adiungentes hereditates, videlicet Golancz, Roglowo et Wognowice, eandem hereditatem Sdeslao et suis successoribus dedimus iure theutonico locandam, ratione autem sue locationis eidem sextum et septimum

macerum liberum dedimus jure haereditario cum omnibus utilitati-
bus in perpetuum possidendos, damus etiam ejdem liberum ius-
tudinum, Thabernam, liberam unam macellum carnificum et pi-
storum, bovum cum vellificiis —— incolis infra spatium
octo annorum dantes libertatem ab omni solutione polonica, elapsa
autem libertate incole ejusdem haereditatis de manso quolibet duas
mensuras tritici, sex siliginis, quatuor avene, cum fertone argen-
ti usualis pro censu et decima in magnam mensuram solvere
tenebuntur singulis annis in festo beati Martini confessoris, quae
fatum novo locatorum eidem Sdeslao vendidimus pro quadraginta
marcis argenti usualis tali jure, prout aliae villae in terra
Kalisiensi sunt locatae. —— Ut autem nostra donatio et ven-
ditio perpetuo immutabilis permaneat, praesentem paginam nostri
sigilli munimine duximus confirmandam praesentibus his testi-
bus Comite Myjolao subdapifero Kalisiensi, Comite Ubislao Sub-
camerario Kalisiensi, Comite Mycolao Subcamerario Gnesnensi,
Domino victore procuratore Kalisiensi. Datum in Dluisco
anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo in die beate
Marie Virginis.

rok 1493.

Jan Olbracht na Sejmie Piotrkowskim 1493 ustanowił daninę wanonum, alias czopowe a cervisia, vino et medone. Statuimus: Quilibet braxans cervisiam et medonem, solvat a vasa braxatis unum grossum in manus Exactoris nostri specialiter deputati, et unum terminum etiam a quolibet vase, qui terminus debet exponi specialiter in cistula communi. Hic autem denar seu exactio, alias czopowe per totum annum durare debebit.

r. 1494

Inscriptio Liciatyce per dominum ducem Sigismundum cum corona in regio, Abraham Kresk. Tytut: Sigismundus dei gratia dux, regis Poloniae natus significamus.

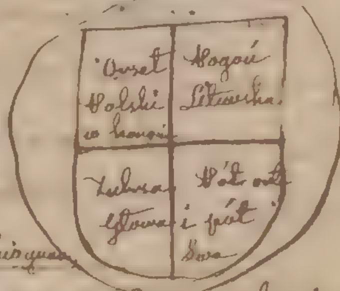
r. 1493

Confirmatio przywileju Kazimierza W. na lokacyę miasta Koło. Uuorum nos Casimirus dei gratia &c. In qua quidem civitate locanda recognoscimus prefato Henrico, suisque veris et legitimis heredibus, ac successoribus advocatiam dictae civitatis locandae pro sexaginta marcis Cracoviensium grossorum, numeri polonicalis, XLviij° pro Jam marcam, pro se et sua posteritate emerit — Datum in Colo feria secunda post festum S. Margarethae, sub anno domini Lxiiii feria secunda post ...

1362.

rok 1401.

Oryginalny przywilej Władysława Jagiełły, w którym Advocatiae in Bieganów venditae pro marcis 80 Litwas Vaśki Zablice confirmat anno 1401 in Radziniow — Wladislaus dei gratia Rex Poloniae, Lithwaniaeque princeps supremus et haeres Russiae &c significamus quomodo circumspectus vir Petrus de Dobre ad nostrae celsitudinis veniens praesentiam, nobis quandam literam Vaśki de Zablice Aulae nostrae Curiae, Capitanei Cujaviae super emptio„nem Scoltetie in Bieganów omni prorsus vicio suspicionis carentem exhibuit, cujus tenor de verbo ad verbum sequitur (Następuje treść i potwierdzenie) pro octuaginta marcis grossorum Pragensium monetae polonicalis, quadraginta octo ~~grossorum~~ grossos pro qualibet marca computando. Datum in Radzow feria secunda proxima post Dominicam Misericordia domini, Anno ejusdem domini millesimo quadringentesimo primo. Pieczęć na czerwonym wosku

U wierzchu gwiazdka [illegible]

Napis do koła: Wladislaus ‡ dei ‡ gratia ‡ rex ‡ Polonie ‡ Litwanieque ‡ princs ‡ supremus ‡ et hres ‡ Russie.

Rok 1339

Przywiley Kazimierza W.go sołtysów de Stępocice ..., ut jure Teuto-
nico judicentur et utantur. Oryginał na pergaminie, pieczęć u spodu na-
wieszona, znajduje się ... w pamiątkach Warszawskim. In no-
mine Domini amen. Quod magnifica Regum fieri decrevit auctoritas, ro-
bur atque stabile debet perpetuo permanere. Quapropter nos Kazimirus,
dei gratia Polonie Rex, et terrarum Cracovie, Sandomirie, Syradie,
Lancicie, Cujavie, Pomeranieque dominus et heres universorum noticie,
tam presentium quam futurorum presentibus declaramus quod con-
siderantis et inspectis multiplicibus obsequiis nobis per fideles nostros
Bonifacium et Egidium fratres uterinos heredes de Stampocziez Fred, F et eorum
genitum nuncupatam, que alias jure polonico fuit locata, in jus
Theutonicum novifori, quod Sredense dicitur tenore presentium duximus
transferendum temporibus perpetuis duraturum, prout in suis limiti-
bus circumferencialiter est distincta, Eximentes et liberos facien-
tes dictos heredes una cum Scolteto, ac incolis omnibus dicte
ville ab omnibus juribus polonicalibus, angariis et perangariis uni-
versis quocumque nomine censeantur, et que jus Theutonicum impediunt
vel perturbare consueverint, nec non ab omnibus judiciis et juris-
dictionibus

F et eorum
filiolos dominum
et Wenceslaum
filios Petri ...
dictis et in poste-
rum ex[ist]endis,
eorum villam i[n]
...
Stampocziez

ditionibus omnium palatinorum, Castellanorum Judicium Subjudi-
cum, Officialium, ministerialiumque eorundem. In causis vero cri-
minalibus tam magnis quam parvis, puta furti, Sanguinis ho-
micidii, mutilationis et aliis quibuscunque, omnia et omnes sin-
gula, coram heredibus praedictis, ac scolteto praedicte ville, in vil-
laque eadem, praedicto jure Theutonico debent terminari. Et ipsi
heredes ac posteritas ipsorum manu Scolteti ville sepius dicte
penas sive emendas, juxta jus Theutonicum praedictum, recipiant in-
dicati. Citatus vero Scoltetus et incole ville praedicte, tantum per
nostras literas, de se querulantibus jure praedicto Theutonico re-
spondebunt. In cujus rei testimonium presentes literas scribi et
nostri sigilli munimine jussimus roborari. Actum Cracovie die
sancti Nicolai Confessoris. Anno Domini M° CCC° XXX nono. Pre-
sentibus his nobilibus nostris Spicimiro Castellano, Duo Zbigneo
Cancellario et Preposito Cracoviensibus, Andrea Castellano Radomien-
si, Jacone Judice et Jaxone Venatore, nec non Dirsone Ve-
xillifero Cracoviensibus. Datum per manus domini Zbigneo pre-

pre-

positi Sancti Michaelis in Castro Cracoviensi et Vicecancellarii
Regni nostri. Pieczęć Majestatyczna u spodu herb
pół Lwa pół orła, napis KAZIMIRUS D'I G = REX PO.

roku 1489

(Księga B fol. 230 Transumptum z przywileju Jana Księcia Mazowieckiego
- Ruskiego) Notum facimus, quod nos Boleslaus Dei gratia Dux Mazovie et
...nis Cracoviensis inspectis fidelibus obsequiis, que nobis ubique ostendit et
fecit Miles vir nobilis Paulus, villas aut hereditates nostras vulgariter
appellatas Lanovo et Markowo cum Dangiko, eidem militi Paulo et
eius natis, seu successoribus contulimus jure hereditario perpetuo possidendas,
absolvendo easdem villas et homines earum a citatione Castellanorum, pala-
tinorum et ipsorum Judicum, nec respondeant alicui, nisi citati nostro anuli
... coram nobis respondere tenebuntur. Ceterum dum se mutuo in dictis vil-
...is homines occiderint, penam capitalem post ejus homines integraliter predicto
militi cum ejus posteris tollere indulgemus, quum ubicunque hominem vel ser-
vum dicti militis aliquis occiderit, medium penam capitis sibi cum suis na-
tis tollet. Cum autem homo jam dicti militis ubilibet alium hominem
occiderit, penam tantam partem capitis recipere dinoscitur idem miles. Dona-
mus

ruisque idem militi nostro in ipsi dictis villis venationem liberam singulariter facimus insuper ~~privilegio~~, privilegio, qui dicitur Thur, quem volumus spectare nostrum ad ducatum. In cujus rei testimonium presentes fieri jussimus et sigilli nostri robore communiri. Presentibus Baronibus nostris etc. Datum infra octavas Assumptionis virginis Marie anno domini Millesimo Tricentesimo nonagesimo octavo.

rok 1378

(Tranzumpt z przywileju Jana Xięcia Wyszogrodzkiego i Warszawskiego i Ciechanowskiego księga 4 fol. 61.) Nos Conradus Dux Lanciciensis notum facimus universis, quod quadam vice Gotardus Comes filius Lucae noster fidelis servitor cum prutenis et ~~Litphanis~~ Litphanis et Yaczwagy viriliter contentionem fecit, unam vitam numerans, tandem ipse Gottardus extans inexsuperabilis et vincit, septemque duces qui dicuntur Yaczwagyowe incaptivavit et in captivitate ipsos retinuit ad eundem deduxit, quos quidem de captivitate redimerunt et emanserunt videlicet pro qualibet duce nobis septingentas marcas pure argenti et graves tribunal, pro qua tamen victoria dicti Gotardi sibi villam Sturowo

prop

perpetuis temporibus cum omnibus libertatibus contulimus etc. - Hujus
rei testimonium Sigillum nostrum est appensum. Actum et datum
ut supra anno incarnationis Domini Millesimo Quingentesimo quinquag.
primo primo.

(Knigi 78 fol. 412) Thesaurariatus regni. Datum Piotrkoviae
in conventione generali regni, Dominico die postridie festi Sanctae
Annae anno Domini 1550 datus est Thesaurariatus regni Magnifico
Ioanni Spitek de Melsztin Castellano Sandecensi, qui per mortem
et palatinatum Siradiensem Magnifici Spitek de Tarnów -
Castellani Woinicensis etc vacavit, litera in forma Cancellariae datae.

(Knigi 79 fol. 103) Consensus et additalitus super advocatiam in Trembowla
Nobili Francisco Lagowski data. Sigismundus Augustus etc. Significamus etc.
Quia ad intercessionem Magnifici Joannis Comitis a Tarnów Castellani Cra-
coviensis, exercituum Regni nostri supremi, Sandomiriensis, Stryensis, Lubaczo-
viensis, ...usque Capitanei, sincere nobis dilecti pro nobili Francisco Lagowski ...,
... factam, consensimus et admisimus eidem Francisco redimere advocatiam
oppidi nostri Trembowla, de manibus modernorum ipsius Tenutariorum
... summa in privilegio originali ejusdem advocatiae legitime inscripta,
Illam

illam non augendo neque diminuendo, Consentimusque et admitti-
mus quemadmodum per ipsum Troianum ejusque legitimos haeredes,
eandem advocatiam, postquam fuerit redempta, cum omnibus il-
lius fructibus, redditibus ac proventibus quibuslibet universis, quae
ex antiquo ad eam pertinent, in summa in literis originalibus
descripta, tenendam, habendam, possidendam, utifruendam. Volen-
tes autem eundem Troianum Lugowski majori gratiae nostrae
promque, eundem in usu ipsius advocatiae commendandum: Sumimus,
communicamusque praesentibus ad extrema ipsius vitae tempora, quo-
mittimusque verbo nostro Regio pro nobis et Succes-
soribus nostris, quod quamdiu ipse Troianus fuerit superstes, nemi-
ni redditionem instituemus eandem de ipsa advocatia, redimere con-
successores nostri consentient. Neque nos ipsi pro-
sentiemus, neque successores nostri redemp-
tionem nostram eandem redimemus, neque successores nostri redemp-
tioni sunt. Harum etc. Datum Cracoviae die sabbatho ante fe-
stum Sancti Egidii proximo, anno Domini 1550 regni vero
nostri anno XXI. Relatio Magnifici Joannis Ocieski R. P.
Vicecan., Summarii, Burb. Burgrabii Crac. et Sandom. ac
Olstinensis Capitanei.

r. 1343

(z Inwentarza Lubelskich za Zygmunta III.) Casimirus Rex primo fuit cum Lucifenis perpetuum, donationem terrae Columnis et castri Wiesno- et unicae Ortow et Muminie terrae Michalovensis apposuit, jure communi ad terras Pomeraniae ac Columni, Michalowensique univerunt, u- na cum Adleide Regina consorte sua, Titulum Ducatus Pomeraniae deponit et ex sigillo majori se unquam polliciter. Datum Calisii die Sancti Viliani anno 1343 praesentibus Jaroslao Archiepiscopo, Val. latino et Castellano Calisiensi, Janone Praeposito Gnesnensi, Janando Capit. Vincislao Castellano Syradiensibus.

Balneum Varsoviense

(Ksiega 5 fol. 123) Roku 1469 Conradus, Kazimirus, Boleslaus et Johan, Dei gratia duces Masoviae Russique, nec non domini et haeredes, Terra- rum Ploensis, Cirnensis, Ravensis, Varsoviensis, Sochacroviensis, Gostinensis, Wisliegradensis, Zakroczimensis, Czechonoviensis, Visnensis et Belzensis Warszawskiego Lano- patuirndrajze Lanowiru. Laeni przez Woyta Warszawskiego Lano- waczy miasta.

(Ta ksiega fol. 147) Domini duces ratione servitiorum domini Jacobi de Goszczanczyce Castellani Czirnensis per eum impensorum et impendendo, unum sibi Jacobo et ejus pueris legitimis domum Banalem in qua olim Mi- chael de Ziemnuczyce Summarius Varsoviensis ad tempora vitae sua

sicut videbat ex opposito Schoppe in Warschovia opido nostro situm, in longum et latum, cum omni jure ducali dederunt et donaverunt. (Roku 1470).

---

rok 1336

(Oryginalny przywiléj quo Dominus Kazimirus rex promittit pronunciationem dominorum Caroli Ungarie et Johannis Bohemie regum observare. — Kazimirus dei gratia Rex Polonie universis presentes litteras inspecturis gratiam Regiam cum gaudio salutis; universitatem vestram publice scire volumus Quod nos volentes preceptis et salutaribus monitis Serenissimorum principum dominorum Caroli Ungarie et Johannis Bohemie Regum illustrium fratrum nostrorum insistere, omnibusque ordinacionibus inter Nos parte ex una et Magistrum ac fratres domus Theutonice parte ex altera factis, super controversiis hincinde agitatis firmiter dinimus inherere promittimus — harum nostrarum testimonio litterarum Datum Cracovie, in die Sancte Trinitatis anno Domini mo ccco xxxo sexto. —

Bolesław Pobożny
X. Kaliski

r. 1271.

(Oryginał na pergaminie, pieczęć utracona) Concordia inter Boleslaum du-
cem Polonie et ordinem fratrum) Nos Boleslaus dei gratia dux Polo-
nie. Ad notitiam universorum harum testimonio volumus profi-
teri; quod inter nos et dilectum amicum nostrum fratrem Th. de

Magistrum domus Theutonice in Prussia et fratres suos su-
per dampna sibi per nostros homines Polonos illata super bonis su-
is in Orlow

Rok 1228

(Donatio Conradi ducis Mazovie super terram Chelmensem et villam Orlow. Oryginał na pargaminie z trzema wiszącemi pieczęciami (dwie stracone)) In nomine domini Amen. Nos Conradus dux Mazovie et Cujavie. Notum facimus tam presentibus quam futuris, quod hospitali sancte Marie domus Theutonicorum fratrum Jerosolim. pro salute anime nostre et parentum nostrorum, terram Chelmen cum omnibus attinenciis suis tam in agris quam in aquis et nemoribus, nichil utilitatis nobis reservantes vel in futurum sperantes et villam Orlow nuncupatam in Cujavia junctim contulimus in perpetuam proprietatem integraliter possidendam omnium heredum nostrorum accedente consensu. Sed ne vetustas mater oblivionis hanc donationem possit in posterum perturbare, hanc paginam sigillis nostro et fratrum nostrorum omnium ducum Polonie nec non et episcoporum et testium, qui predicte donationi interfuerunt subscriptione duximus roborare, quorum hec nomina sunt. Dnus Michael Episcopus Cuiav., Dnus Guntherus Electus Ploczensis, Comes Arnoldus Palatinus Cujav., Comes

nes Zeltanus judex Cuiavie, Stephanus frater ejus. Comes Thomas castellanus Briesta, comes Soluh, comes Andreas, comes Mauricius venator, Albertus frater ejus, comes Wolrek Dyaro, comes Thomas, comes Krivorutkus, Gnievislaus frater ejus, Johannes Subcamerarius, Albertus Subagazo, Stinos subpincerna, Nicholaus, Cesin, Stakalek, Boguslaus, Bogumilus, Boguslaus, dnus Gregorius subcancellarius, Jacobus presbiter, Nicholus, Niul, Anselmus. Dat. in Bere anno incarnacionis dominice millo. cc. xx. viii nono Kalendas May.

Najmniejsza pieczątka wklęsła, tego kształtu

z drugiej wierzchniej strony, widać że była osoba siedząca

Trzecia największa owalowata: Rycerz uzbrojony w stojącej postawie z mieczem w prawej ręce z chorągiewką, kopiją i tarczą w lewej ręce, w spiczastej jak głowa cukru czapce, z napisem S. Conradi Ducis Mazovie et Cujavie ✠.

Dwóch pieczęci brakuje

---

rok 1317

Z oryginału na pergaminie z jedną wiszącą pieczęcią. Lestconis Du- Cujavie edit Conrado Magistro et ordini Cruciferorum terram Michalouiensem.

(Oryginał na pergaminie z 3 pieczęciami. Cives Cracovienses, Sandomirienses et Sandecenses promittunt se non adjuturos regem nec quemcunque alium, qui pacem et concordiam cum cruciferis initis contravenerit.) In nomine Domini amen. Quoniam omnium habere memoriam divinum est potius quam humanum. Nos igitur cives et universitas civium Civitatum Cracoviensis, Sandomiriensis et Sandecensis ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam de- ~~[illegible]~~ ducimus per presentes. Quod ad mandatum speciale Serenissimi Principis domini nostri Kazimiri dei gratia Regis Polonie promittimus et spondemus ex directo bona fide [illegible] et Religioso viro Domino et fratri Rudolpho Kunig magistro generali et fratribus ordinis beate Marie domus Theutonice. Et si idem dominus noster Rex vel quivis alii, cujuscunque status, dignitatis, conditionis existant, concordiam initam et feliciter confirmatam, cum predicto Magistro et fratribus violabunt contraveniendo in ea vel per quomodolibet contra ipsam occasione terrarum Pomeranie, Culmensis et Michaloviensis, super quibus est concordia hujusmodi confirmata, eidem domino nostro regi, vel cuilibet alteri, qui con-

[illegible]

-usione praedictarum terrarum Magistrum vel fratres praeditos forte-
impetrarent, non assistemus, ~~nec~~ nec eum vel eos juvabimus verbo vel con-
silio vel auxilio publice vel occulte. — Et ad hanc promissionem
nostram juxta debitum plenius implendam praesentes litteras in testimo-
nium sibi fecimus et sigillorum nostrorum munimine roborari.
Actum Cracovie in die divisionis Apostolorum Anno domini Mille-
simo Trecentesimo Quadragesimo tertio. —

Pieczęć miasta Krakowa (ścisła) u wierzchu orzeł Polski w koronie. Po pra-
wej Ś. Wacław z napisem S. Wenceslaus ~~i herb~~ pod koroną pół
lwa i pół orła. we środku herb miasta. Po lewej S. Stanisław
z napisem S. Stanislaus, pod nim znowu pół lwa i pół orła
pod koroną. S. Consulum et omnium civitatis Cracovie — .

Pieczęć Sandomierza ~~[illegible]~~ i brama i dwie wieże. Nad
bramą orzeł Polski z obosa połączony herbem z pewnemi zmianami.
Napis. S. Regis Polonie et Civitatis Sandomirie.

Miasto Sącz. Święta w koronie z chorągiewką w ręku nadstawia
smoka, po który kwiat z płaszczem. Napis S. Advocatie et Ci-
vium in Novo Sandecz

rok 1317

(Oryginał na pergaminie z pieczęcią. ~~Lestconis~~ Lestconis dux Cujavie cedit Conrado Magistro et ordini Cruciferorum terram Michalowiensem) Lestko dei gratia Dux Cuiavie et dominus juvenis Wladislavie. Ad notitiam universorum cupimus devenire. Quod cum anno domini Millesimo Trecentesimo tertio infra octavas beati Martini Episcopi ad nostram instantiam Religiosi viri frater Conradus Sacz Magister ~~Hompfte~~ Pruzcie ceterique fratres sui nobis centum et octoginta marcas denariorum Thorunensium fideliter concessissent et nos extra ipsorum bonam voluntatem vicesitus? duos procurantes pro eisdem denariis obligassemus nomine pignoris territorium nostrum ~~Michalów, quod nobis~~ cessit ex divisione terre Cuiavie facta cum fratribus nostris inclitis ducibus Premislio et Kazimiro. — Actum et datum Nessów Anno Domini Millesimo Trecentesimo decimo septimo. XVJ Kal. Augusti. Pieczęć Pol Lwa pół Orła. Sigillum S. Lestconis Ducis Cuiavie et iuvenis Wladislavie

rok 1391

Ladislaus dux Opolie, Cujavie et Dobrinensis oppignoravit. Polonie Ma-
jestas et ordini Cruciferorum terrae bb32 annis Tonnie.
Pieczęć Rycerz na koniu w kapeluszu z pawiemi piórami,
na którym jako też i na czapraku widać orła. kontrasigil *

Rok 1330.

Venditio Dobrinensis terrae Cruciferis per Joannem regem Boemie
et Polonie. Nos Johannes Dei gratia Boemie et Polonie rex ac Lucem-
burgensis Comes. Ad universorum notitiam tenore presentium volumus
pervenire, quod Nos — terram dictam Dobrin ab antiquo ex altera
parte fluvii dicti Wisle, pro quatuor millibus Sexagenarum
et octingentis marcis grossorum denariorum Pragensium omni-
no Magistro vendiantes — &c. Promittimus etiam per presentes
et si contingat nos in posterum cum illustri principe domino Wla-
dislao qui se asserit Regem Cracovie super discensionibus, controver-
siis seu questionibus inter nos versantibus inire amicabilem com-
positionem, quod eam prius non inibimus, nisi prefatus prin-
ceps et . . . (sic) filius Symovite fratris sui quondam dux
terre Dobrinensis, pro se suisque heredibus et successoribus re-
ciā:

universis aute omnia renunciant omni juri et actioni, seu impetitioni et rancori, quas se forte ad praefatam tunam, et quamlibet ejus partem, ac contra praefatum praefatos Magistrum et fratres habere proposuerint seu proposuerint, pure sim=plicitur et in totum. In cujus rei testimonium praesentes literas fieri et sigillo nostro majori fecimus communiri. Datum et actum metis anno domini Millesimo Trecentesimo Tri=cesimo, 16 die mensis Marcij. Indictione XIII. Pieczęć nyczer=na koniu, na czapraku tarcza na 4 pola podzielona, w 1 i 3 lew o jedynym ogonie, w 2 i 3 o dwu ogonach. Z drugiej strony Contra-sigillum, orzeł jednogłowy przy=kryty na piersiach tarczą, (rotunda) Napis Secretum Jo=annis regis Bonnie et Comitis Lucemburgensis.

Contrasiegel We środku głowa, do koła której herby, u góry orzeł jednogłowy, po lewej pół lwa i pół orła, u spodu [herb] po prawej herb ziemi Dobrzyńskiej.

Intytulacya: Wir Ladisla von Gottes Gnaden Herzog zu Opul, zu Welun, zun Luya, zu Dobryn &c ——

rok 1263 ro.

(Compromissum inter Ducem Cujavie et Magistrum) Nos Kazimirus gratia dei Lancicie et Cujavie dux notum volumus esse universis presentem paginam inspecturis, quod cum inter nos ex una parte et Magistrum nomine Anno et fratres domus Sancte Marie Theutonicorum in Prucia ex altera multe discordie fuerunt exorte super dampnis et injuriis hinc inde illatis, ad instantiam proborum virorum Nos Kazimirus dux predictus in nobilem virum Ducem Samboriium et in venerabilem patrem Dominum Wolimirum Wladislaviensem Episcopum ex una parte, et Magister Anno predictus in fratrem Tydericum de Husen et fratrem Johannem de Wegeleyben ex altera, nec non et in venerabilem patrem Henricum patrem Henricum Culmensem Episcopum de Camini communem partium, tanquam in veros arbitros compromisimus sub pena Mille Marcarum argenti. — In cujus rei testimonium presens scriptum nostrorum sigillorum appensione duximus roborandum. Actum in Junivladislaw anno Dni Millesimo ducentesimo sexagesimo tertio. Jedna pieczęć oderwana, dwie są krzyżackie, jedna z matką Boską siedzącą i napisem S. Magistri, druga z matką Boską na osiołku i napisem S. Wenceslauis &. —

13 (Donatio terre Dobrynensis Cruciferis facta a Conrado duce Masovie et Cuiavie) ✠ In nomine domini nostri Jesu Christi amen. Notum sit omnibus presentium literarum inspectoribus, quod Ego Conradus dux Masov. et Cuiav. filiis meis Boleslao, Kasimiro, Semovito, bona ac spontanea voluntate consentientibus intuitu dei et salvationis anime mee et provincie Masovie, contuli Magistro militum prucie et fratribus ejus militantibus contra prutenos in more livonensi, castrum dobrin cum spacio terrarum, que continentur inter hos duos rivulos chamenizam et cholme, visam usque in prussiam hereditarie sub pleno jure libertatis ab eo et successoribus eorum perpetuo possidendum, cum parte ville, que vocatur gremus ultra Visslam. Contuli et eis villam sitam juxta Wladislav que vocatur Sedlce. Absolvi et eos ab omni solucione theloneorum, ubicunque pertransierint sive per terram sive per aquam. Statuimus et quod nullus habeat jus judicandi inhabitatores earundem terrarum nisi idem fratres, excepta tantummodo familia

domus,

~~[illegible]~~ duis. Ego quoque Gunterus dictus ecclesie Masoviensis
consensu fratrum meorum cessi eisdem fratribus de villa eccle-
sie mee in Dobrin et cum insula magna ei pertinenti. Cessi
quoque eis de decimis supra dictarum terrarum, quas colu-
erunt viri lingue teutonice, exceptis duntaxat cultoribus po-
lonis. Nos quoque canonici ecclesie Wladislaw pro cambio, quod
dux C. nobis fecit cessimus eisdem fratribus de omni iure quod
habebamus in villa Wissin et iure attinentiis. Acta sunt hec
publice in ripa fluminis dicti Wisle contra civitatem Wlocko.
Anno incarnationis millesimo CC XXVIII mense julio IIII nonas
ejusdem mensis festo Udalrici eo die occurrente. Testes vero hujus
facti sunt Michael eps cuiav. Micul archid. Magister Johannes.
Dobrarlaus. Magist. Petrus prior chiunen ecclesie. Bogussa pa-
latinus mazow. Comes Arnoldus. Petrus judex. Abram pincerna.
Martinus dapifer. Vitus castellanus de plonx. Mathias Castel-
lanus de vacenz. Segota dapifer. Coma Subcamerarius. Adalber-
tus castellanus de antiquo Wladislaw et alii nobiles quam plu-
res. Si vero aliquis in posterum contra has donationes vite

(etc)

nobilitas dispositum veraci permaneat formam infrascriptam conscribi et sigillorum nostrorum de communi consensu auctoritate fecimus corroborari. — Brzeszczonu in 4 sanc biskupie pieraie —

v. 1337

(Terra Dobrinensis donata Casimiro regi per Wladislaum ducem Dobrinensem, que erat per Cruciferos occupata). — Unde Nos Kazimirus dei gratia Rex Polonie notum universorum presentibus deducimus, quod quia Excellens Princeps dominus Wladko, dei gratia dobrinensis et Lanciciensis dux frater noster karissimus, sanus mente et corpore in nostra nostrorumque Baronum presencia constitutus voluntarie nobis Terram suam Dobrinensem, que ipsum ex paterna successione contingebat, nunc per Cruciferos occupatam, nostris in manibus resignavit, volens a nobis pro pro eo specialiter premiari, Nos vero eius affectum et sinceritatem, quam penes nos habet modo dilectionis fraterne,

tuetto

pertinere requirentes, vel deservientes sibi pro eo ebenius usque,
libere; terram nostram Lanciciensem cum omnibus di-
strictibus, castris, civitatibus ac cum toto dominio — damus,
tradimus, donamus, et conferimus. — Datum in Vila Vacorz
feria tertia in Carnisprivio Anno Domini M°CCC°XXX° septi-
mo. Presentibus his Nobilibus viris Venerabili in Christo
Patre Dno Janislao divina et apostolice sedis providentia
Sancte Gneznensis ecclesie Archiepiscopo, Nicolao Poznaniensi,
Alberto Cujaviensi Palatinis, Jaroslao Archidiacono Cracoviensi
et Cancellario Cujaviensi. — Ułamek pieczęci podobny, jak
w przywileju o Stępocice z wyraźnym napisem: Rex Polonie.

---

rok 1326

(Unio inter Duces Masovie et ordinem, quod volunt se mutuo ad-
juvare contra omnes inimicos.) Noverint universi quorum ad-
audientiam presens pagina devolvetur, quod nos dominus Wenc-
zeslaus dei gratia dux Masovie et dominus Ploczensis conspicien-
tes et considerantes nobis terreque nostre multum esse fructuosum
de mutuo ac sano fratrum nostrorum Semoviti et Thruy-
dez

Thorzylyn consilio cum viris religiosis fratribus Wernhero Magistro generali dictorum fratrum ordinis hospitalis Sanctae Mariae domus Theutonicae Jerusalem &c. Datum in Cristburk sub anno domini MCCCXXVJ in crastino Circumcisionis domini Jesu Christi. Wisząc osoba sto-jąca w szpiczatej czapce z chorągiewką w prawej, tarczę trzyma w lewej ręce i napisem Sigillum Wenceslai dei gratia ducis Masovie, domini Plocensis.

---

rok 1392

(Ladislai ducis Opoliensis et Dobrzinensis obligatio terrae Dobrzinensis fratribus Cruciferis in 50,000 aureorum sub certis conditionibus) Wir Ladisla von gottes Gnaden Hertzog zu Opul, zu Welun, zur Cuya, zu Dobrin &c — dem gnaedigen geistlichen Herrn Cunraden von Wallen, oder Hochmeister des ordens der Brüder — eine Summe Geldes, als funfzig Tausend Gulden Ungrisch, oder zwelff;

tuttz

zwölfthalb Scot Preussisch vor den Gulden. — Gegeben und geschehen auf dem Hause zu Marienburg. In den Jahren unsers Herrn Tausend Dreihundert zwey und Neunzig Jahren, am nächsten Sontag nach Jacobi des heiligen Apostels. Pieczęć taka sama, jak wyżej opisana.

Nr. rok 1303

(Litera Listkonis ducis Lucavie in qua obligat ordini terram Michelow) Listko Dei gratia dux Lucavie et dominus de Wiszegrod universis christi fidelibus ad quorum audientiam presentes pervenerint salutem in omnium salutatore. Ad notitiam tam presentium quam futurorum cupimus devenire Quod cum nobis in articulo necessitatis positis Religiosos viros fratrem Conradum — Magistrum Prussie et ceteros fratres suos Thorunenses convenissemus, et ipsi ad nostram instantiam nobis centum et octoginta marcas denariorum Thorunensium fideliter concesserunt, Nos eorundem bonam voluntatem vicissitudinaliter prosequi cupientes, ipsis obligavimus ac obligamus nomine pignoris pro supradicta pecunia in solidum territorium nostrum Mychelów cum omnibus terminis suis prout ad nos

pert.

pertinet et in partem nostram ex divisione terre Cuiavie
facta inter fratribus nostris dominis et ducibus Cujavie Pre-
mislo et Kazimiro hereditarie est devolutum et cum omni-
bus fructibus et utilibus, quos eidem in veram demonstrari-
donamus, ipsis in sortem minime computatis, prefato magi-
stro et fratribus tenendum et habendum a festo nativitatis Do-
mini nostri Jesu Christi proxime venturo per tres annos
continue integraliter et absolute, donec predicta ~~pecunie~~ sum-
ma restituta, idem territorium a dominis magistro et fra-
tribus per nos seu fratres nostros supradictos, et penitus
per nullum alium, infra triennium supradictum quocumque
tempore fuerit, redimatur. Promisimus et promittimus predi-
cto Magistro et fratribus, quod bona in Ozzek que ad predic-
tum territorium pertinent, a patruo nostro domino et duce
Dobrinensi, qui sibi ea usurpavit, expedire et repetere volumus
toto posse, et si ipsa infra predictum triennium vel post ob-
tinuerimus, predicto territorio apponemus, ut simul loco pignoris
vel perpetuo habeant. In quorum omnium memoriam et fi-

mitatem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Te-
stes sunt dominus Jesko de Slomnikow Castellanus noster
in Wissegrad, dominus Steffanus Plebanus in Gniewkow, fra-
ter Hermannus de Brzeschcza procurator noster, Bartoldus Schef-
felus burgensis Civis Wlad. Item Cives Thorunenses Nycolaus Pro-
consul, Henricus scriptor, Johannes Spennemus, ampliunes alii
fide digni. Actum et datum in Thorun anno domini M°CCC°
Octavo feria sexta infra octavas sancti Martini Episcopi. (Pie-
częć pół lwa i pół orła pod jedną koroną. Napis S. Lestko-
nis ducis Cujavie et domini de Wisegrod)

---

rók 1433

(Wladislai regis cum Magistro Prussie compromissum)

Wladislaus dei gratia Rex Polonie Litwanieque princeps supre-
mus et heres Russie etc una cum Serenissimo Principe domino Se-
movito eadem gratia Seniore duce Mazovie Nepote nostro caris-
simo, ac Magnificis Strenuis et Nobilibus viris de Michalow
Castellano Cracoviensi et supremo Capitaneo Terrarum Regni Po-
lonie, Sandivogio de Ostrorog Posnaniensi, Spythcone de Tar-
nów

...iow Sandomiriensi, Andrea de Domabore Calisiensi, Mar-
tino de Calinowa Siradiensi, Stiborio de Bonysthnia Lanci-
ciensi et Jacobo de Gorka Junivladislaviensi Palatinis,
Martino de Slawsko Poznaniensi, Johanne de Cygerow Sando-
miriensi, Petro de Zyrniki Kaliniensi, Laurentio ~~...~~ ...
Siradiensi, Petro de Bnin Gnesnensi, Dobeslao de Sienno
Lubliensi Castellanis et Johanne Glowacz de Oleśnica Re-
gni Poloniae Marschalco Significamus tenore presentium etc.
Quomodo pensantes ex intimis quanta ex bellorum turbinibus
et Guerrarum Emportibus animarum discrimina christiani
nominis ignominiosa, ac execrabilia scandala divini cultus
detrimenta et horrende calamitates innumere proh dolor evene-
runt, Quodque pace nihil dulcius, nihil desiderabilius invitatis
hominibus, quam Salvator noster sua sanctissima predicatione
edocuit et ascendens in celum pacis hereditatem nobis memoria-
lis in perpetuum relinquendo, Eapropter bella odia guerras
inimicitias et mala omnia, que dudum inter nos et predictos
principes Sigismundum magnum ducem Lythwanie, Zmaytis

et Tomanum Russie, duces Mazovie, et Boguslaum dum
Stolpensium, ac Magnificum Baltazar de Slewin Magistrum or-
dinis Sancti Johannis Jerosolimitani de Lagow, nec non Ma-
gnificum Heliam Waiewodam Moldaviensem, ac Majores Wa-
lachie et strenuos et nobiles de Wedel Tuczno et Falkenburg
coadjutores nostros cum terris, dominiis, ac omnibus et singulis
omagialibus, subditis et coadjutoribus nostris ex una et Vene-
rabilem dominum Paulum de Rusdorff. ac — In cujus rei testi-
monium Sigilla nostrum, Prelatorum et Baronum nostrorum
sunt appensa testimonio litterarum. Actum et datum in loco
campestri Exercituum nostrorum circa castrum Jaszyniec
die dominico proximo ante festum exaltationis sancte crucis.
Anno Incarnationis domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo
tertio. (Wiszący 16 we środku Królewska. Tamże się 4 pol[illegible]
zielona, orzeł z koroną, pojęty, czubata głowa, pół orła i pół lwa.
W wieńcu na małej tarczy krzyż Patryarchalny. napis Wladi-
slai dei gratia regis Polonie, Lithwaniaque principis supremi, here-
dis Russie. Po prawej ręce kiedy ~~przy ziemi~~ pieczątka niewiel-
ka Ziemowita Księcia Mazowieckiego, Orzeł bez korony, napis
S. Semoviti d. grat. ducis Maso.)

[illegible]

(Insignia duci Curlandiae ab Augusto rege Poloniae approbantur).

Stephanus Dei gratia etc. Insignia haec praedicto Illustri principi Curlandiae et Semigaliae duci ejusque legitimis utriusque sexus liberis, haeredibusque posterisque omnibus, per praesens nostrum diploma conferimus ita, ut ex insigni nunc atque jure ... regni nostri ac magni ducatus Lithuaniae principum, in primis vero Illustris in Prussia ducis in vexillo tenere ..., sigillis, moneta, adeoque in privilegio nostro investiturae ~~...~~ expressum ..., tormentis, tectoriis, aliisque rebus, aedibus, quae legitimis omnibus, habere, proponere, usurpare possit etc.

Datum in castris nostris ad flumen Dzwina prope Drissam die [illegible] Augusti 1579.

---

rok 1238.

VIB (Nr 18.) Nos Kazimirus dei gratia dux Cuiavie presentium pro, testamus tenore, quod talibus obligavimus nos promissis fratribus de domo Teutonica in Culmensi terra et in vineis eidem, sive Polonia, seu Prutia, quod (Na oddzielnym odpisano).

r. 1329..

Johannes rex Bohemie indulget ordini in terris Dobriniensi no,,
vas villas aedificare.) Nos Johannes dei gratia Boemie et Polonie,,
Rex ac Lucemburgensis Comes presentibus publice profitemur, Quod
nos vivo Consciencie fratri Winrico de Orseln fratrum domus
Theutonice Magistro generali amico nostro dilecto per terram Dobri,,
nensem villas novas plantandi, deserta extirpandi et in eisdem
homines locandi, ac eadem in ipsis novis et veteribus villis aut
ipsarum pertinentiis eis que ad Castrum Dobrin pertinent, dictu,,
rat inceptis si qua bona seu ville modo quocunque vacaret vel
fortasse vacare contingit, usque ad nostrum beneplacitum, in,,
feudandi, plenam damus et liberam facultatem potestatem, ratum
et gratum habiturí quicquid per ipsum magistrum actum
fuerit in premissis, aut aliquo premissorum harum testimo,,
nio litterarum. Datum Thorunn anno domini Millesimo, Tre,,
centesimo vicesimo nono, secunda feria post dominicam Letare.
(Pieczęć Jendrice na koniu z taurzgo w ręku, na której
herb Czeski i Luxemburski, resztą nadpsuta. Nie
masz Contrasigillum).

v. 1320

(Conradus dux Masovie donat castrum Nissova cum quatuor villis fratribus ordinis Sancte Marie domus Theutonicorum, ut cum eis pugnent contra paganos) In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Conradus divina miseratione dux Masovie et Cuiavie universis tam presentibus quam futuris scriptum presens inspecturis notum fore volo, quod de consilio proborum virorum, magnaque necessitate urgente, divine retributionis intuitu, meque salutis anime de consensu heredum meorum, nemine contradicente, omnique semoto impedimento libere et absolute dedi beate Marie et fratribus de domo teutonica castrum, quod dicitur Nissova cum his quatuor villis Czechstino, Nismic, Nissuča, Ocola cum omni utilitate, iure ac libertate cum cunctis attinenciis eidem castro et villis, in campis, agris, pratis, silvis, nemoribus, desertis, venationibus quorumcunque animalium sive ferarum, in aquis aquarum decursibus, piscationibus quorumcunque piscium et eorum omnium, que in privilegiis inscribi solent. Igitur ne hec

dona-

donatio tam utilis et pernecessaria aliquorum calliditate
aut versucia irritari valeat, sed potius integra perma-
neat et inconvulsa, ipsam testium subscriptione, sigilli
mei, eorumque appensione curavimus premunire. Pro hac
etiam donatione fratres supradicti cum omni fidelitate con-
tra paganos quoslibet una nobiscum spoponderunt omni
tempore se militaturos, secundum deum et eorum posse.
Horum hi sunt testes. Michael episcopus Cuiavie, Chri-
stianus Episcopus Prussie, magister Johannes Cancellarius
de Cracowa. Gregorius Subcancellarius. Frater Henri-
cus Sacerdos. Acta sunt hec anno incarnationis do-
mini Millesimo CC° XXX°. (Dwie pieczęci, jedna popsuta,
druga całkiem urwana.)

rok ~~[illegible]~~. 1337.

Nos Johannes dei gratia Boemie Rex, Lucemburgensis comes. U-
niversis et singulis cupimus esse notum, quod communiter nobis
mediantibus inter Illustrem principem dominum Kazimirum
(Regem

Polonie ex una et religiosos viros fratrem Theodoricum de Aldenburch generalem Magistrum et fratres ordinis hospitalis sancte Marie domus Theutonice parte ex altera longevae dis„ sensionis, concordie, quae in castro Wyssegrad in Ungaria pre„ terito tempore fuit iniciata, placuit partibus supradictis, ut municiones Brest et Leslaw ac Terram Dobrinensem cum omnibus pertinenciis in nostram conservationem et tuitionem accipere„ mus interim donec predictis generali Magistro et fratribus — In quorum omnium testimonium et evidentiam pleniorem sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum et actum in civitate Leslaviensi, Anno domini Millesimo Trecen„ tesimo trigesimo septimo feria secunda

1387

(Inventarz Lubieńskiego) Petrus Waiwoda Moldaviensis se et gentem suam Regi Wladislao ac Helwigi Reginae ac successoribus eorum et Coronae regni Poloniae subicit et fidelitatis homagium praesta„ seque obsequia in perpetuum regno Poloniae exhibiturum cum suc„ cessoribus suis pollicetur et corporale juramentum secundum consue„ tu-

totum orientalis ecclesiae signum vitae in manibus
Domini Episcopi Metropolitani Kijoviensis ore proprio
osculatus praestat. Datum in Lemburga in vigilia Cano-
nisationis B. Stanislai Anno Domini 1387.

Jan Mikołaj Danitowicz mianowany Podskarbim Wielkim
Koronnym dnia 20 Lutego 1633.

---

r. 1456

(Księga II pag 80) Confirmatio privilegii Wladislai Regis pro
parte civitatis de Kleparz) Kazimierz Jagiellończyk potwier-
dza przywilej ojca swego Władysława, a ten Kazimierza W.
Tak pierwszy jak drugi nazywa to miasto Florencia alias Cle-
parz extra muros Cracovie. —(Treść) Nos Kazimirus Dei gra-
tia rex Polonie nec non Terrarum Cracovie, Sandomirie, Sira-
die, Lancicie, Cujavie, Pomeranie, Russieque Dominus et haeres.
Bona regni nostri cupientes ad usus reducere meliores Civita-
tem nostram, que alias locata fuit in suburbio civitatis Cra-
covien, circa ecclesiam sancti Floriani sitam de novo exponi-
mus et tenore presentium exponimus ad locandum, Quam
nunc Florencia volumus nominari et eam novo circum-
dare, permittimus per presentes. — Actum et Datum Cra-
covie)

covie in claustro Sancti Johannis Baptiste, Anno Domini
m. Trecentesimo sexagesimo sexto.

In druku: Ewaluacya Monet w Polszcze według Uni-
wersałów Kommissyi Skarbowej Koronnej do
druku podana Anno 1766. — W Warszawie w
[illegible] drukarni J. K. Mci i Rzeczypospolitej Societatis
Jesu.

Ewaluacya Czerwonychzłotych na Talarybite Polskie
nowe teraźniejsze, Czterogroszówki i Groszówki
srebrne, tudzież na Złote stare, których według
Konstytucyi Anni 1717 ~~idzie~~ 18 na Czerwonyzło-
ty; podług Uniwersału Kommissyi Skar. Koron-
ney die 10 Februarii Anno 1766.

1. Czerwonyzłoty rawna 2 Talarybite Polskie nowe i
groszy srebrnych 3 — Czterogroszowek srebrnych 16 i
groszy srebrnych 3 — Groszy srebrnych 67 — Zło-
tych starych R. 1717. 18.

Ewaluacya Starych Złotych Polskich Konstytucyi

nych Anni 1717. na nową Monetę Polską teraźniej-
szą Universalem Kommissyi Skarbowéj Koronnéj
die 10 Februarii anno 1766 postanowioną, tudzież
na Tynfy Saskie, Wrocławskie, Baki i Berlin-
ki, których Universału tejże Kommissyi Skarbowej
Koronnéj die 4ta Junii Anni ejusdem kurs do
~~czasu jest pozwolony~~:
1. Złoty stary Anni 1717, których 18 idzie w Czerwony
złoty zawiera w sobie na nową monetę Groszy srebr-
nych 3 ~~/~~ groszy miedzianych 5 i szeląg 1¼. —
Tynf Saski zawiera na ~~nową~~ monetę 28 groszy miedzia-
nych — Tynf Wrocławski po 10 groszy miedzia-
nych — Baki i Berlinki po 7½ groszy miedzia-
nych.

Ewaluacya Tynfów Saskich, Wrocławskich, Baków
i Berlinów na nową Monetę Polską teraźniejszą.

1. Tynf Saski zawiera w sobie nowych groszy sreb-
nych 3, groszy miedzianych 5 i 1½ szeląga.
1. Tynf Wrocławski zawiera 1 grosz srebrny 2 grosze
miedziane i 1½ szeląga.
1. Bak i Berlinka zawiera w sobie 1 grosz srebrny.

Ewaluacya Talarów bitych Polskich teraźniejszych na Czerwone złote, Czterogroszówki i grosze srebrne tudzież na Złote stare Anni 1717, których 18 idzie w Czerwony złoty, podług Uniwersału die 10 Februarii Anni 1766.

1. Talar bity zawiera w sobie ~~czterogroszówek 32~~ groszy nowych 32, Czterogroszówek 8, Złotych starych 8 groszy miedzianych 17 i szelągów 2 49/67.

r. 1456

(Księga 11 stron 62) Libertas ab expeditione bellica data Stanislao
Moustein Advocato Lublinensi. Nos Kazimirus dei gratia Rex
Polonie, nec non Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuyavie
Magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque, nec non Culmensis,
Elbingensis, Konigsbergensis et Pomeranie terrarum heres et
dominus &c Quamvis licet ad cunctorum nostrorum subditorum
comodum et profectum intendimus, zelo tamen benignitatis nobis
innate ad illos ampliores gratie oculos benigne convertimus, qui
grate fidelitatis obsequiis et prestantibus fidei meritis in con-
specte nostro relucescunt commendati. Significamus igitur universis
quibus expedit tam presentes, presentibus et futuris presentium
notitiam habituris, Quod attendentes grate fidelitatis obsequia,
constantis fidei merita et multa laborum onera ac incomoda, qui,
us nobis famosus Stanislaus Moustein Civis et Consul de Cra-
covia, Advocatus Civitatis Lublinensis et Magister fabrice nostre
... monetarum fidelis dilectus se gratum ~~reddidit~~ reddidit
et acceptum, volentes eundem ipsum Stanislaum Moustein, sed
et suos successores graciis nostris et favoribus prevenire et ad
servitia nostra reddere promptiores de consilio nostrorum Consilia-
riorum ab omnibus serviciis bellicis ac expeditionibus generalibus
et

et particularibus contra quoscunque hostes, inimicos et infide
intra et extra regnum quomodolibet existendis, inducendis
imponendis praefatum Stanislaum Monsteyn et suos succes
res dicte Advocatie in Lublin possessores, si aliquibus de di
ta Advocatia Lublinensi, ipse Stanislaus Monsteyn aut su
~~[illegible]~~ antecessores subiacebant, aut quomodolibet subiace
videbantur, ac videntur, liberamus, relaxamus et absolvimus t
nore praesentium mediante temporibus perpetuis ac aeternis —
In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est su
appensum. Actum Cracovie feria quinta post dominicam Oculi
proxima tempore quadragesimali, anno domini millesimo qu
ingentesimo quinquagesimo sexto ——

Z papierów Swinarskiego. Album 26. Nr. 13.

Roku 1753 — dnia 14 Lutego — kopia listu do Bie-
lińskiego Marszałka W. Kor. od miasta Krakowa
pisanego z prośbą o wydanie Uniwersału zapobie-
gającego puszczaniu w obieg fałszywej monety. folio 15.

Album 38. Numer 15.

dnia 18 Marca — Uniwersał Kommissyi Rzeczypo-
spolitej Skarbu Koronnego względem monety z mon-
nie kwola wychodzącej i redukowanej. folio 15.

(Krieg

nie

(Krieg

offi

Jahr

neun-

(Księga 163 stron. 217) Confirmatio contuber-
nii sutorum in oppido Łuków 1619. 104

(rok 1619)

(Księga 163 stron. 397) Concessio nundinarum
oppido Bogoria in Palatinatu Sendomiriensi.
Intercessione certorum Consiliariorum nostro-
rum [illegible] incolis oppidi Bogoria [illegible]